

НАСТАНОВА ОЕСР СТОСОВНО ПРОЦЕДУР НАЛЕЖНОЇ ПЕРЕВІРКИ У ПРАКТИЦІ ВІДПОВІДАЛЬНОГО ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ

Організація міжнародного
співробітництва і розвитку (ОЕСР)

НАСТАНОВА ОЕСР СТОСОВНО ПРОЦЕДУР НАЛЕЖНОЇ ПЕРЕВІРКИ У ПРАКТИЦІ ВІДПОВІДАЛЬНОГО ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ

Видання «Настанови ОЕСР стосовно процедур належної перевірки у практиці відповідального ведення бізнесу» (Настанова) було здійснене з метою надання практичної допомоги підприємствам у впровадженні Керівних принципів ОЕСР для міжнародних корпорацій (МНК) у вигляді викладених зрозумілою мовою пояснень до рекомендацій щодо процедур належної перевірки, а також пов'язаних з цим положень. Впровадження підприємствами цих рекомендацій допоможе уникнути несприятливого впливу на трудові відносини працівників, права людини, довкілля, споживачів і корпоративне управління, а також на протидію хабарництву, які обумовлені характером виробничої діяльності, ланцюгу постачань та підприємницької взаємодії. У Додатку до Настанов містяться ілюстративні матеріали, корисні поради і пояснення щодо поняття процедур належної перевірки. Ця Настава також має допомогти владним інституціям і зацікавленим учасникам ринку дійти спільного розуміння щодо процедур належної перевірки у практиці відповідального ведення бізнесу. Керівні принципи підприємницької діяльності в аспекті прав людини ООН, а також Тристороння декларація принципів, що стосуються багатонаціональних корпорацій і соціальної політики Міжнародної організації праці також містять рекомендації стосовно процедур належної перевірки, і ця Настава саме може допомогти підприємствам їх виконати.

Поява цього Посібника обумовлена положеннями Декларації лідерів G7, ухвалені 7-8 червня 2015 року в Замку Ельмау (Schloss Elmau) у Німеччині, якою визнається важливість досягнення однакового розуміння щодо процедур належної перевірки, зокрема для малих і середніх підприємств, а також заохочення національних компаній, які зареєстровані або здійснюють економічну діяльність у відповідній країні, впроваджувати процедури належної перевірки у своєму ланцюгу постачань. Лідери G20 затвердили 8 липня 2017 в Гамбурзі Декларацію, згідно з якою зобов'язались зосередити зусилля на впровадженні стандартів праці, суспільного життя, захисту довкілля і прав людини у відповідності до визнаного міжнародною громадою курсу на формування ланцюгів постачань на принципах відповідальності та інклюзивності, а також наголосили на відповідальності суб'єктів бізнесу за застосування, у зв'язку з цим, процедур належної перевірки.

Розробка Настанови відбувалася під наглядом Робочої групи ОЕСР з відповідального ведення бізнесу (WPRBC) в багатосторонньому процесі за участю як країн-членів ОЕСР, так і країн, які не входять до складу організації, представників бізнес-середовища, профспілок і громадянського суспільства. Перший варіант Настанови був наданий на розгляд WPRBC та причетних до процесу розробки організацій ОЕСР в травні 2016 року. Вже у лютому 2017 року відбулося громадське обговорення проекту Настанови з внесеними змінами. Для надання допомоги WPRBC у складанні редакції Настанови з урахуванням зауважень, запропонованих зацікавленою спільнотою, в червні 2017 року була сформована багатостороння Консультативна група. Широку підтримку цьому процесу також було надано з боку Комітету ООН з прав людини.

Остаточна редакція Посібника була затверджена 6 березня 2018 року Робочою групою ОЕСР з відповідального ведення бізнесу, а згодом, 3 квітня 2018 року, ухвалена Інвестиційним комітетом ОЕСР. 30 травня 2018 року Рада ОЕСР на рівні міністрів затвердила Рекомендацію ОЕСР стосовно Настанови.

Також, ОЕСР розробила окремі інструкції із застосування процедур належної перевірки у практиці відповідального ведення бізнесу на допомогу підприємствам у конкретних галузях і ланцюгах постачань, зокрема, у гірничій, видобувній і сільськогосподарській галузі, у виробництві одягу і взуття, у секторі фінансів.

Вперше надруковано ОЕСР англійською мовою під назвою: OECD Due Diligence Guidance for Responsible Business Conduct ©OECD 2018

Ви можете для власної потреби копіювати, завантажувати або роздруковувати контент, створений ОЕСР, а також цитувати окремі фрагменти публікацій, баз даних та медіа продукції, створеної силами ОЕСР, у власних документах, презентаціях, Інтернет-блогах, вебсайтах, навчальних матеріалах, за умови відповідного посилання на першоджерела ОЕСР і зазначення власника авторських прав. Всі запити щодо використання для суспільних або комерційних потреб і права на переклад мають подаватись на адресу rights@oecd.org. За наданням дозволу на виготовлення фотокопій окремих частин матеріалу цього видання для задоволення суспільних або комерційних потреб необхідно звертатись безпосередньо до організацій, які здійснюють колективне управління авторськими правами - Copyright Clearance Center (CCC) в США, на електронну скриньку info@copyright.com або до Centre français d'exploitation du droit de copie (CFC) у Франції, на електронну скриньку contact@cfcopies.com.

©2018 Міністерство економічного розвитку і торгівлі України для українського видання

Перекладено Бюро perekladu.com і надруковано видавництвом «Юстон» в рамках проекту «Розбудова потенціалу Національного контактного пункту з відповідальної бізнес-поведінки», що реалізується за підтримки Посольства Королівства Нідерландів в Україні.

Цей документ і жодна з географічних карт, яка увійшла до його складу, не має на меті зашкодити статусу або обмежити суверенітет будь-якої території, вплинути на делімітацію державних кордонів або змінити найменування будь-якої території, міста або місцевості.

Прохання посилатись на це видання наступним чином:

OECD (2018), OECD Due Diligence Guidance for Responsible Conduct

Художнє оформлення: Peggy King Cointepas

СКОРОЧЕННЯ І АБРЕВІАТУРИ

EIA	Оцінка екологічних наслідків
EPZ	Зона експортного виробництва
ESIA	Оцінка екологічного і соціального впливу
HRIA	Оцінка впливу на права людини
KYC	Процедура ідентифікації контрагента «Знай свого контрагента»
MNE	Міжнаціональна компанія (МНК)
NHRI	Національний правозахисний орган
NCP	Національні контактні пункти для впровадження Настанов ОЕСР для міжнаціональних компаній
OLGM	Механізм розгляду скарг на оперативному рівні
RBC	Відповідальне ведення бізнесу (ВВБ)
RBC issues	Питання, якими опікується відповідальний бізнес – Захист прав людини, зокрема і прав робітників, трудові відносини, вплив на довкілля, інтереси споживачів, розкриття інформації, протидія хабарництву і корупції
SME	Підприємства малого та середнього розміру
WPRBC	Робоча група ОЕСР з відповідального ведення бізнесу

ЗМІСТ

ВСТУП	9
I. ОГЛЯД ПОНЯТТЯ НАЛЕЖНОЇ ПЕРЕВІРКИ В КОНТЕКСТІ ВІДПОВІДАЛЬНОГО БІЗНЕСУ	14
Різновиди несприятливого впливу	15
Навіщо застосовувати процедури належної перевірки	16
Складові належної перевірки – основні відомості	16
II. ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЦЕДУР НАЛЕЖНОЇ ПЕРЕВІРКИ	20
1. Інтегрування практики відповідального ведення бізнесу у внутрішні нормативні документи і системи управління	22
2. Виявлення і оцінка фактичних і потенційних різновидів несприятливого впливу, обумовлених діяльністю, продукцією і послугами	25
3. Припинення, попередження і пом'якшення наслідків несприятливого впливу	29
4. Відстеження перебігу і результатів виконання	32
5. Поширення інформації про заходи щодо подолання несприятливого впливу	33
6. Забезпечення власними силами або співпраця з виправлення ситуації	34
ДОДАТОК: Питання, пов'язані з оглядом поняття належної перевірки в контексті відповідального бізнесу	37
Q1. Які приклади несприятливого впливу можна навести щодо сфер діяльності охоплених Настановою ОЕСР для МНК?	38
Q2. Як процедури належної перевірки можуть бути застосовані підприємством у вирішенні гендерних питань?	41
Q3. Яким чином підприємство може приймати рішення з урахуванням вимог пріоритетності?	42
Q4. На яких етапах процесу належної перевірки доречно пріоритизація?	45
Q5. Як відрізняється пріоритизація ризиків у правозахисних питаннях від її застосування для інших видів несприятливого впливу?	45
Q6. Як мають вирішуватись питання обмеженості ресурсів?	46
Q7. Як можуть бути застосовані процедури належної перевірки відповідно до конкретних умов функціонування підприємства?	46
Q8. Хто такі стейкхолдери підприємства?	48
Q9. Що вважається «конструктивним залученням стейкхолдерів»?	49
Q10. В яких випадках залучення стейкхолдерів є важливим в контексті процедур належної перевірки?	50

Q11. Як підприємство може взаємодіяти з потенційно незахищеними стейкхолдерами?	51
Q12. Яку співпрацю може налагодити підприємство, виконуючи процедури належної перевірки?	51
Q13. Can Чи може співпраця становити ризик з точки зору законодавства про конкуренцію? pose risks under competition law?	53
Питання, які стосуються виконання процедур належної перевірки	55
A.1. Інтегрування практики відповідального бізнесу у внутрішні нормативні документи і системи управління	
Q14. Що входить до внутрішніх правил з ВББ?	56
Q15. На який досвід можна спиратися у розробці внутрішніх правил ВББ?	56
Q16. Які команди або бізнес-підрозділи доцільно розглядати, розробляючи і узгоджуючи цілі з правилами ВББ?	57
Q17. В чому відмінність ролей, які відіграють Рада директорів і менеджери виконавчого рівня у забезпеченні інтегрування ВББ в системи управління і внутрішні правила підприємства?	59
Q18. Як очікування з ВББ можуть бути включені у ділову взаємодію?	60
A.2. Виявлення і оцінка фактичних і потенційних різновидів несприятливого впливу, обумовленого діяльністю, продукцією і послугами	
Q19. Що мається на увазі під попереднім аналізом і наскільки широким він має бути	61
Q20. Що мається на увазі під ризиками галузевого, виробничого, географічного і корпоративного рівнів	62
Q21. Які приклади інформаційних джерел для здійснення кабінетних досліджень можна навести?	63
Q22. Як можна вирішити проблему нестачі інформації?	65
Q23. Як підприємство може оцінити ризики несприятливого впливу у власній діяльності?	65
Q24. Як підприємство може визначити, якому виду діяльності або діловій взаємодії віддати пріоритет у здійсненні оцінки в першу чергу?	66
Q25. Як підприємство може здійснити оцінку підприємницької взаємодії, віднесеної до пріоритетних, при проведенні попереднього аналізу?	66
Q26. Що може охоплювати оцінка підприємницької взаємодії, і хто має здійснювати таке оцінювання?	67
Q27. Коли оцінювати ділових партнерів?	68
Q28. Як підприємство може оцінити підприємницьку взаємодію, яка не оформлена контрактними угодами?	68

Q29. Що мається на увазі під несприятливим впливом, який «вчинений», дії якого «сприяло» підприємство або який «безпосередньо поєднаний» з виробничою діяльністю, продукцією або послугами внаслідок ділової взаємодії?	70
Q30. Чому має значення, яким саме способом підприємство пов'язане з дією несприятливого впливу?	72
Q31. Як підприємство може побудувати систему пріоритетів щодо заходів, які воно планує вжити, для попередження і пом'якшення наслідків несприятливого впливу у всіх видах діяльності і діловій взаємодії?	73
A.3. Припинення, попередження і пом'якшення наслідків несприятливого впливу	
Q32. Яка різниця існує між попередженням несприятливого впливу і його пом'якшенням?	74
Q33. Як варто підприємству попереджувати та пом'якшувати фактичний або потенційний вплив, який воно вчинило або дії якого сприяло?	75
Q34. Як підприємство може попередити або пом'якшити фактичний або потенційний вплив, безпосередньо пов'язаний з діяльністю, продукцією або послугами підприємства внаслідок його ділової взаємодії?	77
Q35. Як підприємство може модифікувати свою діяльність або заходи з попередження і пом'якшення несприятливого впливу, пов'язаного з його діловою взаємодією?	77
Q36. Як підприємство може використати свої важелі впливу?	78
Q37. Що робити, якщо важелів впливу не вистачає?	79
Q38. Як підприємство може підтримати ділового партнера у попередженні або пом'якшенні несприятливого впливу?	80
Q39. Як підприємство може підготувати свій вихід із взаємодії з діловими партнерами?	80
A.4. Відстеження перебігу і результатів виконання	
Q40. Як підприємство може домогтися попередження і пом'якшення несприятливого впливу, пов'язаного з діловою взаємодією, яка не оформлена контрактом?	81
Q41. Яка інформація відстежується в процесі належної перевірки?	82
Q42. Як підприємство може відстежувати виконання і результати?	82
Q43. Хто на підприємстві залучається до відстеження виконання і результатів?	83
Q44. Якою може бути реакція підприємства на результати відстеження?	84
Q45. Як визначати пріоритети у заходах з відстеження?	84

А.5. Поширення інформації про заходи щодо подолання несприятливого впливу

Q46. В яких формах доречно публічно поширювати інформацію і надавати її ураженим дією несприятливого впливу стейкхолдерам?	85
Q47. У який спосіб оприлюднити відповідну інформацію, якщо вона становить комерційну таємницю?	86

А.6. Забезпечення власними силами або співпраця з виправлення ситуації

Q48. Яким чином усунення наслідків стосується належної перевірки?	88
Q49. Що розуміється під термінами «усунення наслідків» і «засіб виправлення»?	88
Q50. Як підприємство може визначити доречні форми засобів виправлення?	88
Q51. Що являють собою «правомочні механізми усунення наслідків»?	89
Q52. Що розуміється під терміном «кооперація з легітимними механізмами ліквідації наслідків»?	90
Q53. За яких обставин доцільне застосування різноманітних процедур для забезпечення ліквідації наслідків?	90
Q54. В чому полягає різниця між системою раннього попередження і процедурою забезпечення ліквідації наслідків?	91

РЕКОМЕНДАЦІЯ РАДИ СТОСОВНО НАСТАНОВИ ОЕСР ЩОДО ПРОЦЕДУР НАЛЕЖНОЇ ПЕРЕВІРКИ У ПРАКТИЦІ ВІДПОВІДАЛЬНОГО ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА

ПЕРЕДУМОВИ

Настанова ОЕСР стосовно процедур належної перевірки у практиці відповідального ведення бізнесу спирається на Керівні принципи ОЕСР для міжнаціональних підприємств (Керівні принципи ОЕСР). Адресовані міжнаціональним суб'єктам підприємництва Керівні принципи ОЕСР мають характер не обов'язкових до виконання рекомендацій, розроблених урядами для забезпечення відповідального здійснення підприємницької діяльності. Таким чином, вони віддають належне і подають заохочують позитивний вплив бізнесу на економічний, екологічний і соціальний розвиток, але водночас визнають несприятливий вплив, який може спричинити підприємницька діяльність на права людини, в тому числі, права робітників, на стан довкілля, інтереси споживачів, корпоративне управління, протидію хабарництву і корупції. Керівні принципи ОЕСР, таким чином, спонукають підприємців, спираючись на оцінку ризиків, застосувати процедури належної перевірки для уникнення і подолання несприятливих наслідків, пов'язаних з їх діяльністю, ланцюгами постачання, іншими видами підприємницької взаємодії.

МЕТА

Ця Настанова має допомогти бізнес-структурам (підприємствам) зрозуміти і впровадити процедури належної перевірки в практику відповідального ведення бізнесу (ВВБ), як передбачено у Керівних принципах ОЕСР для міжнаціональних компаній. Також, ця Настанова сприятиме спільному розумінню владою і зацікавленими сторонами сутності процедур належної перевірки у практиці відповідального ведення бізнесу.

Керівні принципи ОЕСР для МНК надають підприємствам певну гнучкість у виборі параметрів, конкретних заходів і процедур належної перевірки, для її пристосування до специфічних умов, в яких підприємство функціонує. Настанова має використовуватись підприємствами в якості загальної платформи для розробки і наповнення змістом власних адаптованих систем і процедур, а також, якщо потрібно, пошуку з власної ініціативи додаткових ресурсів для подальшого поглибленого вивчення цих питань.

Керівними принципами ОЕСР для МНК передбачений такий унікальний механізм заохочення і роботи зі скаргами, як Національні контактні пункти (НКП). Для них ця Настанова є корисним джерелом інформації для розуміння і сприяння поширенню Керівних принципів ОЕСР для МНК.
► див. Блок 8 для отримання інформації про НКП.

ДІАПАЗОН ОХОПЛЕННЯ

ТАБЛИЦЯ 1. ДІАПАЗОН ОХОПЛЕННЯ НАСТАНОВИ ОЕСР СТОСОВНО ПРОЦЕДУР НАЛЕЖНОЇ ПЕРЕВІРКИ У ПРАКТИЦІ ВІДПОВІДАЛЬНОГО ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ

Підприємства	<ul style="list-style-type: none"> Всі міжнаціональні компанії (МНК), будь-якого розміру, незалежно від структури власності, в усіх галузях, зареєстровані або функціонуючі в країнах, які дотримуються Керівних принципів ОЕСР для МНК, зокрема і транснаціональні корпорації, малі та середні підприємства (МСП) Всі структурні одиниці всередині МНК – від головної компанії до місцевих представництв, зокрема і дочірні компанії. Як від міжнародних, так і від національних компаній очікується однаковий спосіб дій щодо відповідального ведення бізнесу в усіх випадках, коли Керівні принципи ОЕСР для МНК стосуються обох з них.
---------------------	---

ТАБЛИЦЯ 1. ДІАПАЗОН ОХОПЛЕННЯ НАСТАНОВИ ОЕСР СТОСОВНО ПРОЦЕДУР НАЛЕЖНОЇ ПЕРЕВІРКИ У ПРАКТИЦІ ВІДПОВІДАЛЬНОГО ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ

Напрямки, до яких застосовується належна перевірка (питання, якими опікується відповідальний бізнес)	<ul style="list-style-type: none"> ● Права людини (ОЕСР, 2011, Глава IV) ● Працевлаштування і трудові відносини (ОЕСР, 2011, Глава V) ● Довкілля (ОЕСР, 2011, Глава VI) ● Протидія хабарництву, вимаганню і провокуванню хабарів (ОЕСР, 2011, Глава VII) ● Інтереси споживачів (ОЕСР, 2011, Глава VIII) ● Розкриття інформації (ОЕСР, 2011, Глава III)
Види підприємницької взаємодії, до яких застосовуються процедури належної перевірки	Усі види підприємницької взаємодії підприємства – постачальники, франчайзі, ліцензіати, спільні підприємства, інвестори, клієнти, контрагенти, користувачі, консультанти, фінансові, юридичні та інші радники, а також будь-які інші неурядові чи урядові структури, пов'язані з функціонуванням підприємства, продукцією чи послугами

**Три глави Керівних принципів ОЕСР для МНК не охоплені Настановою: Наука і технологія; Конкуренція; Оподаткування*

ЦІЛЬОВА АУДИТОРІЯ

В першу чергу, ця Настанова призначена для фахівців, на яких покладено практичне здійснення процедур належної перевірки на підприємстві. Враховуючи широке коло напрямків, охоплених Керівними принципами ОЕСР для МНК, а також міжфункціональний характер здійснення процедур належної перевірки на різних ланках функціонування і підприємницької взаємодії підприємства, в його складі, ймовірно, має бути передбачена певна кількість різноманітних структурних і функціональних підрозділів та осіб, які відповідатимуть за здійснення процедур належної перевірки. Ця Настанова також може стати в пригоді для інших учасників, зокрема, у галузевих і багатосторонніх ініціативах, покликаних спростити взаємодію у проведенні заходів належної перевірки, а також для окремих робітників, профспілок, «представників трудящих»¹, а також неурядових організацій.

СТРУКТУРА

Настанова починається з короткого викладення кожної з глав Керівних принципів ОЕСР для МНК. Далі вона знайомить з оглядом поняття належної перевірки, зокрема і з деякими важливими концептуальними положеннями і характеристиками, завдяки яким читачі зможуть доволі легко зрозуміти сутність підходу належної перевірки, рекомендованого у Керівних принципах ОЕСР для МНК.

Основна частина Настанови присвячена викладенню процедур належної перевірки і пов'язаних з цим заходів - у поетапному вигляді, хоча на практиці процедура проведення належної перевірки є тривалою, циклічною і необов'язково послідовною, оскільки деякі кроки можуть виконуватись

1. У цій Настанові використовуються терміни «представник трудящих», «профспілки» і «власні представницькі організації» у розумінні, викладеному у міжнародних стандартах праці: в Конвенції МОП № 87 (Свобода асоціації і захист права на організацію), №98 (Право на організацію і здійснення колективних переговорів), і №135 (Представники трудящих).

одночасно, при цьому отримані результати взаємно доповнюють і підсилюють одне одного. До опису кожного з кроків додається розділ «Практичні дії» для ілюстрації способів, в які впроваджуються або, в разі необхідності, запозичуються процедури належної перевірки і супровідні заходи.

Практичні дії не розглядаються при цьому як вичерпний формальний перелік заходів належної перевірки. Не всі із запропонованих практичних дій доречні в кожній конкретній ситуації. Таким же чином, за деяких обставин підприємство може вважати корисними певні додаткові дії або заходи з впровадження.

Всюди в тексті Настанови можна знайти посилання і вставки з додатковими поясненнями, корисними порадами та наочними прикладами процедур належної перевірки. Вони викладені в форматі «питання-відповіді» і за змістом відповідають конкретному розділу, в якому розташовані.

ЗВ'ЯЗОК З ІНШИМИ ПРОЦЕДУРАМИ І ДОКУМЕНТАМИ

Настанови ОЕСР з практики відповідального ведення бізнесу для конкретних галузей

ОЕСР розробила настанови з застосування процедур належної перевірки для ланцюгів постачань в гірничій галузі, аграрному виробництві, у виробництві одягу і взуття, а також рекомендації щодо сумлінної практики у видобувній галузі і в фінансовому секторі (див. ОЕСР, 2016a; ОЕСР, 2016b; ОЕСР, 2016c; ОЕСР, 2017a; і ОЕСР, 2017b). Вони були розроблені в тісній співпраці з державними органами, бізнес-спільнотою, профспілками і громадськими організаціями. Підходи, покладені в основу галузевих настанов, повністю відповідають принципам, сформульованим в цій Настанові, але надають більш розгорнуті рекомендації стосовно контексту і конкретних умов у відповідних галузях. Таким чином, ця Настанова призначена, щоб доповнити, а не замінити чи якимось чином модифікувати існуючі галузеві або тематичні настанови ОЕСР щодо практики відповідального ведення бізнесу. У разі виникнення питань, підприємства мають керуватись настановами, які якнайбільше конкретизовані і доречні, зважаючи на характер діяльності і ланцюгу постачання або галузеву специфіку.

Інші документи ОЕСР

Ціла низка інших документів ОЕСР містить посилання на Керівні принципи ОЕСР для МНК, зміцнюючи взаємний зв'язок між сферами їхнього застосування і практикою відповідального ведення бізнесу, зокрема, Принципи корпоративного управління ОЕСР/G20; Керівні принципи корпоративного управління для підприємств з державною участю; Єдині підходи до експортних кредитів з офіційною підтримкою і належної перевірки «Дью Ділідженс» екологічних і соціальних наслідків; Концептуальні основи інвестиційної політики; Рекомендації Ради щодо державних закупівель; а також, Рекомендації Ради щодо подальшої протидії хабарництву іноземних публічних посадових осіб у міжнародних ділових операціях (Див. ОЕСР, 2015a; ОЕСР, 2015b; ОЕСР, 2016d; ОЕСР, 2015c; 2015e і ОЕСР, 2009).

Інші багатосторонні процедури і документи

У питаннях, пов'язаних з правами людини, в тому числі, з правами працівників, ця Настанова узгоджена з Керівними принципами підприємницької діяльності в аспекті прав людини ООН, Декларацією МОП основних принципів та прав у світі праці, Конвенцією і рекомендаціями МОП, які згадуються у Керівних принципах ОЕСР для МНК, а також з Тристоронньою Декларацією принципів МОП стосовно транснаціональних підприємств і соціальної політики (Див. UN, 2011; ILO, 1998; і ILO, 2017).

ВСТУП

ГЛАВИ, З ЯКИХ СКЛАДАЄТЬСЯ НАСТАНОВА ОЕСР

I. Концепції і принципи

У першій главі Настанови викладені концепції і принципи, в контексті яких надаються рекомендації в подальших главах. Ці концепції і принципи (наприклад, першочерговим обов'язком підприємств є дотримання національного законодавства) складають сутність цієї Настанови і визначають базові ідеї, які обумовили появу цього документу.

II. Загальні положення

Ця глава першою містить рекомендації для підприємств у вигляді загальних положень, які визначають тональність і структурну побудову наступних глав. В ній, зокрема, викладені такі важливі поняття, як здійснення процедур належної перевірки, подолання несприятливого впливу, залучення зацікавлених сторін та інші.

III. Розкриття інформації

Дуже важливою для загалу споживачів є можливість отримання чіткої і повної інформації про підприємство. Ця глава спонукає підприємства до прозорості у своїй діяльності і сприйнятливості до інформаційних потреб громадськості, які дедалі стають складнішими

IV. Права людини

Підприємства можуть здійснювати вплив фактично на весь спектр міжнародно визнаних прав людини. Зважаючи на це, вкрай важливо, щоб підприємства виконували і свої зобов'язання. Ця нова глава Настанови спирається і узгоджується з Концепцією ООН «Захищати, дотримуватись і відновлювати в правах», а також з Керівними принципами підприємницької діяльності в аспекті прав людини ООН, які окреслюють способи її практичної реалізації.

V. Працевлаштування і виробничі відносини

Компетентним органом, який визначає і опікується міжнародними стандартами в галузі праці, є Міжнародна організація праці (МОП). Вона також захищає права людини на робочому місці, згідно з Декларацією МОП основних принципів та прав у світі праці від 1998 року. Глава зосереджена на ролі, яку відіграють Керівні принципи ОЕСР у залученні міжнародних корпорацій до дотримання міжнародних правових норм в галузі праці, розроблених МОП

VI. Довкілля

Глава, присвячена довкіллю, містить низку рекомендацій для МНК щодо покращення екологічних показників і збільшення позитивного внеску в захист довкілля, за допомогою удосконалення систем внутрішнього управління і планування. Також, ця глава докладно висвітлює принципи і цілі Декларації Ріо-де-Жанейро щодо навколишнього середовища та розвитку і Плану дій ООН щодо сталого розвитку «Порядок денний на XXI століття» (Agenda 21).

ВСТУП

ДЛЯ МІЖНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ

VII. Протидія хабарництву, вимагання і провокуванню хабарів

Хабарництво і корупція здійснюють руйнівний вплив на демократичні інституції і керівництво корпорацій. Підприємства мають відіграти важливу роль в протидії цій практиці. У прагненні подолати хабарництво, ОЕСР на глобальному рівні зосереджує зусилля на створенні рівних правил гри для міжнародного бізнесу. Рекомендації, які містяться в Настанові, спираються на значні здобутки ОЕСР в роботі за цим напрямком.

VII. Інтереси споживачів

Настанова спонукає підприємства дотримуватись принципів чесної ділової, маркетингової і рекламної практики, забезпечувати якість і надійність продукції, яку вони постачають. В основу цієї глави покладені напрацювання Комітету ОЕСР зі споживчої політики, а також Комітету з фінансових ринків та інших міжнародних організацій, в тому числі, Міжнародної торгівельної палати, Міжнародної організації зі стандартизації і ООН.

IX. Наука і технології

Ця глава визнає важливу роль, яку відіграють міжнародні корпорації у переміщенні технологій крізь кордони. Її метою є сприяння поширенню практики трансферу технологій в країни присутності МНК для підсилення їх інноваційного потенціалу.

X. Конкуренція

В центрі уваги цієї глави знаходиться діяльність міжнародних корпорацій у відповідності до всіх застосовних законів і правил щодо конкуренції, в тому числі законів, наявних в юрисдикціях, де діяльність корпорацій може спричинити антиконкурентні наслідки. Підприємства мають утримуватись від антиконкурентних угод, які можуть зашкодити ринкам як всередині країни, так і на міжнародному рівні.

XI. Оподаткування

Ця Настанова – перший інструмент міжнародного рівня в галузі корпоративної відповідальності, який розглядає питання оподаткування, спираючись на широке коло надбань у цій галузі і сприяючи їх вирішенню. Зокрема йдеться про Модельну податкову конвенцію ОЕСР і Типову конвенцію ООН щодо уникнення подвійного оподаткування. Ця важлива глава містить визначальні рекомендації щодо оподаткування.

ОГЛЯД ПОНЯТТЯ НАЛЕЖНОЇ ПЕРЕВІРКИ У КОНТЕКСТІ ВІДПОВІДАЛЬНОГО ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ

У Керівних принципах для МНК ОЕСР віддає належне і вітає позитивний вплив підприємницької діяльності на прогресивні досягнення в економічній, екологічній і соціальній сферах, водночас усвідомлюючи, що підприємницька діяльність може спричинити наслідки, несприятливі для корпоративного управління, виробничих відносин, прав людини, довкілля, споживачів і подолання хабарництва. Належна перевірка являє собою процедуру, яку підприємства мають застосувати, відповідно до рекомендацій, викладених у Керівних принципах ОЕСР для МНК, щоб виявити, попередити, пом'якшити, а також доповісти, яким чином воно долає фактичний і потенційний несприятливий вплив його діяльності, ланцюгів постачання та інших видів підприємницької взаємодії. Дієва належна перевірка має спиратися на принцип відповідальності бізнесу, інтегрований в систему управління і внутрішні правила підприємства, забезпечуючи його здатність подолати несприятливий вплив, вчинений ним або за його сприяння. ► *див. мал. 1*

НЕСПРИЯТЛИВИЙ ВПЛИВ І РИЗИК

Належна перевірка вирішує питання, пов'язані як з чинним негативним впливом, так і потенційно можливими видами впливу (ризиками) у таких напрямках, охоплених Керівними принципами ОЕСР для МНК, як: права людини, в тому числі, права робітників, трудові відносини, довкілля, протидія хабарництву і корупції, розкриття інформації, захист інтересів споживачів (тобто, питань, якими опікується відповідальний бізнес – надалі, питань ВВБ). Детальне викладення рекомендацій щодо конкретних дій з вирішення кожного з питань ВВБ міститься у відповідній главі Керівних принципів ОЕСР для МНК. Ймовірність виникнення негативних наслідків зростає в ситуаціях, коли поведінка підприємства або певні обставини, пов'язані з ланцюгом постачань та іншою підприємницькою взаємодією, не відповідають рекомендаціям ОЕСР у Керівних принципах для МНК. До існування ризику несприятливого впливу може призвести навіть потенційна можливість вчинення дій, несумісних з рекомендаціями, викладеними у Керівних принципах ОЕСР для МНК, оскільки це сприяє виникненню негативного впливу в майбутньому. ► *див. Q1 у Додатку.*

БЛОК 1. РОЗУМІННЯ РИЗИКУ ВІДПОВІДНО ДО КЕРВНИХ ПРИНЦИПІВ ОЕСР ДЛЯ МНК

Для багатьох підприємств термін «ризик» означає в першу чергу ризику, притаманні підприємницькій діяльності – фінансовий ризик, ризик зміни ринкової кон'юнктури, операційний ризик, репутаційні ризики і т.ін. Підприємства занепокоєні своїми позиціями на ринку у протистоянні з конкурентами, своїм іміджем та можливістю продовжити функціонування у перспективі, тож коли вони розглядають ризики, то переважно, мають на увазі ризики для них самих. А Керівні принципи посиляються на ймовірність несприятливого впливу на людей, довкілля і суспільство, який вчиняється підприємством, за його сприяння або з ним безпосередньо пов'язаний. Іншими словами, йдеться про погляд на ризик, спрямований назовні.

Ризики з питань ВВБ можуть виявлятися підприємством через визначення розбіжностей між тими рекомендаціями, які містяться в Керівних принципах ОЕСР для МНК, з одного боку, і обставинами, обумовленими їхньою діяльністю, ланцюгами постачання та взаємодією з діловими партнерами, з іншого боку.

► *Див. Q1 у Додатку*

НАВИЩО ВИКОНУВАТИ НАЛЕЖНУ ПЕРЕВІРКУ?

Деяким діловим операціям, а також певній продукції і послугам ризикованість притаманна з природи, оскільки вони найімовірніше вчинять або сприятимуть чи матимуть безпосередній стосунок до несприятливого впливу на питання, охоплені ВВБ. В іншому контексті діловим операціям ризикованість може бути непритаманна, але певні обставини (зокрема, проблеми верховенства права, відсутність механізмів примусу до виконання нормативних вимог, специфіка поведінки партнерів у підприємницькій діяльності) можуть призвести до виникнення ризику несприятливого впливу. Належна перевірка має допомогти підприємствам передбачити, запобігти або послабити несприятливий вплив у таких випадках. В обмеженій кількості випадків належна перевірка може допомогти прийняти рішення щодо продовження чи, як крайнього заходу, припинення діяльності або ділової взаємодії, тому що існує досить високий ризик заподіяння несприятливого впливу або тому що заходи з його пом'якшення не були успішними.

Дієве попередження і пом'якшення несприятливого впливу може так само допомогти підприємству якнайпозитивніше вплинути на суспільство, покращити стосунки із зацікавленими сторонами і зберегти свою репутацію. Належна перевірка також може допомогти підприємству створити більшу вартість, зокрема і завдяки виявленню можливостей скоротити видатки; поглибити уявлення про ринки і стратегічні джерела постачання; зміцнити управління компанією, з огляду на специфіку її сфери діяльності і операційних ризиків; знизити ймовірність виникнення інцидентів, які стосуються питань, зазначених в Керівних принципах ОЕСР для МНК; а також послабити загрозу виникнення системних ризиків. Підприємство також може здійснити належну перевірку для дотримання законодавчих обмежень з таких конкретних питань ВВБ, як національне трудове, екологічне, корпоративне, кримінальне або антикорупційне законодавство.

ВЛАСТИВОСТІ НАЛЕЖНОЇ ПЕРЕВІРКИ – ОСНОВНІ ВІДОМОСТІ

● Належна перевірка має попереджувальний характер

Належна перевірка, перш за все і головним чином, застосовується з метою уникнення несприятливого впливу на людей, довкілля та суспільство, який може бути вчинений підприємством, або за його сприяння; також, належна перевірка покликана попередити несприятливий вплив, безпосередньо пов'язаний з виробництвом, продукцією чи послугами через підприємницьку взаємодію. У випадку, якщо дії несприятливого впливу неможливо уникнути, належна перевірка має забезпечити підприємствам можливість послабити їх, попередити їхнє повторне виникнення і в доречних умовах усунути наслідки.

● Належна перевірка охоплює широке коло процедур і завдань

Концепція належної перевірки, відповідно до Керівних принципів ОЕСР для МНК, передбачає виконання широкого кола взаємно пов'язаних процедур з виявлення несприятливого впливу, попередження і пом'якшення його наслідків, відстеження їхнього перебігу і результатів виконання, а також з подальшого поширення інформації про усунення несприятливого впливу власної діяльності підприємств, їхніх ланцюгів постачання та партнерів з підприємницької взаємодії. Належна перевірка має бути невід'ємною частиною процесу прийняття рішень і управління ризиками на підприємстві. В зв'язку з цим, належна перевірка може будуватись за традиційною структурою комплексної оцінки «дью ділідженс», яка супроводжує ділові угоди (хоча вона і ширша за традиційну) або виконуватись за процедурою ідентифікації контрагента «Знай свого контрагента» (KYC). Інтегрована в систему управління і внутрішні правила практика відповідального ведення бізнесу допомагає підприємствам попередити несприятливий вплив на проблемні питання ВВБ а також сприяє дієвості належної перевірки, завдяки забезпеченню прозорості стратегії підприємства, розвитку компетенції персоналу, наявності потрібних ресурсів і доведення позиції керівництва до працівників.

● Належна перевірка співмірна з ризиком (ризик-орієнтована)

Належна перевірка – ризик-орієнтований процес. Заходи, яких вживає будь-яке підприємство для здійснення процедур належної перевірки, мають бути адекватними ступеню важкості і ймовірності несприятливого впливу. Коли ймовірність і ступінь важкості несприятливого впливу високі, належна перевірка має бути докладнішою. Належна перевірка також має враховувати характер несприятливого впливу на питання, якими опікуються підприємства в межах відповідального ведення бізнесу (ВВБ), зокрема, на права людини, довкілля і протидію корупції. Це передбачає пристосування підходів до конкретних ризиків та усвідомлення, як дія цих ризиків позначається на різних групах, зокрема, зважаючи на гендерний чинник. ► див. Q2 у Додатку

● Належна перевірка може узгоджуватись з визначенням порядком пріоритетності (за результатами оцінки ризиків)

У разі неможливості впоратись з усіма виявленими наслідками несприятливого впливу одночасно, підприємство має встановити послідовність заходів, які вживатимуться, з огляду на ступінь важкості і ймовірність несприятливого впливу. Після того, як найбільш значущий за наслідками вплив виявлений, і відповідні заходи вжиті, підприємство має перейти до меншого за наслідками впливу. В разі, якщо несприятливий вплив на питання ВВБ був вчинений підприємством або за його сприяння, воно в усіх випадках зобов'язане припинити діяльність, внаслідок якої це сталося, а також вжити заходів або долучитись до співпраці з виправлення ситуації. Процес упорядкування за пріоритетами також має бути безперервним, і виявлений якоїсь миті у перебігу цього процесу новий несприятливий вплив, який вже виник або тільки формується, має посісти відповідне місце серед пріоритетів, перш ніж перейти до менш значного за наслідками впливу. У разі призначення пріоритетності ризикам, пов'язаним з правами людини, переважаючим чинником стає важкість потенційного несприятливого впливу – як, наприклад, у випадку, якщо затримка з відповіддю може призвести до незворотних наслідків. ► див. Q3-5 у Додатку.

● Належна перевірка має динамічний характер

Належна перевірка не є застиглим явищем, вона реагує на зовнішні зміни, оновлюється і триває безперервно. Вона передбачає наявність механізму зворотного зв'язку, завдяки чому підприємство має змогу дізнаватися, які заходи спрацювали, а які – ні. Підприємства мають спрямовувати діяльність на невинне покращення наявних у нього систем і процедур, щоб зміцнити здатність уникати і вирішувати проблеми несприятливого впливу. За допомогою належної перевірки будь-яке підприємство набуває спроможності адекватно реагувати на зміни в складі наявних ризиків, які відбуваються внаслідок еволюції зовнішніх обставин (на зразок змін в нормативно-правовій базі країни, формування нових ризиків в галузі, розробки нових видів продукції і виникнення нових ділових стосунків).

● Належна перевірка не перекладає відповідальність

Кожне з підприємств у підприємницькій взаємодії несе власну відповідальність за виявлення несприятливого впливу і вжиття відповідних заходів у зв'язку з цим. Рекомендації щодо належної перевірки, викладені в Керівних принципах ОЕСР для МНК, не мають на меті перекладення відповідальності з державних органів на підприємства або з підприємств, які вчинили або сприяли вчиненню несприятливого впливу, на підприємства, які мають до цього безпосередній стосунок, внаслідок наявної ділової взаємодії. Навпаки, згідно з рекомендаціями ОЕСР у Керівних принципах, кожне підприємство вживає власних заходів стосовно несприятливого впливу, який воно вчинило. У випадку, якщо несприятливий вплив лише безпосередньо пов'язаний з діяльністю підприємства, його продукцією або послугами, воно має прагнути, наскільки це можливо, застосувати наявні важелі для спонукання змін у діяльності ділових партнерів – як окремо, так і у співпраці з іншими сторонами.

● Належна перевірка стосується міжнародно визнаних стандартів відповідального ведення бізнесу

У Керівних принципах ОЕСР для МНК викладені принципи і стандарти ВВБ, які відповідають чинним законами і міжнародно визнаним стандартам. В них зазначається, що першочерговим обов'язком підприємств є дотримання законодавства, під юрисдикцією якого вони працюють та/або зареєстровані. Належна перевірка може допомогти підприємствам у виконанні правових зобов'язань з питань, про які йдеться у Керівних принципах ОЕСР для МНК. В країнах, де внутрішні нормативно-правові норми протирічать принципам і стандартам, викладеним у Керівних принципах, належна перевірка може допомогти підприємствам якнайбільше дотриматись вимог Керівних принципів, не порушуючи внутрішнього законодавства країни перебування. Таким же чином, внутрішнє законодавство може вимагати від підприємства вжиття певних заходів з якогось із проблемних питань, які вирішуються за допомогою ВВБ (наприклад, законодавство, яке конкретно стосується хабарництва на міжнародному рівні, сучасних форм рабства або постачання сировини із регіонів, охоплених конфліктом, або зон підвищеного ризику).

● Належна перевірка відповідає конкретним умовам роботи підприємства

На характер і обсяги належної перевірки можуть впливати такі чинники, як розміри підприємства, специфіка середовища, в якому воно працює, вибрана ним бізнес-модель, місцезнаходження підприємства в ланцюгах постачання, а також особливості продукції чи послуг, які воно реалізує. Крупним підприємствам, здійснюючим діяльність у великих обсягах, з широким асортиментом продукції або послуг, для об'єктивного виявлення і управління ризиками може знадобитись більш формалізовані і масштабні системи, ніж меншим підприємствам з обмеженим обсягом продукції і послуг.

► Див. Q6-7 у Додатку і Таблицю 4

● Належна перевірка може бути пристосована до обмежень у взаємодії з діловими партнерами

Підприємства можуть очікувати певні обмеження правового і практичного характеру у виборі способу впливу або зміни ділових стосунків для припинення, попередження або послаблення несприятливого впливу за проблемними питаннями, які вирішуються із застосуванням ВВБ усунення їхніх наслідків.

Підприємства, зокрема малого та середнього бізнесу можуть не мати належних позицій на ринку для здійснення впливу на своїх ділових партнерів власними силами. Підприємства можуть прагнути подолати цю проблему впливу за допомогою юридично оформлених домовленостей, вимог конкурсного відбору, довірчого управління, ліцензійних угод або франчайзингу, а також, застосовуючи в якості важелів впливу консолідовані зусилля гравців ринку, об'єднаних галузевими асоціаціями або міжгалузевими програмами.

● Належна перевірка забезпечується інформацією завдяки залученню зацікавлених сторін

Зацікавлені сторони (стейкхолдери) – це особи або групи, на інтереси яких може вплинути діяльність підприємства.² Взаємодія з ними позначена двостороннім інформаційним обміном. Під цим мається на увазі регулярне надання в доступній і зрозумілій формі відповідної інформації, потрібної стейкхолдерам для прийняття усвідомлених рішень. Для того, щоб бути конструктивною, взаємодія має

2 Прикладом стейкхолдерів можуть бути працівники, представники трудящих, профспілки (в т.ч. учасники Міжнародного профспілкового руху), члени громад, організації, які представляють громадянське суспільство, інвестори, а також торговельно-промислові і професійні галузеві асоціації.

спиратись на сумлінність всіх учасників. Конструктивна взаємодія з причетними стейкхолдерами має важливе значення на всіх етапах належної перевірки. Особливо важливою є взаємодія зі стейкхолдерами і правоносіями, які відчували або мають відчуті в перспективі наслідки впливу, вчиненого підприємством або за його сприяння.

Так, в залежності від характеру несприятливих наслідків, до подолання яких залучаються стейкхолдери і правоносії, їхня участь може полягати у здійсненні виїзної оцінки, розробки заходів із пом'якшення ризику, поточного контролю і побудови механізму подання і розгляду скарг.³

● Належна перевірка передбачає підтримання постійного зв'язку

Надання інформації щодо перебігу належної перевірки, отриманих висновків і подальших планів є її невід'ємною складовою. Це дозволяє підприємствам здобути довіру до своїх дій та прийнятих рішень і продемонструвати сумлінність. Будь-яке підприємство має бути готовим доповісти про здійснені кроки з виявлення і реагування на фактичний і потенційно можливий несприятливий вплив. Ця інформація має бути доступною для аудиторії, для якої вона призначена (зокрема, для стейкхолдерів, інвесторів, споживачів т. ін.) і достатньою для того, щоб довести доречність розроблених підприємством заходів стосовно усунення несприятливого впливу. Інформування має здійснюватись з належним дотриманням вимог щодо комерційної таємниці та забезпеченням інших вимог сумлінної конкуренції⁴ і безпеки. Для максимально можливого інформування з дотриманням вимог конфіденційності, можливе застосування низки стратегій. ► див. Q47 у Додатку.

БЛОК 2. СПІВПРАЦЯ У ВИКОНАННІ НАЛЕЖНОЇ ПЕРЕВІРКИ

Протягом проведення належної перевірки підприємства можуть співпрацювати з відповідними стейкхолдерами та іншими партнерами у галузі або в декількох галузях, залишаючись при цьому відповідальними за її гідне здійснення. Прикладом співпраці може бути обмін знаннями, підсилення важелів впливу, розширення масштабу здійснення ефективних заходів. Часто корисним для сторін такої співпраці є можливість спільної участі у видатках і заощадженнях, що має особливе значення для малих і середніх підприємств. ► Див. Q12 у Додатку

Незважаючи на те, що в багатьох випадках підприємства можуть співпрацювати у проведенні належної перевірки, не порушуючи антимонопольного законодавства, заохочується здійснення як самими підприємствами, так і програмами співпраці, до яких вони долучаються, упереджувальних кроків з виявлення проблемних питань у антимонопольному законодавстві країни або території їхньої присутності і уникнення дій, в яких може вбачатися порушення законів про захист конкуренції.

► Див. Q13 у Додатку

3 Q8 у Додатку надає пояснення таких термінів, як «причетний стейкхолдер», «стейкхолдери і правовласники, які відчували або мають відчуті в перспективі наслідки несприятливого впливу». Q8-11 у додатку надають більше інформації про взаємодію зі стейкхолдерами

4 «Вимоги сумлінної конкуренції» мають тлумачитись у світлі антимонопольного законодавства, яке застосовується в країні або на території присутності

ПРОЦЕДУРА НАЛЕЖНОЇ ПЕРЕВІРКИ

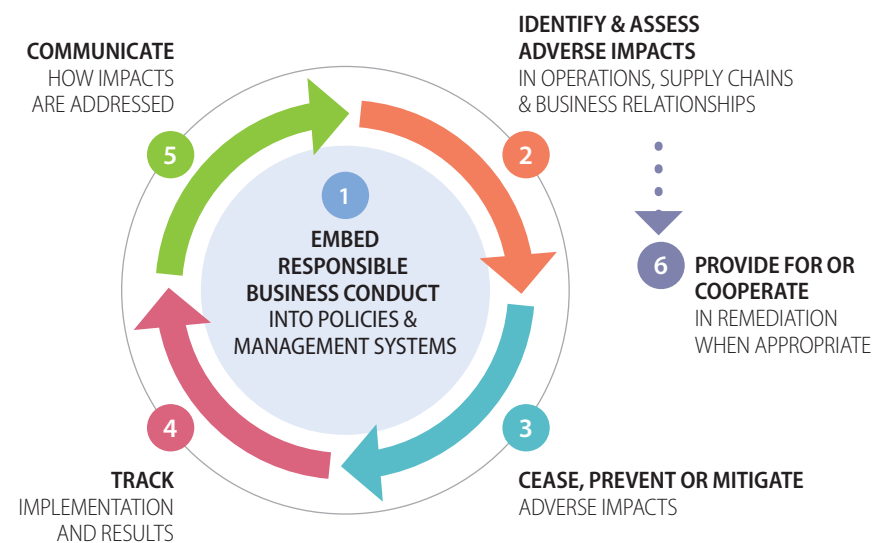

ПРОЦЕДУРА НАЛЕЖНОЇ ПЕРЕВІРКИ

Враховуючи, що належна перевірка має бути співмірною з ризиком і відповідати конкретним умовам і характеру роботи виробництва, в наступному розділі викладені заходи щодо: (1) впровадження практики відповідального ведення бізнесу в систему управління і внутрішні правила підприємства; виконання процедур належної перевірки зі здійсненням таких кроків, як (2) виявлення фактично існуючого або потенційно можливого несприятливого впливу з питань, якими опікується відповідальний бізнес; (3) припинення, попередження або пом'якшення здійснюваного впливу; (4) відстеження виконання і отриманих результатів; (5) поширення інформації про заходи, вжиті у відповідь на здійснюваний вплив; (6) у доречних випадках, забезпечення усунення наслідків несприятливого впливу. ► *див. Мал. 1.*

Запропоновані тут практичні дії не розглядаються як вичерпний «контрольний перелік» заходів належної перевірки. Не всі із зазначених практичних дій доречні в кожній конкретній ситуації. Таким же чином, за деяких обставин підприємство може вважати корисними певні додаткові дії або заходи з впровадження, які не згадані в цій Настанові, але можуть стати у пригоді в певній ситуації.

МАЛЮНОК 1. ПРОЦЕДУРА НАЛЕЖНОЇ ПЕРЕВІРКИ І СУПРОВІДНІ ЗАХОДИ

ІНТЕГРУВАТИ ПРИНЦИП ВІДПОВІДАЛЬНОГО ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ В СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ І ВНУТРІШНІ ПРАВИЛА ПІДПРИЄМСТВА

- 1.1 Розробити, впровадити і довести до відома набір внутрішніх правил з питань ВВБ, які втілюють прагнення підприємства до застосування принципів і стандартів, зазначених в Керівних принципах ОЕСР для МНК, і плани з проведення належної перевірки, яка відповідатиме умовам власної діяльності підприємства, ланцюга постачань та інших ланок підприємницької взаємодії.

► див. Q14-15 у Додатку

* ПРАКТИЧНІ ДІЇ

- Переглянути і оновити чинну корпоративну політику стосовно питань ВВБ (а саме, трудових відносин, прав людини, довкілля, розкриття інформації, захисту споживачів, корпоративного управління, протидії корупції і хабарництву), для забезпечення їхньої відповідності принципам і стандартам, викладеним у Керівних принципах ОЕСР для МНК.
- Спираючись на результати здійсненої підприємством оцінки ризиків, окремо розробити політику щодо істотних ризиків його діяльності для надання настанов стосовно конкретного підходу до їх усунення. Вважати складання плану виконання належної перевірки частиною цієї політики.
- Відкрити для загального доступу інформацію стосовно політики підприємства з питань ВВБ, наприклад, за допомогою вебсайту підприємства, а також розповсюдивши її – у разі доречності – мовою країни перебування на об'єктах підприємства.
- Довести інформацію про розроблену підприємством політику до відома відповідних представників з власного персоналу, в т.ч. під час інструктажу і професійного навчання, і за потреби, надалі регулярно інформувати їх з цих питань.
- Оновлювати політику підприємства відповідно до зміни чинних і виникнення нових ризиків, пов'язаних з його діяльністю, ланцюгом постачання та іншими ланками підприємницької взаємодії.

- 1.2 Прагнути інтегрувати політику з питань ВВБ в діяльність наглядового органу підприємства. Інтегрувати політику з питань ВВБ в системи управління підприємством – таким чином, щоб вони складали невід'ємну частину рутинних бізнес-процесів, зважаючи на потенційну можливість автономності, незалежності і правового режиму, які могли бути передбачені за ними національними законодавчо-нормативними актами.

* ПРАКТИЧНІ ДІЇ

- Призначити відповідальних за нагляд и проведення належної перевірки зі складу вищої ланки керівництва і розподілити серед топ-менеджменту підприємства функції з питань дотримання ВВБ у цілому. ► див. Q16 у Додатку.
- Визначити відповідальних за впровадження конкретних аспектів політики у відповідних підрозділах, приділивши особливу увагу працівникам, рішення чи дії яких найімовірніше сприяють підсиленню чи послабленню ризиків. ► див. Q16 у Додатку
- Розробити чи пристосувати чинні інформаційні і бухгалтерські системи до збору інформації про здійснення процедур належної перевірки, а також прийняття відповідних рішень і заходів реагування.
- Встановити нові або застосувати наявні канали комунікацій між відповідними представниками вищої ланки керівництва і залучених до виконання підрозділів для налагодження інформаційного обміну і документального оформлення стосовно ризиків і прийнятих рішень.
- Заохочувати підпорядкування діяльності колективу і структурних підрозділів відповідним аспектам політики підприємства з питань ВВБ. Заради цього підприємство може створювати міжфункціональні робочі групи або комітети, призначені для надання інформації і прийняття рішень стосовно ризиків, а також залучати структурні підрозділи до нагляду за дотриманням політики ВВБ в процесі прийняття рішень. ► див. Q16 у Додатку
- Забезпечити навчання робітників з метою надання допомоги в усвідомленні та виконанні політики ВВБ в аспектах, що їх стосуються, і забезпечити необхідними ресурсами здійснення процедур належної перевірки, співмірними з її обсягом.
- Розробити систему матеріального стимулювання працівників і структурних підрозділів, сумісну із ухваленою на підприємстві політикою ВВБ.
- Розробити, перейняти або пристосувати чинні процедури розгляду скарг для надання можливості працівникам піднімати проблеми або скаржитись з приводу недотримання політики ВВБ (зокрема, стосовно умов праці, корупції, корпоративного управління).
- Розробити процедури реагування або, в разі доречності, вжиття заходів з усунення наслідків в ситуаціях недотримання вимог ВВБ (наприклад, за допомогою додаткового розслідування, підвищення компетентності персоналу або дисциплінарного покарання/санкцій).

1.3 Впровадити політику і вимоги з питань ВВБ у взаємодію з постачальниками та іншими діловими партнерами ► див. Q18 у Додатку

✱ ПРАКТИЧНІ ДІЇ

- Сповістити постачальників та інших причетних ділових партнерів про політику підприємства з питань ВВБ.
- Зазначити умови і вимоги стосовно дотримання ВВБ в контрактах або в інших видах письмових угод з постачальниками або іншими діловими партнерами.
- Розробити і запровадити процедури конкурсного відбору постачальників та інших ділових партнерів для виконання належної перевірки, пристосувавши ці процедури, за доречності, до конкретних ризиків і специфічних умов, аби зосередитись на питаннях ВВБ, які були визначені актуальними для підприємницької взаємодії, а також для їх діяльності або напрямку (напрямах) виробництва.
- Забезпечити постачальників та інших ділових партнерів належними ресурсами і навчанням, щоб забезпечити розуміння і дотримання ними відповідної політики ВВБ, а також здійснення ними належної перевірки у своїй практичній діяльності.
- Намагатись усвідомити і усунути бар'єри, що утворились внаслідок такого способу ведення підприємством бізнесу, який може заважати постачальникам та іншим діловим партнерам реалізувати політику ВВБ, серед яких в якості прикладу можна зазначити методику закупівель на підприємстві і стимулюючі надбавки.

ВИЯВЛЕННЯ І ОЦІНКА ФАКТИЧНОГО І ПОТЕНЦІЙНОГО НЕСПРИЯТЛИВОГО ВПЛИВУ, ПОВ'ЯЗАНОГО З ДІЯЛЬНІСТЮ, ПРОДУКЦІЄЮ І ПОСЛУГАМИ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Провести широке попереднє визначення проблем, які потребують оцінки, в усіх напрямках бізнесу, на кожній з ділянок виробництва і підприємницької взаємодії, з охопленням ланцюгів постачань, де найімовірніше виникнуть і будуть найбільш вагомими ризики недотримання ВВБ. Відповідні елементи, між іншим, охоплюють інформацію про галузеві, географічні фактори ризику, а також про фактори, пов'язані з специфікою продукції і підприємства, в тому числі, враховуючи відомі ризики, які вже вплинули або найімовірніше вплинуть на діяльність підприємства. Попередній аналіз обсягу проблем, які потребують оцінки, має допомогти у початковому упорядкуванні за пріоритетністю найбільш вагомих напрямків дії ризиків. Для підприємств з меншим ступенем диверсифікації діяльності, зокрема малих підприємств, проведення попереднього визначення обсягу проблем, перш ніж перейти до етапу виявлення і упорядкування конкретних чинників впливу за пріоритетом, може не знадобитись. ► див. Q19-22 у Додатку

✱ ПРАКТИЧНІ ДІЇ

- Створити початкову узагальнену картину напрямків діяльності підприємства і типів партнерських відносин для усвідомлення того, яку інформацію доцільно збирати.
- Зібрати інформацію для загального усвідомлення ризиків несприятливого впливу, що стосуються галузі (тобто продукція і ланцюги постачання, послуги та інші види діяльності), географічного розташування (тобто специфіка державного управління, верховенство права, наявні конфлікти, масові порушення прав людини або несприятливий вплив на довкілля) або чинників ризику, притаманних конкретному підприємству (відомі приклади корупції, несумлінна діяльність, впровадження стандартів дотримання ВВБ). ► див. Q20 у Додатку
Джерелами інформації можуть стати звіти уряду, міжнародних організацій, інституцій громадянського суспільства, представників трудящих і профспілок, інституцій з прав людини (NHRI), ЗМІ або експертна спільнота. ► див. Q21-22 у Додатку
- Для усунення прогалин в інформації, проводити консультації з відповідними експертами і стейкхолдерами.
- Враховувати інформацію, отриману за допомогою систем раннього попередження (наприклад, з т.зв. «гарячих ліній»), а також із застосуванням механізму розгляду і реагування на скарги.
- Виявити найбільш вагомі, з точки зору ризиків ВВБ, напрямки і упорядкувати їх за пріоритетністю, розглядаючи це як відповідний пункт для подальшої поглибленої оцінки потенційно можливого і чинного несприятливого впливу.
- Періодично переглядати висновки попереднього аналізу обсягу проблем для визначення актуальності.
- Оновлювати попередній аналіз, доповнюючи новою інформацією, щойно підприємство зазнало значних змін, наприклад, розпочавши діяльність або винайшовши нові джерела постачання в новій країні; або розробивши нову лінійку продукції чи послуг, яка значно відрізняється від наявних; змінивши складові продукції чи послуг; переглянувши або долучившись до нових форм підприємницької взаємодії (зокрема, злиття, придбання, охоплення нових споживачів і ринків).

- 2.2 Розпочавши з вищезгаданого визначення ланок із загрозою виникнення найбільш вагомих ризиків, проводити періодично повторювані і з кожним разом більш поглиблені оцінки напрямків діяльності підприємств, постачальників та інших ланок підприємницької взаємодії у порядку визначеної пріоритетності для виявлення і оцінки конкретних чинників несприятливого впливу у сфері ВВБ – фактичного і потенційно можливого. ► див. Q23-28 у Додатку.

* ПРАКТИЧНІ ДІЇ

- Скласти схему підприємницької взаємодії у виробничій, постачальній та інших ланках функціонування підприємства, включивши пов'язані з ними ланцюги постачання, які стосуються ризику, визначеного в якості пріоритетного.
- Сформулювати каталог конкретних стандартів і проблемних питань дотримання ВВБ, застосованих до оцінюваного ризику, з охопленням відповідних положень Керівних принципів ОЕСР для МНК, а також місцевого законодавства і пов'язаних з ВВБ міжнародних і галузевих програм.
- Отримати, в разі необхідності, відповідну інформацію про ділову взаємодію поза межами договірних відносин (на зразок субпідрядників постачальників 1-го рівня). Започаткувати власними силами або у співпраці з партнерами процедури для здійснення оцінки параметрів ризику ділових партнерів інших рівнів, зокрема і за рахунок огляду чинних висновків попередніх оцінок, а також залучивши суб'єктів середньої ланки взаємодії і т.зв. «точки контролю» у ланцюгу постачання для здійснення процедур належної перевірки у відповідності до цієї Настанови.
- Оцінити характер і обсяги фактичного і потенційно можливого впливу, пов'язаного з діяльністю, постачальниками та іншою підприємницькою взаємодією, віднесеного до пріоритетних (тобто визначити, яке з питань знаходиться під несприятливим впливом, як позначається цей вплив, в якому обсязі і т. ін.). Використовувати власну інформацію підприємства, якщо вона є, або дані зі сторонніх джерел, в тому числі висновки екологічних експертиз (EIA), оцінок впливу на довкілля і соціальну сферу (ESIA), оцінок впливу на права людини (HRIA), правових експертиз, дані служб контролю відповідності у питаннях корупції, фінансового аудиту (дозволені до розкриття), перевірок з питань гігієни праці, охорони здоров'я і техніки безпеки; а також матеріали будь-якого іншого відповідного виду аналізу підприємницької взаємодії, який здійснюється за власними програмами підприємства або в рамках галузевого і багатостороннього партнерства, зокрема з екологічного, соціального і профспілкового аудиту, з оцінки проблем корупції і процедур ідентифікації контрагента (KYC).
- Виявити заходи, які можуть здійснюватись поза межами належної судово-правової системи, спроможної забезпечити дотримання прав всіх залучених осіб і підприємств.
- Аналізувати ризики з дотримання ВВБ перед здійсненням будь-якої запропонованої ділової операції (на зразок придбання, реструктуризації, виходу на новий ринок, розробки нового продукту чи послуги), прогножуючи, до яких несприятливих наслідків для ВВБ може призвести запропонована операція і пов'язана з цим підприємницька взаємодія.
- З регулярними інтервалами виконувати повторну оцінку, в разі необхідності: перед прийняттям важливих рішень або здійсненням змін у діяльності (на зразок виходу на ринок, запуску продукту, зміни стратегії або масштабніших

змін у підприємницькій діяльності); внаслідок або випереджаючи зміни в підприємницькому оточенні (наприклад, зростання соціального тиску); а також періодично впродовж терміну здійснення ділової операції або існування ділового партнерства.

- Стосовно впливу, здійснюваного на права людини, радитись і залучати до взаємодії суб'єктів цих прав, які вже відчули або мають відчувати наслідки несприятливого впливу, в т.ч. працівників, представників трудящих і профспілки, для збору інформації щодо ризиків і несприятливих наслідків, зважаючи на можливі перешкоди до дієвого залучення стейкхолдерів. Якщо безпосередні консультації з носіями прав неможливі, розглядати такі розумні альтернативи, як поради авторитетних незалежних експертів, зокрема, правозахисників, профспілок і громадських об'єднань. Влаштовувати консультації з правноосіями як завчасно, так і під час здійснення проектів або заходів, які можуть вплинути на них (наприклад, у вигляді спостережень на рівні конкретних об'єктів). ► див. Q8-11 і 25 у Додатку.
- Оцінюючи наслідки впливу на права людини, особливу увагу приділяти можливому в перспективі несприятливому впливу на представників груп чи верств населення з підвищеним ризиком соціальної незахищеності або навіть соціальної ізоляції, а також різноманітним ризикам, яких можуть зазнавати жінки і чоловіки.
- Для розгалужених підприємств з багатьма структурними одиницями всередині групи, спонукати місцеві підрозділи проводити власні оцінки на зразок згаданих вище.

- 2.3 Оцінити ступінь залучення підприємства до фактичного або ймовірного у перспективі несприятливого впливу, який було виявлено, з метою визначення необхідних заходів у відповідь (див. 3.1 і 3.3). Зокрема, оцінити, чи був (буде) несприятливий вплив спричинений підприємством; або підприємство долучилося (долучиться) до вже здійснюваного з несприятливими наслідками впливу; чи поєднаний (буде поєднаний) цей вплив безпосередньо з виробничим процесом, продукцією та послугами, внаслідок підприємницької взаємодії. ► див. Q29-30 у Додатку.

* ПРАКТИЧНІ ДІЇ

- Проводити консультації з діловими партнерами, іншими причетними підприємствами і стейкхолдерами.
- Проводити консультації зі стейкхолдерами і правноосіями, які зазнали впливу, або з їхніми законними представниками.
- Здійснювати, в разі потреби, пошук відповідних внутрішніх або зовнішніх джерел експертного аналізу.
- Якщо стейкхолдери і правноосії, які зазнали несприятливого впливу, не згодні з висновками оцінки, здійсненої підприємством, щодо ступеню його залучення до несприятливого впливу – фактично здійснюваного або ймовірного у перспективі, сумлінно співпрацювати з правовими структурами, призначеними для врегулювання розбіжностей і забезпечити усунення наслідків. ► див. Q51-52 у Додатку.

- 2.4 Спираючись на отриману інформацію щодо фактичного і ймовірного в перспективі несприятливого впливу, в разі необхідності, встановити пріоритет найбільш вагомих ризиків і наслідків у практиці ВВБ, для вжиття заходів, відповідно до ступеню важкості та ймовірності настання наслідків. Після того, як найбільш вагомий вплив виявлено, і робота з ним розпочалась, підприємство має перейти до опрацювання впливу меншого значення і т. ін. ► *див. Q3-5 і 31 у Додатку*

* ПРАКТИЧНІ ДІЇ

- Встановити, за якими напрямками ймовірний у перспективі і фактично здійснюваний вплив може зазнати негайного опрацювання, щонайменше у деякій мірі (наприклад, у вигляді оновлення умов контракту з постачальниками, внесення змін до протоколів аудиту для зосередження на ризиках, які не були враховані при проведенні попередніх аудитів).
- Приділити першочергову увагу у подальшій діяльності будь-яким діловим операціям, які спричиняють негативний вплив на ВВБ або долучають до нього підприємство, відповідно до висновків оцінки цих операцій, виконаної підприємством, згідно з п.2.3.
- Щодо впливу, до якого підприємство долучилося внаслідок ділового партнерства, визначити, наскільки успішно ваш бізнес-партнер впровадив належні стратегії і процедури для виявлення, попередження і пом'якшення відповідних ризиків у практиці ВВБ власними зусиллями.
- У випадках, коли неможливо впоратись (або впоратись у якомога більшому бажаному обсязі) з фактичним і ймовірним у перспективі несприятливим впливом, який внаслідок його підприємницької взаємодії, безпосередньо пов'язується з діяльністю підприємства, продукцією та послугами, оцінити ступінь важкості та ймовірність здійснення впливу у виявлених напрямках або ризиків, для встановлення порядку пріоритетності дій у відповідь.
- Для визначення ступеню пріоритетності рішень з реагування на виявлену загрозу впливу, проводити консультації з бізнес-партнерами, іншими підприємствами, стейкхолдерами та суб'єктами правовідносин, які зазнали або мають зазнати несприятливого впливу в перспективі.
- Шукати джерела отримання відповідного експертного досвіду як всередині компанії, так поза її межами.

ПРИПИНЕННЯ, ПОПЕРЕДЖЕННЯ І ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕСПРИЯТЛИВОГО ВПЛИВУ

- 3.1 Спираючись на висновки оцінки, виконаної підприємством відповідно до 2.3 щодо його участі підприємства у здійсненні несприятливого впливу, зупинити дії, які спричиняють або долучають підприємство до здійснення несприятливого впливу у напрямках ВВБ. Розробити і впровадити плани, придатні забезпечити досягнення поставленої мети з попередження і пом'якшення несприятливого впливу, який можливий в майбутньому. ► *див. Q32-33 у Додатку*

* ПРАКТИЧНІ ДІЇ

- Покласти на топ-менеджмент компанії відповідальність за припинення ділових операцій, які спричиняють, або якими підприємство долучається до здійснення несприятливого впливу, і за попередження здійснення такого впливу у майбутньому.
- У разі, якщо йдеться про складні роботи або такі, які важко припинити, через виробничі, договірні або правові проблеми, створити дорожню карту кроків, які дозволять домогтися зупинки діяльності, здійснюючої чи сприяючої несприятливому впливу підприємства, залучивши до цього корпоративну правничу раду та стейкхолдерів і суб'єктів правовідносин, які зазнали або можуть в перспективі зазнати несприятливого впливу з боку компанії.
- Оновити стратегію компанії з надання настанов щодо уникнення і реагування на несприятливий вплив у майбутньому і забезпечити їх виконання.
- Забезпечити цільове навчання для відповідних категорій персоналу і менеджменту підприємства.
- Скористатись висновками оцінки ризику для оновлення і зміцнення систем управління з метою кращого відстеження інформації і позначення ризиків перш ніж дія несприятливого впливу розпочнеться. ► *див. Розділ 1.2*
- Радитись і взаємодіяти з стейкхолдерами і суб'єктами правовідносин, які відчували або мають відчувати в перспективі дію несприятливого впливу, а також з їхніми представниками для складання плану належних дій і його виконання. ► *див. Q8-1 у Додатку*
- У разі виникнення колективного або кумулятивного (або сумарного) впливу (тобто підприємство лише єдина з багатьох структур, кожна з яких робить свій власний внесок до здійснюваного несприятливого впливу), і, якщо доцільно, прагнути взаємодії з іншими структурами, маючи на меті припинення цього впливу та попередити повторення або запобігти реалізації ризику, наприклад через галузеві програми та співпрацю з урядовими органами ► *див. Блок 6 у Додатку*
- У випадках, коли підприємство долучається до здійснення несприятливого впливу або до ризиків, створених іншою структурою, воно має зробити належні кроки для припинення або попередження своєї участі в ньому, як було викладено вище, а також збудувавши і скориставшись важелями впливу, щоб пом'якшити якомога більше той несприятливий вплив, що міг залишитися ► *див. Розділ 3.2 (c)-(e) і Q34 у Додатку*

3.2 Спираючись на список пріоритетів, складений підприємством (див. Розділ 2.4), розробити і впровадити плани, з метою попередження або пом'якшення фактично здійснюваного або ймовірного у перспективі несприятливого впливу на ВВБ, який безпосередньо пов'язаний з його підприємницькою діяльністю, товарами і послугами внаслідок підприємницької взаємодії. Відповідні заходи реагування на ризики, пов'язані з підприємницькою взаємодією, подекуди можуть включати: продовження взаємодії водночас із вжиттям заходів з пом'якшення ризику; тимчасове припинення взаємодії на час, поки тривають безперервні заходи з пом'якшення ризику; або зупинення взаємодії з діловим партнером через невдалі спроби пом'якшення ризиків або коли підприємство бачить неможливість цього, а також у випадку, несприятливий вплив завдав дуже важких наслідків. Рішення щодо виходу з підприємницької взаємодії має враховувати можливий в перспективі соціальний та економічний вплив. Ці плани мають містити детальне викладення заходів, які підприємство має здійснити, а також очікування постачальників, покупців та інших ділових партнерів ► див. Q34-40 у Додатку.

* ПРАКТИЧНІ ДІЇ

- a. Призначити відповідальних за розробку, впровадження і моніторинг цих планів.
- b. Надати підтримку або налагодити співпрацю з відповідними діловими партнерами з розробки планів, придатних забезпечити досягнення поставленої мети щодо попередження або пом'якшення несприятливого впливу, виявленого в межах допустимого і чітко визначеного терміну, з використанням кількісних та якісних показників визначення і вимірювання покращення (іноді він зазначається як «план коригуючих дій»). ► див. Q38 у Додатку
- c. Використовувати економічні важелі, наскільки можливо, для попередження або пом'якшення дії несприятливого впливу або ризиків ► див. Q36 і 40 у Додатку
- d. Якщо економічні важелі підприємства недостатні, розглянути можливості для побудови додаткових важелів впливу через створення, наприклад, програми підтримки з боку топ-менеджменту або стимулюючих надбавок до оплати. У можливого обсязі співпрацювати з іншими суб'єктами напрямку побудови і застосування колективних економічних важелів, наприклад, завдяки новим підходам, спільно виробленим в рамках галузевих асоціацій, а також взаємодію з державними структурами ► див. Q37 у Додатку
- e. Для попередження ймовірного у перспективі (майбутнього) несприятливого впливу і протидії чинному, шукати можливості впровадити економічні важелі у нові і налагоджені підприємницькі зв'язки, наприклад, за допомогою стратегій чи кодексу поведінки, контрактів, оформлених угод або використання своїх позицій на ринку. ► див. Розділ II, пункт 1.3; і Q36 у Додатку
- f. З питань дотримання прав людини, підтримувати звернення структур, які спричиняють або долучаються до здійснення несприятливого впливу, до механізму консультацій та взаємодії з правоносіями, що зазнали чи ймовірно зазнають у перспективі, та їх представниками щодо розробки і впровадження планів коригуючих дій. ► див. Q8-11 у Додатку

- g. Підтримувати відповідних постачальників та інших ділових партнерів у попередженні і пом'якшенні несприятливого впливу або ризиків, в тому числі, за рахунок навчання, модернізації виробничих потужностей або зміцнення систем управління, а також у їх прагненні до безперервного покращення. ► див. Q38 у Додатку
- h. Розглядати припинення ділових партнерських стосунків з постачальником або іншим партнером в якості крайнього заходу після невдалих спроб попередити або пом'якшити важкі наслідки впливу; у випадку, коли несприятливий вплив призвів до невірних наслідків; коли не вбачаються розумні плани змін у перспективі; або коли важкий за наслідками несприятливий вплив або ризики були виявлені, а суб'єкт, що спричинив їх, не вживає негайних заходів для їхнього попередження чи пом'якшення наслідків. Будь-які плани щодо виходу з ділових партнерських стосунків мають враховувати, наскільки вагомим є постачальник чи бізнес-партнер для підприємства, а також правові наслідки продовження чи припинення ділових відносин з ним, те, який вплив здійснить зупинення цієї взаємодії для підприємств на місцях, а також брати до уваги інформацію, яка заслуговує на довіру, щодо потенційного впливу на соціальну і економічну сферу внаслідок рішення припинити ділове партнерство. ► див. Q39 у Додатку
- i. Якщо підприємство вирішує продовжувати підприємницьку взаємодію, воно має бути готовим до тривалого застосування зусиль для пом'якшення пов'язаного з цим ризику, а також усвідомлювати репутаційні, фінансові або правові ризики, внаслідок подальшого підтримання цих зв'язків.
- j. Підтримувати дії відповідних владних органів в країні, де був спричинений несприятливий вплив, в тому числі, у проведенні перевірок, заходів контролю за виконанням законодавства і застосуванні чинних законодавчих і нормативних вимог. ► див. Блок 6 у Додатку

ВІДСТЕЖЕННЯ ПЕРЕБІГУ І РЕЗУЛЬТАТІВ ВИКОНАННЯ

- 4.1 Відстежувати впровадження і результативність діяльності підприємства з проведення належної перевірки, тобто заходів з виявлення, попередження, пом'якшення наслідків і, в разі доцільності, надання підтримки в усуненні впливу, в тому числі, викликаного партнерськими зв'язками. В свою чергу, використання отриманого впродовж відстеження досвіду для покращення процедури в майбутньому. ► *див. Q41-45 у Додатку*

* ПРАКТИЧНІ ДІЇ

- Здійснювати моніторинг і відстежувати виконання і результативність власних внутрішніх зобов'язань підприємства, діяльності і цілей у сфері належної перевірки, на зразок проведення періодичного аналізу або аудиту отриманих здобутків власними силами або незалежною зовнішньою стороною і поширення інформації про результати на відповідних рівнях управління всередині підприємства.
- Проводити періодичну оцінку підприємницької взаємодії підприємства, щоб пересвідчитись, що заходи з пом'якшення ризиків тривають або впевнитись, що несприятливий вплив було попереджено або пом'якшено.
- Стосовно впливу в сфері прав людини, який підприємство вже спричинило або в перспективі може спричинити або вже долучилося чи може долучитися в перспективі, шукати можливості проконсультуватись і залучити до взаємодії суб'єктів правовідносин, які зазнали впливу або ймовірно зазнають в перспективі, в тому числі, працівників, представників трудящих і профспілки. ► *див. Q8-11 у Додатку*
- Шукати можливості заохотити періодичне проведення аналізу відповідних багатосторонніх і галузевих програм, в яких бере участь підприємство, в тому числі, їх підпорядкування цій Настанові, а також їх цінності для підприємства у сприянні виявленню, або пом'якшенню несприятливого впливу, безпосередньо пов'язаного з діяльністю підприємства, товарами і послугами внаслідок наявної підприємницької взаємодії, і з врахуванням незалежного статусу цих програм. ► *див. Q12 у Додатку*
- Виявляти несприятливий вплив або ризики, які могли бути непомічені при проведенні попередньої належної перевірки і включити їх до параметрів належної перевірки, що проводитиметься у майбутньому.
- Вносити інформацію з досвіду проведення належної перевірки у порядок її здійснення, встановлений на підприємстві, для покращення процедури і її здобутків у майбутньому. ► *див. Q44 у Додатку*

ПОШИРЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ЗАХОДИ ЩОДО ПОДОЛАННЯ НЕСПРИЯТЛИВОГО ВПЛИВУ

- 5.1 Поширювати поза межами підприємства відповідну інформацію про стратегію, процедуру і заходи належної перевірки, спрямовані на виявлення і протидію здійснюваному фактично і ймовірно в перспективі несприятливому впливу, з наданням, зокрема, і інформації щодо висновків і здобутків цієї діяльності ► *див. Q46-47 у Додатку*

* ПРАКТИЧНІ ДІЇ

- Відкрито звітувати з відповідною інформацією щодо процедур належної перевірки, з належним дотриманням комерційної таємниці та інших вимог щодо захисту конкуренції і безпеки, зокрема, використовуючи для цієї нагоди річні звіти підприємства, звіти з питань сталого розвитку і корпоративної відповідальності або інші доречні форми розкриття інформації. Розміщувати інформацію щодо правил ВББ, інформацію з приводу заходів, вжитих для запровадження ВББ в стратегії і управлінських системах, про виявлені на підприємстві сфери найбільшого ризику та визнані найвагомішими різновиди несприятливого впливу або ризику, оцінені і упорядковані за пріоритетом, критерії, за якими були встановлені пріоритети, заходи, вжиті для попередження або пом'якшення потенційних ризиків із зазначенням, зокрема, в разі доречності, терміну і контрольних показників для впровадження покращень і очікуваних здобутків, заходів з відстеження виконання і отриманих результатів, а також забезпечення власними силами підприємства або у співпраці з іншими сторонами і усунення наслідків.
- Оприлюднити зазначену вище інформацію таким чином, щоб доступ до неї був легким і зручним, використавши для цього, наприклад, вебсайт підприємства, а також розташували в приміщеннях підприємства мовою країни перебування.
- Стосовно впливу, здійсненого на права людини, спричиненого підприємством, або за сприяння підприємства, підготуватись до надання правозахисникам, які зазнали впливу або мають зазнати у перспективі, зазначеної вище інформації, яка конкретно стосується їхніх проблем, з дотриманням вимог вчасності, культурної чутливості і відкритості, зокрема, відповідаючи на поставлені ними або від їхнього імені запитання. ► *див. Розділ II, пункт 2.4 та Розділ II, пункт 2.12*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У ДОРЕЧНИХ ВИПАДКАХ УСУНЕННЯ НАСЛІДКІВ ВЛАСНИМИ СИЛАМИ АБО У ВЗАЄМОДІЇ

- 6.1 Коли підприємство виявило, що вчинило або сприяло вчиненню фактичного несприятливого впливу, вжити заходів реагування на такий вплив, забезпечивши усунення наслідків власними силами або у взаємодії ► *див. Розділ 2.3 і Q48-50 у Додатку*

* ПРАКТИЧНІ ДІЇ

- Шукати можливість відновити умови особи чи осіб, які зазнали впливу, в яких би вони існували, якщо б цього впливу не відбулось, і забезпечити усунення наслідків, співмірне з масштабом і вагомистю несприятливого впливу.
- Дотримуватись законодавства і прагнути знайти відповідні міжнародні рекомендації щодо усунення наслідків, розглядаючи засоби, які застосовувались в аналогічних випадках раніше, якщо доречні рекомендації і стандарти відсутні. Тип засобу або сукупності засобів, які доречно використати, залежатиме від характеру і масштабу несприятливого впливу, і може охоплювати вибачення, реституцію або реабілітацію (на зразок поновлення звільнених працівників на робочому місці, визнання профспілки з метою укладення колективного договору), фінансові і нефінансові компенсації (наприклад, заснування компенсаційних фондів для постраждалих або для майбутніх дорадницьких та навчальних програм), вжиття заходів для попередження несприятливого впливу в майбутньому. ► *див. Q50 у Додатку*
- Стосовно впливу на права людини, проводити консультації ті взаємодія з правозахисними та їхніми представниками щодо визначення засобів правового захисту ► *див. Q8-11 і Q 50 у Додатку*
- Знайти можливість оцінити рівень задоволення тих, хто звертався зі скаргами з приводу виконання перевірки і її здобутку(ів).

- 6.2 В разі доречності, забезпечити власними силами або у взаємодії з іншими сторонами запровадження структури законного відновлення прав для того, через які стейкхолдери та правозахисники, які зазнали несприятливого впливу, могли б скаржитись і прагнути розв'язати спільно з підприємством. Звернення щодо впливу, який нібито був здійснений до структури законного відновлення прав може бути особливо корисним в ситуаціях виникнення розбіжностей щодо факту вчинення несприятливого впливу підприємством або за його сприяння (Розділ II, пункт 2.3) або щодо характеру і обсягів виправлення, яке має бути забезпечене. ► *див. Q51-54 у Додатку*

* ПРАКТИЧНІ ДІЇ

- Сумлінно співпрацювати, використовуючи судові і позасудові механізми. Наприклад, якщо звернення щодо конкретного випадку потрапило на розгляд Національного контактного пункту (НКП) ОЕСР, або через програми, які забезпечують інші види механізмів оскарження щодо ведення підприємством підприємницької діяльності. Якщо фактично здійснений несприятливий вплив являє собою кримінальне або адміністративне правопорушення, підприємство може зазнати кримінального покарання або адміністративного стягнення.
- Встановити механізми опрацювання скарг на оперативному рівні (OLGM), на зразок корпоративних механізмів реагування на скарги працівників підприємства або сторонніх систем розгляду скарг. Це може також передбачати організацію процедури опрацювання скарг у вигляді дорожньої карти для усунення наслідків і відновлення в правах; встановлення терміну опрацювання скарг; процедури значення реагування на скарги у випадках, коли згоди не досягнуто або здійснення впливу мало важкі наслідки; визначення обсягу повноважень OLGM; проведення консультацій з відповідними стейкхолдерами щодо слушної форми OLGM і шляхів опрацювання скарг з урахуванням культурної специфіки і відкритості доступу; забезпечення OLGM необхідним персоналом і ресурсами; а також відстеження і моніторинг виконання OLGM своїх функцій. Стосовно впливу, здійснюваного на права людини, спрямовувати діяльність OLGM на відповідність базовим критеріям легітимності, відкритості, передбачуваності, рівності прав. сумісності з Керівними принципами ОЕСР для МНК, прозорості і взаємодії на принципах діалогу.
- Взаємодіяти з представниками трудящих і профспілками для запровадження процедур, за якими вони можуть звертатись зі скаргами до підприємства, серед яких механізми оскарження, визначені в будь-якій з колективних угод або Глобальні рамкові угоди (GFA).

ДОДАТОК

ПИТАННЯ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЦЕДУР НАЛЕЖНОЇ ПЕРЕВІРКИ В ПРАКТИЦІ ВІДПОВІДАЛЬНОГО БІЗНЕСУ

ПРИКЛАДИ І ПОЯСНЕННЯ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ
ПРОЦЕДУРИ НАЛЕЖНОЇ ПЕРЕВІРКИ В ПРАКТИЦІ
ВІДПОВІДАЛЬНОГО БІЗНЕСУ

Ці приклади і пояснення призначені забезпечити вибірковий ілюстративний матеріал до рекомендацій, які містяться у Настанові ОЕСР щодо відповідального ведення підприємницької діяльності. Вони не стосуються надання будь-яких нових або додаткових рекомендацій стосовно підходів до проведення належної перевірки

Належна перевірка застосовується до фактично здійснюваного або ймовірного в перспективі несприятливого впливу (ризиків), у таких напрямках, охоплених Керівними принципами ОЕСР для МНК, як права людини, серед яких виробничі і трудові відносини, довкілля, протидія хабарництву і корупції, розкриття інформації і інтереси споживачів.
► див. Розділ I, Несприятливий вплив і Ризик.

Q1. Які приклади несприятливого впливу у напрямках, охоплених Керівними принципами ОЕСР для МНК, можна навести?

ТАБЛИЦЯ 2. ПРИКЛАДИ НЕСПРИЯТЛИВОГО ВПЛИВУ У НАПРЯМКАХ, ОХОПЛЕНИХ КЕРІВНИМИ ПРИНЦИПАМИ ОЕСР ДЛЯ МНК

НАПРЯМОК	ПРИКЛАДИ НЕСПРИЯТЛИВОГО ВПЛИВУ
Розкриття інформації ²	<ul style="list-style-type: none">Виявлена неспроможність розкрити істотну інформацію щодо фінансової та основної діяльності підприємства; завдання підприємства, власників крупних часток в капіталі і права голосу, політики винагороди членів ради директорів і топ-менеджменту; а також, відомості про членів ради, операції з пов'язаними особами, передбачувані фактори ризику, проблеми, пов'язані з працівниками та іншими відповідними стейкхолдерами, управлінськими структурами і стратегієюНеспроможність забезпечити громадськість і працівників вчасною, точною, вимірюваною інформацією, яка піддається перевірці (де це доцільно) про потенційно можливий вплив діяльності підприємства на довкілля, здоров'я і безпеку
Права людини	<ul style="list-style-type: none">Рабська праця³Дискримінація у заробітній праці за тотожний обсяг роботи або за роботу тотожної цінності.Насильство за гендерною ознакою або утиск, зокрема і на сексуальному підґрунті.Неспроможність виявити і відповідним чином налагодити взаємодію з місцевим населенням в місці знаходження підприємства, де потенційно можливе здійснення несприятливого впливу.Участь у репресивних заходах до громадянського суспільства і правозахисників, які документально фіксують, оприлюднюють або іншим чином висвітлюють питання потенційно можливого і фактичного здійснення впливу на права людини внаслідок реалізації проектів.Обмеження доступу людей до чистої води

ТАБЛИЦЯ 2. ПРИКЛАДИ НЕСПРИЯТЛИВОГО ВПЛИВУ У НАПРЯМКАХ, ОХОПЛЕНИХ КЕРІВНИМИ ПРИНЦИПАМИ ОЕСР ДЛЯ МНК

Працевлаштування і виробничі відносини	<ul style="list-style-type: none">Недотримання права робітників засновувати або приєднуватись до профспілок або представницьких організацій за власним вибором і мати профспілки та представницькі організації, визнані для укладення колективного договору. (ОЕСР, 2011, Глава V, Параграф 1.b)Неспроможність залучитись до конструктивних перемовин з такими представниками, як окремо, так і в складі асоціацій роботодавців, маючи на меті досягнення домовленостей щодо умов працевлаштування (ОЕСР, 2011, Глава V, Параграф 1.b)Використання дитячої праці, в тому числі, в її найгірших формах (ОЕСР, 2011, Глава V, Параграф 1.c)Дискримінація працівників стосовно працевлаштування або виду діяльності за такими підставами, як раса, колір шкіри, стать, релігійні, політичні уподобання, національна приналежність або соціальне походження, або за будь-яким іншим статусом. (ОЕСР, 2011, Глава V, Параграф 1.e)Неспроможність пристосувати технічні засоби, обладнання, робочий час, організацію роботи і робочі процеси до фізичних і розумових здібностей працівників. (ОЕСР, 2011, Глава V, Параграф 1.e; ILO, 1981, №155)Неспроможність замінити, де це можливо, небезпечні речовини безпечними або менш небезпечними (ILO, 1988, №167)Виплата заробітної плати, яка не забезпечує задоволення базових потреб працівників та їх родин (ОЕСР, 2011, Глава V, Параграф 4.b)Погроза переміщення частково чи в повному обсязі виробничого підрозділу для унеможливлення створення або долучення робітників до вже існуючої профспілки. (ОЕСР, 2011, Глава V, Параграф 7)
Довкілля	<ul style="list-style-type: none">Деградація екосистеми через деградацію землі, виснаження водних ресурсів і/або знищення одвічних лісів та біорозмаїття.Небезпечні рівні біологічних, хімічних або фізичних шкідливих факторів у товарах та послугах.Забруднення води (зокрема внаслідок викидів стічних вод без належної обробки в системах очищення).

ТАБЛИЦЯ 2. ПРИКЛАДИ НЕСПРИЯТЛИВОГО ВПЛИВУ У НАПРЯМКАХ, ОХОПЛЕНИХ КЕРІВНИМИ ПРИНЦИПАМИ ОЕСР ДЛЯ МНК

Хабарництво, вимагання і провокування хабара	● Хабар посадовцям з метою виграти підряд у держзакупівлях.
	● Хабар посадовцям з метою отримати податкові пільги або інші преференції, або доступ до конфіденційної інформації.
	● Хабар посадовцям з метою сприяння розмитненню товарів.
	● Хабар посадовцям з метою отримання дозволів та допусків.
	● Продаж товарів державним агенціям за завищеною ціною, маючи на увазі надання посадовцям частки у прибутку.
	● Хабар посадовцям з метою уникнення контролю або нехтування законодавчими вимогами.
	● Забезпечення дарунками, їжею та розвагами осіб, з якими підприємство перебуває у ділових стосунках, без належного контролю і зазначення у бухгалтерській звітності.
Інтереси споживачів	● Отримання дарунків від бізнес-партнерів або посадовців, без належного контролю і зазначення у бухгалтерській звітності.
	● Товари і послуги не відповідають встановленим за угодами або законодавством стандартам щодо охорони здоров'я та безпеки, зокрема стосовно попереджень про загрозу здоров'ю та інформації з безпеки. (ОЕСР, 2011, Глава VIII, Параграф 1).
	● Неспроможність забезпечити точну, чітку інформацію, які піддається перевірці, достатню для створення споживачам можливості приймати інформовані рішення, зокрема відомостей про ціни, і, коли доцільно, зміст, безпечне використання, екологічні показники, обслуговування, зберігання і утилізації товарів і послуг. (ОЕСР, 2011, Глава VIII, Параграф 2).
	● Тлумачення або замовчування інформації, або будь-які інші засоби, які вводять в оману, дезорієнтують і є проявом фальшування чи несумлінності (ОЕСР, 2011, Глава VIII, Параграф 4).

- 1 Цей перелік не є вичерпним і надається в якості ілюстрації. Підприємство може спричинити несприятливий вплив, або долучитися до вже існуючого, а також мати безпосереднє відношення до впливу внаслідок ділових відносин.
- 2 Концепція ризику несприятливого впливу може бути особливо важкою для розуміння у світлих глави про «Розкриття інформації» в Керівних принципах ОЕСР для ТРК, які, в першу чергу, стосуються потенційно можливого несприятливого впливу на корпоративне управління, фінансові ринки, інвесторів і працівників. З цієї причини Керівні принципи ОЕСР для ТРК встановлюють принципи і стандарти, у порівнянні з якими діяльність можуть бути оцінені і відстежені.
- 3 Універсальна Декларація з прав людини, Статті 4 і 13; Декларація МОП щодо фундаментальних принципів і прав у світі праці

Належна перевірка також має бути пристосована до характеру несприятливого впливу на питання ВВБ, зокрема, права людини довкілля і корупція. Це передбачає підходи щодо підлаштування до конкретних ризиків і врахування того, як ці ризики зачіпають різні групи, зокрема і застосування гендерної концепції до процедур належної перевірки, в разі доречності. ► див. Розділ I, Властивості належної перевірки - Співмірність з ризиком (ризик-орієнтована)

Q2. Як підприємство може долучити гендерні питання в процедури належної перевірки?

Застосування гендерного підходу у здійсненні належної перевірки має на увазі ретельний аналіз того, як реальний або потенційно можливий несприятливий вплив може відрізнитися або мати специфіку стосовно жінок.

➔ **НАПРИКЛАД**, важливо усвідомлювати гендерні проблеми і прав людини відносно жінок в ситуації, коли жінки можуть зазнати неспіврозмірного впливу:

- В контексті, коли жінки зустрічають жорстку дискримінацію.
- В контексті, коли діяльність підприємства вагомо впливає на місцеву економіку, довкілля, доступ до земельних ресурсів і засобів до існування;
- В зонах, де відбувається або нещодавно завершилися конфліктні ситуації;
- У галузях і глобальних ланцюгах постачання, до яких залучена велика кількість жінок, на зразок виготовлення одягу, електроніки, туризму, охорони здоров'я і соціального забезпечення, роботи вдома, сільського господарства і квітництва.

Додатково, це передбачає, в доречних випадках, уточнення заходів підприємства, які воно має вжити для виявлення, попередження, пом'якшення і усунення наслідків для забезпечення результативності і доцільності цих заходів.

➔ **НАПРИКЛАД**,

- Накопичення і оцінка з розподілених за статтю даних і усвідомлення, чи не завдає діяльність підприємства несприятливого впливу, який відрізняється для жінок і чоловіків.
- Розробка, втілення і оцінка стратегій і планів, чутливих і відповідальних у гендерному відношенні, для пом'якшення і усунення реальних і потенційно можливих сфер дії впливу, які були виявлені раніше.
- Виявлення суміщення / накопичення певних чинників уразливості (наприклад, неписьменні працівники жіночої статі, з місцевого населення).
- Розробка гендерно чутливих систем попередження і захисту внутрішньокорпоративних інформаторів щодо порушень.
- Підтримка рівної та істотної участі жінок в перемовинах і консультаціях.
- Оцінка, чи користуються жінки рівними правами в отриманні відшкодувань або інших різновидів компенсацій.

- Проведення консультацій з жінками без присутності чоловіків і влаштування окремого простору для висловлення жінками своїх думок та прийняття ними підприємницьких рішень.
- Виявлення тенденцій і моделей у фактично здійснюваному або потенційно-можливому несприятливому впливі, які стосуються гендерного питання, які не були враховані під час проведення належної перевірки.
- Оцінка гендерної чутливості механізму роботи зі скаргами, зокрема зважаючи на перешкоди, які можуть завадити жінкам скористатись цим механізмом.

Належна перевірка може мати на увазі засноване на оцінці ризику упорядкування за пріоритетами напрямків несприятливого впливу – Там, де неможливо працювати зі всіма різновидами впливу одночасно. підприємство має призначити їм пріоритет, щоб застосувати необхідні дії у відповідь виходячи з важкості і ймовірності настання. ► див. Розділ I, Властивості належної перевірки - Упорядкованість за пріоритетами (за результатами оцінки ризиків)

Q3. Яким чином підприємство може приймати рішення з урахуванням вимог пріоритетності?

Як зазначено в Настанові, не завжди підприємства мають нагоду виявити і негайно відповісти на всі види несприятливого впливу, які виникли внаслідок їхньої діяльності і підприємницької взаємодії. В цьому сенсі Керівні принципи ОЕСР для МНК також наголошує, що «там, де підприємство має велику кількість постачальників, вони заохочуються визначити загальні для них області, в яких ризик несприятливого впливу найвагоміший, і визначити пріоритет постачальників для проведення належної перевірки, спираючись на проведену оцінку ризиків».⁵ Підприємства відповідають за врегулювання будь-якого несприятливого впливу, який вони спричинили, або до якого долучилися.

Значущість несприятливого впливу розуміється як функція ймовірності і важкості. Важкість несприятливого впливу має бути оцінена за масштабом, поширенням і невинноватістю наслідків.

Масштаб стосується важкості несприятливого впливу.

Поширення відноситься до обсягу охоплення наслідками впливу, наприклад, кількості осіб, які зазнали або зазнають цих наслідків, або розмах екологічної шкоди.

Невинноватість наслідків означає будь-які обмеження спроможності відновити попередній стан осіб або довкілля, в якому вони перебували до того, як зазнали несприятливого впливу.

Важкість не є абсолютною властивістю, а виявляється у конкретному контексті. Приклади показників масштабу, поширення і невинноватості наслідків за всіма різновидами несприятливого впливу, наведені у Керівних принципах ОЕСР для МНК (Таблиця 3). Ці показники наведені для ілюстрації і в залежності від контексту діяльності підприємства, будуть варіювати.

⁵ OECD (2011), Коментар до глави «Загальна політика», параграф 16.

ТАБЛИЦЯ 3. ПРИКЛАДИ ПОКАЗНИКІВ МАСШТАБУ, РОЗПОВСЮДЖЕННЯ, НЕВИПРАВНОСТІ НАСЛІДКІВ

НЕСПРИЯТЛИ- ВИЙ ВПЛИВ	ПРИКЛАДИ МАСШТАБУ	ПРИКЛАДИ ПОШИРЕННЯ	ПРИКЛАДИ НЕВИПРАВДАНО- СТІ НАСЛІДКІВ
Довкілля	<ul style="list-style-type: none"> ● Розмах впливу на здоров'я людини ● Розмах змін у складі біологічних видів ● Інтенсивність використання водних ресурсів (% від загального обсягу наявних) ● Рівень виробництва відходів та хімічного забруднення (тонн; % виробництва) 	<ul style="list-style-type: none"> ● Географічне охоплення впливу ● Кількість біологічних видів, що опинилися під впливом 	<ul style="list-style-type: none"> ● Рівень, до якого відновлення природного стану можливе чи практично здійсненне ● Час, потрібний для усунення наслідків
Протидія корупції	<ul style="list-style-type: none"> ● Сума хабара у грошовому виразі ● Спричинена хабаром втрата життя чи тяжке фізичне ушкодження ● Злочинний характер хабара ● Розмах впливу на ринки, людей, довкілля і суспільство внаслідок рішення, прийнятого за хабар ● Розмір прибутку, отриманого, завдяки хабарницьким діям 	<ul style="list-style-type: none"> ● Частота з якою доводиться давати хабар ● Географічне поширення хабарництва ● Кількість та/або рівень посадовців, працівників чи посередників, залучених до хабарництва ● Розмах сфери діяльності, з якою пов'язані хабарницькі дії ● Кількість доступних для виявлення груп, які опинилися під несприятливим впливом внаслідок рішень, прийнятих за хабар 	<ul style="list-style-type: none"> ● Обсяг збитків, яких зазнало суспільство внаслідок втрати громадських коштів ● В якій мірі заходи, здійснені і спричинені хабарницькими діями, призведуть до невинноватих несприятливих наслідків
Трудові відносини	<ul style="list-style-type: none"> ● Розмах впливу на здоров'я або безпеку працівників ● Чи впливає порушення на будь-яке з фундаментальних прав у світі праці 	<ul style="list-style-type: none"> ● Кількість робітників/працівників, які зазнали впливу ● Ступінь системності здійснюваного впливу (зокрема, в певній географічній області, в масштабі галузі або під сектору галузі) ● В якій мірі деякі групи зазнають непропорційний вплив (зокрема, меншості, жінки і т.ін.) 	<ul style="list-style-type: none"> ● В якій мірі наслідки впливу можуть бути виправлені (зокрема, за рахунок відшкодувань, відновлення у правах і т.ін.) ● Чи можуть робітники, які зазнали ураження в правах, користуватись ними знов в попередньому обсязі ● В якій мірі ураження робітників в праві сформулювати або долучитись до профспілки насправді позбавляє їх права на представництво інтересів

ТАБЛИЦЯ 3. ПРИКЛАДИ ПОКАЗНИКІВ МАСШТАБУ, РОЗПОВСЮДЖЕННЯ, НЕВИПРАВНОСТІ НАСЛІДКІВ

НЕСПРИЯТЛИ- ВИЙ ВПЛИВ	ПРИКЛАДИ МАСШТАБУ	ПРИКЛАДИ ПОШИРЕННЯ	ПРИКЛАДИ НЕВИПРАВДАН- ОСТІ НАСЛІДКІВ
Права людини	<ul style="list-style-type: none"> ● Ступінь перешкоджання доступу до базових життєвих потреб або свобод (зокрема, до освіти, до засобів існування і т.ін) 	<ul style="list-style-type: none"> ● Кількість людей, що зазнали впливу ● % доступних для виявлення груп людей, що зазнали впливу 	<ul style="list-style-type: none"> ● В якій мірі наслідки впливу можуть бути виправлені (зокрема через відшкодування або відновлення в правах) ● Чи можуть люди, які зазнали впливу, знов користуватися зазначеними правами в повному обсязі
Розкриття інформації	<ul style="list-style-type: none"> ● Наскільки реальне неправомірне розголошення або фальшування інформації ● Розмах наслідків для ринків, людей, довкілля і суспільство рішень, прийнятих з огляду на неправомірне розголошення або фальшування інформації 	<ul style="list-style-type: none"> ● Обсяг, в якому були прийняті рішення, засновані на неправомірному розголошенні або фальшованій інформації ● Кількість людей (поміж них, акціонерів), які зазнали впливу ● Кількість доступних до виявлення груп, які зазнали впливу внаслідок рішень, прийнятих з огляду на неправомірне розголошення або фальшування інформації 	<ul style="list-style-type: none"> ● В якій мірі відсутність або фальшування інформації призвели до невідновних фінансових втрат або не-виправних несприятливих наслідків
Інтереси споживачів	<ul style="list-style-type: none"> ● Розмах впливу на здоров'я або безпеку людини ● Ступінь фінансових втрат для споживачів 	<ul style="list-style-type: none"> ● Кількість споживачів, які зазнали впливу ● Кількість доступних до виявлення груп споживачів, що зазнали впливу ● % доступних до виявлення груп споживачів, що зазнали впливу 	<ul style="list-style-type: none"> ● В якій мірі наслідки несприятливого впливу можуть бути виправлені (зокрема, через відшкодування або відновлення в правах)

Керівні принципи ОЕСР для МНК, як такі, не призначені до впорядкування різновидів впливу за важкістю. Для того, щоб будь-який вплив був віднесений до категорії «важкого», досить однієї з цих характеристик (масштаб, поширення, невинуватість наслідків), хоча досить часто трапляється, що чим більший масштаб чи поширення, тим менша «винуватість» наслідків несприятливого впливу.

Області найвагомішого ризику здійснення несприятливого впливу залежать від специфіки підприємства, галузі, в якій воно працює, і його підприємницької взаємодії. В деяких випадках це може бути спірним питанням, справою смаку. Таким чином, підприємствам можуть бути потрібними консультації з відповідними стейкхолдерами щодо того, як краще визначити пріоритети і повідомити про свої міркування, застосовуючи принцип ВВБ. Відкрите поширення інформації про те, як і чому прийняті саме такі рішення щодо визначених пріоритетів, можуть бути корисними у налагодженні довіри до впроваджених підприємством підходів до здійснення належної перевірки. В деяких випадках надання інформації про визначені пріоритети може бути частиною зобов'язань підприємства за чинним законодавством країни перебування.

➔ **НАПРИКЛАД**, законодавство деяких країн вимагає від підприємств проведення належної перевірки для уникнення і усунення ризику торгівлі людьми у ланцюгу постачання або фінансування конфліктних ситуацій за рахунок закупівлі сировини з регіонів, де триває конфлікт.

Незважаючи на те, що підприємства мають визначати пріоритети при проведенні належної перевірки, зважаючи на вагомість ризику, варіанти дій у відповідь на виявлені ризики залежатимуть від правових і практичних обмежень, зокрема спроможності впливати на зміни у практиці підприємницької діяльності ділових партнерів, а також від того, наскільки вирішальну роль відіграє певний постачальник у діяльності підприємства. ► див. Q7 і Q34-40 у Додатку

Q4. На яких етапах здійснення процедури належної перевірки доцільне визначення пріоритетів?

Визначення пріоритетів необхідне в разі, якщо для підприємства неможливо виявити і відповісти негайно на всі наявні різновиди несприятливого впливу, пов'язаного з діяльністю або діловою взаємодією підприємства. Призначення пріоритету вагомим ризиків або різновидів впливу буде доцільним як на етапі їхнього виявлення, так і для попередження і пом'якшення наслідків. Вплив, визначений пріоритетним у попередженні і пом'якшенні, також має підлягати відстеженню, щоб пересвідчитись в тому, що заходи у відповідь досягли результату. ► див. Q24, Q31, Q45 про те, як призначення пріоритетів може бути застосовано до цих кроків на практиці

Q5. Чим відрізняється визначення пріоритету для ризиків у захисті прав людини від інших видів несприятливого впливу?

Загалом, процес призначення пріоритету для впливу на права людини відображатиме рекомендації, які містяться Розділі II, 2.4 Настанови. Керівні принципи ОЕСР для МНК визначають, що у випадку з правами людини важкість наслідків є більш важливим чинником, ніж ймовірність настання, з точки зору призначення пріоритету. Таким чином, у випадках, коли доцільно упорядкування за пріоритетом, підприємству слід розпочати з впливу на права людини, які можуть бути більш важкими, визнаючи, що затримка у заходах реагування може вплинути на здатність виправити ситуацію.

➔ **НАПРИКЛАД**, якщо потенційно можливий вплив може призвести до втрати життя, він може бути визначений пріоритетним, навіть якщо ймовірність його настання нижча за інші (зокрема, це стосується запровадження заходів для попередження ушкоджень або втрати життя працівників, в разі дії природного лиха на енергетичні об'єкти

Належна перевірка відповідає конкретним умовам функціонування підприємства – На характер та обсяг ДД можуть вплинути такі чинники, як розмір підприємства, специфіка його виробництва, бізнес-модель, положення в ланцюгу постачань, а також характер його продукції або послуг. ► див. Розділ I, Властивості належної перевірки – відповідність конкретним умовам функціонування підприємства

Q6. Як може бути вирішене питання ресурсних обмежень?

Проведення належної перевірки пов'язане з певними наслідками щодо людських і фінансових ресурсів. Хоча ресурсні обмеження можуть стати викликом для будь-якого підприємства, малі підприємства особливо потерпають від нестачі персоналу та фінансових ресурсів для здійснення процедур належної перевірки. В той же час, вони відрізняються більшою гнучкістю у питаннях розробки і впровадження стратегії і можуть впливати за меншою кількістю напрямків, а також взаємодіяти з меншою кількістю постачальників, порівняно з більшими підприємствами. Розмір або ресурсна спроможність будь-якого підприємства не звільняє його від відповідальності за проведення процедур належної перевірки, співмірної з ризиками, які воно спричиняє, але може вплинути на те, як підприємство його здійснює. Підприємства, які мають ресурсні обмеження можуть більше орієнтуватись на принципи співпраці у проведенні належної перевірки, а також приймати більш зважені рішення щодо визначення пріоритетів. Також, вони можуть скористатись перевагами таких наявних ресурсів, як модельні стратегії або відкрита для громадськості інформація щодо ризиків у конкретних ланцюгах постачання і використати можливість отримання технічної допомоги від галузевих асоціацій, до яких вони приєдналися в якості членів. ► див. Таблицю 4 для отримання детальної інформації

Q7. Яким чином процедури належної перевірки може бути пристосоване до конкретних умов функціонування підприємства?

На те, як підприємство проводить належну перевірку, можуть вплинути такі чинники, як розмір підприємства, специфіка його виробництва, бізнес-модель, положення в ланцюгу постачань, а також характер його продукції або послуг. ► див. приклади у Таблиці 4

ТАБЛИЦЯ 4. ПРИКЛАДИ ТОГО, ЯК НАЛЕЖНА ПЕРЕВІРКА НА ПІДПРИЄМСТВІ МОЖЕ БУТИ ПІДЛАШТОВАНА ДО КОНКРЕТНИХ ОБСТАВИН ЙОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ

Чинники	Приклади
Розмір підприємства	<ul style="list-style-type: none">Підприємство із категорії малих або середніх підприємств з обмеженими важелями впливу на постачальників і обмеженими ресурсами, які воно може призначити для формування потенціалу постачальників у дотриманні вимог ВББ, може розглядати таку можливість, як започаткування добре опрацьованих процедур конкурсного відбору, завдяки якому до постачань залучатимуться тільки партнери з показниками ВББ найвищого рівня. Таким шляхом, як тільки почнеться взаємодія з таким постачальником, мале чи та середнє підприємство скоротить обсяг ресурсів, необхідних для виявлення, моніторингу або попередження впливу у різних напрямкахВеликі міжнаціональні підприємства з великою кількістю постачальників і ділових партнерів, яке функціонує у середовищі з високими ризиками за всіма напрямками, може спиратись на спеціально призначений і належним чином навчений персонал своїх представництв у країнах перебування, який відповідає за нагляд над здійсненням процедур належної перевірки в конкретних місцевих умовах.

ТАБЛИЦЯ 4. ПРИКЛАДИ ТОГО, ЯК НАЛЕЖНА ПЕРЕВІРКА НА ПІДПРИЄМСТВІ МОЖЕ БУТИ ПІДЛАШТОВАНА ДО КОНКРЕТНИХ ОБСТАВИН ЙОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ

Чинники	Приклади
Специфічні умови функціонування підприємства	В рамках взаємодії із своїми стейкхолдерами, будь-яке з підприємств, що отримує сировину з району, в якому точиться конфлікт, може встановити партнерські стосунки з агентствами двосторонньої допомоги (т.зв. донорськими організаціями), які мають засоби, доступ і досвід у цьому районі, або з громадською спільнотою району, в той час, як підприємство, яке працює в безпечніших умовах, може безпосередньо взаємодіяти зі стейкхолдерами або правопласниками, які фактично зазнали несприятливого впливу, або ймовірно зазнають його в перспективі.
Бізнес-модель підприємства	Інфраструктурне підприємство з довгостроковими інвестиціями в країнах, що розвиваються, можуть вважати більш результативною взаємодію з державою, якому воно може допомагати в усуненні системних проблем в регіоні, де воно функціонує, у поєднанні з іншими заходами з попередження і пом'якшення, в якості засобу запобігти несприятливого впливу, пов'язаного з його присутністю на довгий термін. І навпаки, для банку, який фінансує короткотерміновий проект (наприклад, модернізація об'єкту), в умовах економіки, що розвивається, з метою розв'язання системних проблем регіону, це може бути недоречним, втім воно може зосередити зусилля на належному проведенні ретельно розробленої оцінки впливу на права людини впровадження систем адресної фінансової допомоги
Положення підприємства у ланцюгу постачання	Підприємства збуту (наприклад, роздрібні мережі) можуть проводити оцінку постачальників, як проміжної ланки між ними і виробниками, для визначення, як ними проводиться належна перевірка виробників і підприємств первинної переробки щодо наявності ризику використання дитячої праці. Будь-яке підприємство, яке функціонує в т.зв. «мідстрімі» ланцюга збуту, тобто як проміжна ланка між виробництвом («апстрімом») і збутом («даунстрімом»), може запровадити відстеження своєї підприємницької взаємодії в районах підвищеного ризику застосування дитячої праці. В обох випадках дитяча праця має бути визнана як пріоритетний напрямок дій, а конкретні засоби виявлення цього ризику можуть бути різні, в залежності від положення підприємства в ланцюгу постачання, як було зазначено вище.
Характер продукції або послуг підприємства	Будь-яке підприємство, яке забезпечує онлайн-платформу для послуг, які надаються одними фізичними особами іншим (т.зв. «пірінгові послуги», наприклад, з поселення), може не проводити візних оцінок індивідуальних операторів онлайн-платформи (які пропонують житло для розміщення), як це може робити підприємство з надання звичайних послуг. Натомість, таке підприємство може запровадити надійну систему опрацювання скарг і жорсткі вимоги, дотримання яких операторами онлайн-платформи відстежується за допомогою процедури моніторингу, яка сприяє попередженню подальших порушень встановленого кодексу поведінки і принципів діяльності шляхом швидкого реагування і знеохочення порушників.

Інформація для процедур належної перевірки надходить за рахунок взаємодії з стейкхолдерами – Стейкхолдерами є особи чи групи, на інтересах яких діяльність підприємства може позначитись негативно.

► див Розділ I, Властивості належної перевірки – Інформація від стейкхолдерів

Q8. Хто такі стейкхолдери підприємства?

Стейкхолдерами є особи чи групи осіб, на інтересах яких діяльність підприємства може позначитись негативно. Не всі особи чи групи, які вважаються стейкхолдерами, матимуть інтереси, на які впливатимуть конкретні дії підприємства. Для підприємства, таким чином, буде важливо виявити осіб і групи інтересами, які треба враховувати, здійснюючи конкретну діяльність (причетні стейкхолдери). Крім цього, належна перевірка стосується інтересів стейкхолдерів, які зазнали несприятливого впливу (уражені стейкхолдери), а також такі стейкхолдери, на інтересах яких діяльність підприємства не позначилась негативним чином, але потенційно ц може відбутись (потенційно уражені стейкхолдери). До цього ж, не всі інтереси мають однаково важливе значення, і не з усіма стейкхолдерами треба поводитись нарівні. Там, де інтерес стосується індивідуальних прав конкретної людини, або колективних прав (які належать таким групам, як місцеві жителі), стейкхолдерів, чії права людини були або можуть бути порушені, можна зазначити як правноосіт (rightsholders).

Стейкхолдери будуть розрізнятись один від одного, в залежності від конкретного підприємства і його діяльності.

➔ **НАПРИКЛАД**, до складу стейкхолдерів і правноосіт, уражених фактично і потенційно, можуть входити:

- Громади місцевого, регіонального або загальнодержавного рівня;
- Робітники і працівники, серед яких, зокрема, пов'язані неформальними угодами з підприємствами всередині ланцюга постачання і з профспілками;
- Споживачі або кінцеві користувачі продукції.

Крім цього, причетні стейкхолдери, взаємодія з якими дуже важлива, можуть охоплювати:

- Неурядові організації, місцеві організації громадянського суспільства, інституції з захисту прав людини (NHRI);
- Місцеві громадські організації і місцеві правозахисники;
- Колеги у галузі;
- Державні структури країн перебування (місцевого, регіонального і загальнодержавного рівня);
- Бізнес-партнери;
- Інвестори/акціонери.

Для надання допомоги підприємствам у визначенні їхніх стейкхолдерів, існує багато інформаційних ресурсів (зокрема, ОЕСР, 2015).

В ситуаціях, коли виникла велика кількість уражених або потенційно уражених стейкхолдерів або право носіїв, підприємство може налагодити взаємодію з довіреними представниками стейкхолдерів, зокрема, у випадках, коли взаємодія з фізичними особами може негативно позначитись на певних правах або колективних інтересах.

➔ **НАПРИКЛАД**, коли приймається рішення щодо реструктуризації або закриття заводу, для того, щоб пом'якшити негативні наслідки, пов'язані з працевлаштуванням, більш важливою може бути взаємодія з профспілками, а не з окремими робітниками, оскільки право робітників формувати або вступати в профспілки, а також право участі в обговоренні колективного договору належать до визнаних на міжнародному рівні прав людини.

Підприємства можуть визначити серед найбільших пріоритетів взаємодію з найбільш важко ураженими або потенційно вразливими стейкхолдерами або право носіями. Рівень ураження стейкхолдерів або право носіїв допомагає визначити бажаний ступінь взаємодії.

Q9. Що означає термін «конструктивна участь стейкхолдера»?

- Під взаємодією зі стейкхолдерами мається на увазі процес залучення причетних стейкхолдерів до діалогу. Залучення стейкхолдерів може відбуватися, зокрема через проведення зустрічей, слухань, консультативних нарад. Конструктивна участь стейкхолдера характеризується наявністю двостороннього зв'язку і залежить від сумлінності учасників з обох боків.⁶ Також, конструктивна взаємодія має бути гнучкою і тривалою, із залученням до діалогу причетних стейкхолдерів перш ніж прийняти рішення
- Двостороння участь означає, що підприємство і стейкхолдери вільно висловлюють думки, діляться баченням і вислуховують альтернативні точки зору, маючи на меті досягнути взаєморозуміння. Також, мається на увазі, що самі причетні стейкхолдери мають можливість допомагати у плануванні і проведенні заходів в рамках цієї взаємодії
- Очікується, що як підприємство, так і стейкхолдери будуть діяти сумлінно у спільних заходах. Це означає, що підприємство долучається до взаємодії з щирим наміром усвідомити, як його діяльність позначається на інтересах причетних стейкхолдерів. Мається на увазі, що підприємство готове до дій стосовно несприятливого впливу, який воно спричиняє або до якого долучається, з іншого боку, стейкхолдери щиро викладають свої інтереси, наміри і занепокоєння.
- Під гнучкістю взаємодії мається на увазі, що підприємство прагне повідомити про свої рішення, дізнавшись від тих, на кому це рішення позначиться, їхню точку зору. Залучення потенційно вразливих стейкхолдерів і правноосіт перш ніж прийняти будь-яке рішення, яке вплине на них, дуже важливо.⁷ Це потребує вчасного повідомлення потенційно вразливих стейкхолдерів і правноосіт, щоб вони мали змогу приймати усвідомлені рішення, щодо того, як дії підприємства можуть позначитись на їхніх інтересах. Це також означає, що здійснюватиметься систематична перевірка виконання узгоджених сторонами зобов'язань, гарантуючи вирішення проблеми

6. OECD (2011), Коментар до глави «Загальна політика», параграф 25.

7. У деяких випадках це може знадобитися, наприклад, коли право на інформацію є частиною реалізації прав людини.

несприятливого впливу на уражених і потенційно вразливих стейкхолдерів і правоносіїв, зокрема, за допомогою відшкодування, у випадках, коли підприємство спричинило або долучилося до дії несприятливого впливу.

- Тривалість взаємодії передбачає, що заходи із залученням стейкхолдерів тривають протягом усього життєвого циклу виробництва або діяльності, а не є одноразовим заходом.

Конструктивна взаємодія зі стейкхолдерами є ключовою складовою процедури належної перевірки.

Втім, ця Настанова не має на меті забезпечити всеосяжний огляд цього питання. Для надання допомоги підприємствам у проведенні і вирішенні найбільш поширених питань, пов'язаних із залученням стейкхолдерів до співпраці, існує певна кількість інформаційних ресурсів (серед яких ОЕСР, 2015с).

Q10. У яких випадках взаємодія зі стейкхолдерами в контексті проведення належної перевірки важлива?

Конструктивна взаємодія зі стейкхолдерами важлива впродовж всієї процедури належної перевірки. Залучення уражених і потенційно вразливих стейкхолдерів і правоносіїв може бути особливо доречною, коли підприємство:

- Визначає наявність фактичного або ймовірного в перспективі несприятливого впливу внаслідок власної діяльності підприємства.
- Бере участь у проведенні оцінки ділового партнера, з точки зору наявного або ймовірного в перспективі несприятливого впливу.
- Розробляє попереджувальні і пом'якшуючі заходи реагування на ризик спричинення або долучення підприємства до здійснення несприятливого впливу.
- Визначає форми відшкодування за несприятливі наслідки впливу, який підприємство спричинило або до якого долучилося, а також під час планування процедур усунення наслідків.
- Відстежує і повідомляє, як усуваються наслідки фактичного або потенційно можливого впливу на права людини, виявленого в контексті його власної діяльності

Крім того, в деяких випадках, участь стейкхолдера або консультування з ним є його невід'ємним правом.⁸

➔ **НАПРИКЛАД**, право працівника сформувати або вступити до профспілки і взяти участь у обговоренні колективної угоди належить до визнаних на міжнародному рівні прав людини. З цієї причини, залучаючи робітників до вирішення зазначених питань, важливо взаємодіяти також з профспілками або представниками трудящих. Більше того, виробничі відносини, також є однією з форм взаємодії зі стейкхолдерами.

8. Наприклад, Декларація ООН про права корінних народів проголошує, що держави проводять консультації і співпрацюють з корінними народами, яких це стосується, з метою отримання їхньої вільної, попередньої і усвідомленої згоди (FPIC) в низці ситуацій, серед яких ухвалення проектів, які матимуть вплив на їхні земельні ресурси і території або інші ресурси (див. Статті 19 і 32). Конвенція МОП № 169, яка має зобов'язуючу юридичну силу для країн, які її ратифікували, вимагає проведення країнами-учасниками консультацій з корінними народами, прагнучи досягти домовленості стосовно отримання згоди на проведення запропонованих заходів (див. Статтю 6).

Для певних різновидів несприятливого впливу, які призвели до заподіяння колективної шкоди (на зразок корупційних дій, які шкодять усій спільноті в країні, де це відбувається, або викиди парникових газів, які завдають спільної, транскордонної шкоди), широка взаємодія з ураженими або потенційно вразливими стейкхолдерами та правоносіями може бути неможливою. В цих випадках корисною може бути співпраця з авторитетними представниками, або уповноваженими ними організаціями (на зразок неурядових організацій, представницьких громадських органів і т.ін.

Поза залученням стейкхолдерів підприємства також можуть забажати проведення консультацій щодо конкретних проблем і умов з експертами (зокрема, академічною спільнотою, організаціями громадянського суспільства, місцевими організаціями) для отримання їхніх порад стосовно розробки і виконання заходів належної перевірки.

Q11. Як підприємство може взаємодіяти з потенційно уразливими стейкхолдерами?

Пошук і виявлення можливостей для усунення перешкод (на зразок мовного, гендерного і владного дисбалансу, розбіжностей всередині громади) залученню стейкхолдерів мають важливе значення для забезпечення результативності взаємодії.

➔ **НАПРИКЛАД**, усне поширення інформації в громадах з низьким рівнем писемності.

До того ж, деякі особи або групи можуть зазнати підвищеного ризику вразливості або соціальної ізоляції, зокрема, через соціальне відторгнення. Часто трапляється, що саме найбільш уразливі стейкхолдери зазнають найбільших несприятливих наслідків внаслідок діяльності підприємства. Наприклад, найбільше від несприятливого впливу внаслідок діяльності підприємства, або інших чинників можуть постраждати такі уразливі стейкхолдери, як жінки, діти і соціально маргіналізовані спільноти, і саме вони потребуватимуть додаткової уваги підприємства в плані запровадження взаємодії.

Існує певна кількість інформаційних ресурсів, які містять поради стосовно усунення потенційно можливих перешкод залученню і взаємодії з конкретними вразливими групами стейкхолдерів.⁹

Впродовж проведення належної перевірки підприємства можуть співпрацювати з відповідними стейкхолдерами та іншими партнерами у галузі або в декількох галузях, залишаючись при цьому відповідальними за відповідне здійснення процедур належної перевірки.

► див. Розділ I, Властивості належної перевірки, Блок 2

Q12. Яку співпрацю може налагодити підприємство, впроваджуючи процедури належної перевірки?

Велика кількість рекомендацій щодо проведення належної перевірки в цій Наставі може виконуватись в співпраці з іншими учасниками галузі, в партнерстві з профспілками або в рамках міжгалузевих програм.

➔ **НАПРИКЛАД**, підприємства можуть діяти як партнери профспілок або безпосередньо укласти з ними угоду для полегшення залучення робітників до планування і практичного здійснення процедур належної перевірки, впровадження стандартів щодо прав трудящих і розгляду скарг. Угоди з профспілками можуть

9. Див., наприклад, Додатки B-D, ОЕСР (2016с)

укладатись в різних формах і на різних рівнях – від окремого робочого місця, підприємства, галузі до міжнародного рівня. Вони можуть, зокрема, стосуватись укладення колективного договору, глобальних рамкових угод (GFA), протоколів і меморандумів про взаєморозуміння.

Співпраця може виявитись дуже сприятливою з точки зору обміну знаннями щодо ризиків у певній галузі і відповідних рішень з їх подолання, зміцнення, в межах можливого, важелів

БЛОК 3. СУМЛІННЕ УПРАВЛІННЯ ДЛЯ СПІЛЬНИХ ПРОГРАМ ЗДІЙСНЕННЯ НАЛЕЖНОЇ ПЕРЕВІРКИ

Наступний перелік містить приклади сумлінного управління, які можуть допомогти підприємству визначити, чи є переконливою спільна програма, до якої підприємство долучається.

Це так, якщо програмою:

- встановлено функціонуючий, відкритий і ефективний механізм опрацювання скарг, який дозволяє стейкхолдерам піднімати питання стосовно їхнього занепокоєння заходами, що здійснюються програмою, не побоюючись переслідувань*;
- запроваджено процедуру, яка забезпечує стейкхолдерам і експертам можливість брати участь у консультаціях стосовно завдань і заходів програми;
- запроваджено дієву процедуру вчасного повідомлення подробиць фактично здійснюваного або потенційно можливого в перспективі несприятливого впливу задіяним підприємствам, надаючи їм підтримку у здійсненні власних заходів з належної перевірки;
- запроваджено процедуру регулярної перевірки, яка, зокрема, складається з моніторингу і оцінки того, наскільки сама програма відповідає власним завданням і цілям, і за потреби, оновлення стратегії, заходів та будь-яких настанов, для подальшої передачі залученим до програми підприємствам;
- розглянуто, де є чи може виникнути конфлікт інтересів між управлінським персоналом програми і компаніями, і запроваджені процедури для їх врегулювання;
- оприлюднені подробиці щодо її власної структури управління, персоналу, ресурсного забезпечення і механізмів контролю;
- надаються звіти про здійснену оцінку відповідності власним завданням і цілям програми стосовно відповідальної практики постачання;
- передбачені можливості взаємного визнання, за умови дотримання належного контролю якості, з іншими програмами належної перевірки.

**Це стосується механізмів опрацювання скарг, які пов'язані з діяльністю програми, а не тих, які програма може встановити для сприяння врегулюванню спірних питань між ураженими стейкхолдерами або правоносіями і учасниками програми.*

впливу у спільних ділових взаємовідносинах і досягнення більшого ефекту від належної перевірки для всіх, зокрема, за рахунок визнання вже існуючих висновків оцінки ділових відносин і спільної системи звітності для ділових партнерів. Спільне фінансування видатків і економія коштів, зазвичай, є важливими перевагами співпраці всередині галузі. ► *див. Q18, Q27-28, Q37 і Блок 5 у Додатку.*

Участь у спільній програмі не переносить з підприємства на програму відповідальність за несприятливий вплив, який воно спричинило, до якого долучилося, або з яким воно безпосередньо пов'язане.

Перш ніж підприємство приєднується до спільної програми здійснення належної перевірки, воно спочатку має оцінити її якість. Зокрема, це може стосуватись наступного:

- З'ясування думки причетних стейкхолдерів, чи варта програма їхньої довіри;
- Оцінки програми і її процедур, з точки зору переконливості, зокрема, чи узгоджуються вони з рекомендаціями у цій настанові;
- Забезпечення належної ефективності процедур належної перевірки, за рахунок спільних підходів, пристосованих і підлаштованих до конкретного підприємства;
- Активна участь у спільній діяльності;
- Застосування практики сумлінного управління у випадку, коли співпраця налагоджена в рамках офіційно ініційованої програми. ► *див. Блок 3.*

Q13. Чи може співпраця становити ризик в контексті антимонопольного законодавства?

Хоча у багатьох випадках підприємства можуть співпрацювати у проведенні належної перевірки, не порушуючи закону про захист конкуренції, все ж підприємства і програми співпраці, до яких вони долучилися, мають здійснити низку запобіжних кроків у напрямку усвідомлення важливих положень в сфері конкурентного законодавства країни перебування і уникати дій, в яких може вбачатися порушення закону про захист конкуренції.

➔ **НАПРИКЛАД**, підприємства і програми співпраці, до яких вони долучилися, можуть:

- Скористатись можливістю звернення за порадою до органів з захисту конкуренції, якщо вони невпевнені в тому, що конкретна лінія поведінки або спільний захід може розглядатись як такий, що суперечить законодавству, тобто підвищує законодавчий ризик;
- Запровадити заходи із забезпечення прозорості програми співпраці для послаблення занепокоєння стосовно захисту конкуренції. Антимонопольні органи могли б з недовірою віднести до програм або угод між конкурентами, якщо б така поведінка була цілком прихованою. Таким чином, прозорість може допомогти розкрити потенційно проблемні питання і таким чином, забезпечити їх швидке вирішення.

- Започаткувати програми відстеження відповідності анти-трастовому законодавству. Поради щодо найкращої розробки та впровадження програм відповідності досить часто надаються органами із захисту конкуренції в конкретних країнах присутності.

В кожній з країн присутності існують різні правила стосовно проблем антимонопольного законодавства; втім, є певні скеровуючі питання, які підприємство може розглядати, оцінюючи необхідність вирішення проблем, пов'язаних із антимонопольним законодавством, враховуючи запроваджену підприємством практику відповідального бізнесу.

➔ НАПРИКЛАД

- Чи передбачає співпраця або спільна програма ухвалення будь-якої угоди між конкурентами?
 - Чи може співпраця або спільна програма, як така, розглядатись в якості порушення антимонопольного законодавства (тобто, чи передбачена ними фіксація цін, цінова змова (таємна змова учасників торгів), обмеження у виробництві, територіальний (або пайовий) розподіл ринку)?
 - Чи призводить співпраця або спільна програма до наслідків, які суперечать принципам конкуренції (зокрема, здійснення впливу на споживчі ринки, на зразок підвищення цін або виникнення дефіциту товарів/послуг), незважаючи на той факт, що від початку цього не планувалось?
 - В кінцевому висновку, чи переважають антиконкурентні наслідки співпраці або спільної програми над такими, що їй сприяють?
 - Чи існують здобутки від співпраці або спільної програми на користь інтересів громади, які можуть бути внесені до балансу інтересів або превалюють над ним?
- див. Capobianco, Gillard and Bijelic, 2015

ПИТАННЯ, ЯКІ СТОСУЮТЬСЯ ВИКОНАННЯ ПРОЦЕДУР НАЛЕЖНОЇ ПЕРЕВІРКИ

ІНТЕГРУВАТИ ПРИНЦИП ВІДПОВІДАЛЬНОГО ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ В СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ І ВНУТРІШНІ ПРАВИЛА ПІДПРИЄМСТВА

Розробити, впровадити і довести до відома набір внутрішніх правил щодо проблемних питань, які вирішує ВВБ, в яких викладені зобов'язання підприємства щодо принципів і стандартів, зазначених в Керівних принципах ОЕСР для МНК і плани з проведення належної перевірки, яка відповідатиме умовам власної діяльності підприємства, ланцюга постачань та інших видів підприємницької взаємодії. ► див. Розділ II, пункт 1.1

Q14. Що входить до внутрішніх правил з ВВБ? ► див. Розділ II, пункт 1.1

Як зазначено в Настанові, внутрішні правила ВВБ будь-якого підприємства міститимуть зобов'язання з питань, охоплених Керівними принципами ОЕСР для МНК, і більш детально розглядати-муть ті зобов'язання, які підприємство бере на себе у зв'язку з найбільш вагомими ризиками. Також, для підприємства може бути корисним використати внутрішні правила ВВБ для пояснення принципів призначення пріоритетів з огляду на проведення належної перевірки з питань ВВБ. (зокрема, чому певні ризики вважаються більш вагомими ніж інші).

Внутрішні правила ВВБ можуть також визначати, як підприємство збирається виконувати свої зобов'язання – які підходи використовувати для проведення належної перевірки, взаємодії зі стейкхолдерами і усунення наслідків вчиненого несприятливого впливу. У зв'язку з цим, підприємство також може зазначити свої очікування від впровадження практики ВВБ з огляду на трудові відносини з робітниками (а також, працівниками, тимчасовими робітниками та іншими категоріями, які виконують роботу для підприємства) і ділові партнерські стосунки. ► див. Q18 у Додатку.

Внутрішні правила підприємства з ВВБ можуть бути підлаштовані під місцеву специфіку або конкретні ділові операції.

Наприклад, дочірня компанія великої ТНК, працююча в країні зі специфічними кадровими ризиками, може адаптувати внутрішні правила ВВБ своєї головної компанії, врахувавши цю місцеву особливість.

Q15. На який досвід можна спиратися у розробці внутрішніх правил ВВБ?

► див. Розділ II, пункт 1.1

Для багатьох галузей чіткі модельні правила ВВБ вже розроблені в рамках галузевих та міжгалузевих програм. Будь-яке підприємство може самостійно вирішити, адаптувати їх до своїх умов, чи розробити на цій основі власні правила, за умови дотримання рекомендацій, які містяться в Розділі II, 1.1 цієї Настанови і відповідають географічним або галузевим умовам, в яких працює підприємство.¹⁰

У розробці внутрішніх правил ВВБ може стати в пригоді проведення консультацій з причетними стейкхолдерами. Це може бути особливо доречним за обставин, коли чіткі модельні правила ще досі не були розроблені. Методична допомога з боку організацій роботодавців, галузевих асоціацій, причетних неурядових організацій або міжгалузевих програм також можуть допомогти у визначенні підходів до розробки внутрішніх правил. ► див. Q8-11 у Додатку.

Залучення відповідних підрозділів підприємства до розробки правил допоможе визначити реальні і дієві підходи до виконання ухвалених правил. ► див. Q16 у Додатку

10. Наприклад, варто звернутися до матеріалу у виданнях ОЕСР «Модельна політика управління глобальним ланцюгом постачань мінеральної сировини з територій, постраждалих від конфлікту, і регіонів високого ризику» (2016а), а також, «Модельна політика підприємства щодо ланцюгу відповідальних постачань в галузі сільського господарства» (2017а)

Прагнути включити правила ВВБ в сферу компетенції наглядового органу підприємства. Прагнути інтегрувати правила ВВБ в діяльність наглядового органу підприємства. Інтегрувати правила ВВБ в системи управління підприємством – таким чином, щоб вони складали невід'ємну частину рутинних бізнес процесів, передбачивши за такими органами нагляду певну автономність, незалежність і правовий статус, які можуть регулюватись національними законодавчо-нормативними актами. ► див. Розділ II, пункт 1.2

Q16. Які команди або бізнес-підрозділи доцільно розглядати, розробляючи і узгоджуючи цілі з правилами ВВБ? ► див. Розділ I, Властивості належної перевірки – базові поняття; Розділ II, пункт 1.2

Як на практиці буде виглядати узгодження дій серед команд і бізнес-підрозділів значним чином залежить від конкретних характеристик підприємства, поміж яких, характер діяльності, розміри, специфічний характер ризиків, які йому загрожують. Підприємства можуть проаналізувати, які з підрозділів його операційної ланки можуть негативно впливати на дотримання правил ВВБ, щоб визначитись з тим, які з них розглядати, забезпечуючи узгодженість цілей.

Серед них можуть бути:

- Такі, що приймають рішення стосовно підприємства на найвищому рівні (зокрема, ради директорів і топ-менеджмент).
- Такі, що здійснюють контроль щодо відповідності (зокрема, такі підрозділи, як юридичний, комплаєнс, кадровий, а також менеджмент виконавчого рівня).
- Такі, що приймають рішення щодо налагодження нових видів підприємницької взаємодії (зокрема, управління з постачання сировини, закупівельне, зі збуту, менеджмент інвестиційних фондів) ► див. Таблицю 5.
- Такі, що відповідають за розробку та нагляд за виробництвом нових видів продукції і діяльність, пов'язану з ризиком (зокрема, дизайнери виробів, технічні та функціональні керівники).
- Такі, що відповідають за збут і маркетинг продукції або послуг.

Ці підрозділи також можуть бути залучені у фактичне здійснення кроків, передбачених методикою процедур належної перевірки (на зразок розробки правил підприємства щодо ВВБ і впровадження управлінських систем або виявлення чи попередження і пом'якшення наслідків несприятливого впливу).

В залежності від структури підприємства, також є важливим забезпечити узгодженість з базовими зобов'язаннями і процедурами поміж дочірніми, франчайзинговими компаніями, локальними представництвами, які, втім, мають врахувати місцеву специфіку в своїх правилах ВВБ. ► див. Q14 у Додатку

ТАБЛИЦЯ 5. ПРИКЛАДИ ПІДРОЗДІЛІВ І ФУНКЦІОНАЛЬНИХ НАПРЯМКІВ, ЯКИХ
ПОТЕНЦІЙНО МОЖЕ СТОСУВАТИСЬ НАЛЕЖНА ПЕРЕВІРКА

ПІДРОЗДІЛИ ТА/АБО ФУНКЦІОНАЛЬНІ НАПРЯМКИ	ПРОБЛЕМИ*
Стійкий розвиток, корпоративна соціальна відповідальність (CSR), етичний вибір постачальників	Потенційно всі/багато з проблем у Керівних принципах ОЕСР для МНК, оскільки ці підрозділи/функціональні напрямки найчастіше стоять на чолі/є координаційним центром/головною ланкою з практики ВВБ
Екологічні та/або соціальні	<ul style="list-style-type: none"> Довкілля Здоров'я і безпека праці Права людини Інші соціальні питання, коли нема іншого підрозділу, функціонального напрямку, якого це стосується
Людські ресурси	<ul style="list-style-type: none"> Довкілля Здоров'я і безпека праці Права людини Наймання персоналу
Представники трудящих, представники профспілок	<ul style="list-style-type: none"> Працевлаштування і виробничі відносини Гігієна і охорона праці Права людини
Виробнича діяльність, продукція	<ul style="list-style-type: none"> Довкілля Гігієна і охорона праці Права людини Захист споживачів
Правова сфера	<ul style="list-style-type: none"> Дотримання законодавства Працевлаштування і виробничі відносини Протидія хабарництву і корупції Права людини Захист споживачів Розкриття інформації Укладення контрактів з діловими партнерами
Комплаєнс, етика/репутація	<ul style="list-style-type: none"> Відповідність у ширшому сенсі ніж тільки правовий Протидія хабарництву і корупції
Закупівлі, ланцюг постачання, ділові партнерські зв'язки	<ul style="list-style-type: none"> Ціла низка проблем, зазначених в Керівних принципах ОЕСР для МНК в ланцюгу постачання, в інших ланках підприємницької взаємодії Відбір, укладення контрактів і моніторинг ланцюгу постачання/інших видів підприємницької взаємодії з цих питань

ТАБЛИЦЯ 5. ПРИКЛАДИ ПІДРОЗДІЛІВ І ФУНКЦІОНАЛЬНИХ НАПРЯМКІВ, ЯКИХ
ПОТЕНЦІЙНО МОЖЕ СТОСУВАТИСЬ НАЛЕЖНА ПЕРЕВІРКА

Збут і маркетинг	<ul style="list-style-type: none"> Права людини Захист споживачів Розкриття інформації
Розвиток громади	<ul style="list-style-type: none"> Взаємодія зі стейкхолдерами Довкілля Здоров'я і безпека громади Права людини Розкриття інформації
Зовнішні стосунки, звітуння	<ul style="list-style-type: none"> Взаємодія зі стейкхолдерами Розкриття інформації
Управління ризиком	<ul style="list-style-type: none"> Потенційно вся проблематика
Аудит	<ul style="list-style-type: none"> Потенційно вся проблематика
Топ-менеджмент	<ul style="list-style-type: none"> Потенційно вся проблематика
Рада директорів/ власники	<ul style="list-style-type: none"> Потенційно вся проблематика

**Невичерпний перелік проблем, зазначених в Керівних принципах ОЕСР для МНК, які можуть виявитись особливо актуальними для підрозділів/функціональних напрямків, з точки зору виконання їхньої ролі в ДД або надання експертних послуг*

Q17. В чому відмінність ролей, які відіграють Рада директорів і менеджери виконавчого рівня у забезпеченні інтегрування ВВБ в системи управління і внутрішні правила підприємства? ▶ див. Розділ II, пункт 1.2

Рада директорів, загалом, буде задіяна у схваленні правил ВВБ на підприємстві. Вона також може брати участь в прийнятті рішень щодо бізнес-стратегії, яка матиме наслідки для практики відповідального бізнесу, запровадженій підприємством. До того ж, можливо втручання членів Ради у випадках, коли правила RBC не виконуються, і потрібно, щоб керівництвом компанії були вжиті певні дії. Може бути корисним призначити членом (членами) Ради, досвідчених у роботі з питань RBC осіб, а також тих, на кого у компанії покладена відповідальність за їх вирішення. Щодо цього, Принципи корпоративного управління, ухвалені G20/ОЕСР визнали, що важливим питанням, що входить до сфери відповідальності Ради директорів підприємств з державною участю, є нагляд за системою управління ризиками і системами, призначеними для забезпечення дотримання підприємством застосовного до нього законодавства, зокрема, податкового, антимонопольного, трудового, екологічного, а також законів у питаннях рівних прав, протидії корупції, охорони здоров'я і безпеки праці (ОЕСР, 2015а, Гл.VI). Натомість, менеджмент виконавчого рівня має відповідати за розробку стратегії, яка забезпечить практичне застосування правил ВВБ

Хоча ролі, які мають відіграти як Рада директорів, так і менеджмент, досить чітко викладені, на практиці топ-менеджери можуть входити до складу Ради підприємства і, таким чином, відігравати подвійну роль

Включити очікування і правила ВВБ у взаємодію з постачальниками та іншими діловими партнерами ► див. Розділ II, пункт 1.3

Q18. Як очікування щодо ВВБ можуть бути включені у підприємницьку взаємодію?

► див. Розділ II, пункт 1.3

На додаток до формулювання очікувань від ділової взаємодії в правилах підприємства стосовно ВВБі кроки можуть бути зроблені для того, щоб забезпечити включення очікувань від ВВБ у підприємницьку взаємодію.

→ **НАПРИКЛАД**, як зазначено в Настанові, очікування від нової ділової взаємодії можуть бути повідомлені та погоджені формальними угодами або документами (на зразок кодексу поведінки постачальника, контрактів про спільні підприємства, листів-додатків до структур, які є об'єктами інвестицій). Зокрема, такі угоди і документ можуть містити:

- Очікування того, що ділова взаємодія відповідатиме Керівним принципам ОЕСР для МНК і/або Настанові або уніфікованим стандартам.
- Очікування, що ділова взаємодія будуватиметься на принципах прозорості, моніторингу і звітності.
- Зазначення того, чи буде/як буде діловий партнер доводити вимоги до своїх власних ділових партнерів у ланцюгу постачань або у ланцюгу створення вартості;
- Підстави для розірвання контракту внаслідок нездатності задовольнити очікування стосовно Керівних принципів ОЕСР для МНК.

Підрозділи, яким доручено прийняття рішень щодо нових ділових взаємовідносин можуть вдатись розгляду критеріїв ВВБ перш ніж встановити нові партнерські стосунки. Це може відбутися через застосування процедури попередньої кваліфікації, критеріїв для участі у тендері або критеріїв відбору заявок, з огляду на питання, які вирішуються за допомогою ВВБ.

В багатьох випадках ділові взаємовідносини (на зразок постачальників) матиме клієнтів і надаватиме послуги більш ніж в одній промисловій галузі. Зважаючи на це, в деяких випадках для підприємства може бути досить непрактично і, навіть, обтяжливо нав'язувати власні очікування своїм постачальникам/діловим партнерам, не з'ясувавши наявні або потенційно можливі в перспективі розбіжності в очікуваннях, покладених на ділових партнерів підприємства їхніми іншими клієнтами/партнерами по взаємодії. Підприємства можуть вирішити ці проблеми наступним шляхом:

- Дотримуючись міжнародних і загальногалузевих стандартів, зважаючи на очікування від належної перевірки в ланцюгу постачань.
- Співпрацюючи з іншими учасниками галузі щодо спільних очікувань від ділових взаємовідносин, зокрема, через спільні правила ВВБ і структуру звітності. ► див. Q12 у Додатку.
- Контактуючи з діловими партнерами щодо того, як скоротити суперечливі вимоги та упорядкувати їх, з орієнтацією на клієнтів, а також формулюючи додаткові проекти, правила, програми для їх подальшого взаємного визнання.

ВИЯВЛЕННЯ І ОЦІНКА ФАКТИЧНОГО І ПОТЕНЦІЙНОГО НЕСПРИЯТЛИВОГО ВПЛИВУ, ПОВ'ЯЗАНОГО З ДІЯЛЬНІСТЮ, ПРОДУКЦІЄЮ І ПОСЛУГАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Провести широкий попередній аналіз для визначення всіх напрямків бізнесу, на кожній з ділянок виробництва і ділової взаємодії, з охопленням ланцюгів постачань, де найімовірніше виникнуть і будуть найбільш істотними ризики у ВВБ.

► див. Розділ II, пункт 2.1.

Q19. Що маєтись на увазі під попереднім аналізом і наскільки широким він має бути? ► див. Розділ II, пункт 2.1.

Попередній аналіз стосується початкового процесу виявлення основних зон істотного ризику на всіх ділянках власної діяльності підприємства (зокрема, ділових операцій і лінійок продукції), а також ділових взаємовідносин (зокрема, всіх ланок ланцюгу постачань і ланцюгу створення вартості). Попередній аналіз призначений для того, щоб бути досить широким і слугувати початковою вправою для забезпечення можливості створення системи пріоритетів. Оцінка (у відповідності до Розділу II, 2.2), натомість, стосується більш поглибленого процесу, який призначений для виявлення і оцінки пріоритетних ризиків, які стосуються конкретних ділових операцій або взаємодії. ► див. Q23-28 у Додатку

Те, як на практиці відбувається попередній аналіз, зокрема, визначення ризиків у підприємницькій взаємодії, які потребують подальшої оцінки, варіює, в залежності від характеристик підприємства.

→ **НАПРИКЛАД**, інвестиційний фонд може покладатись на послуги з аналізу ринку та інші зовнішні інформаційні ресурси (звіти організацій громадянського суспільства, ЗМІ та ін.) для проведення аналітичного дослідження ризиків його інвестиційного портфеля, в той час, як роздрібна мережа може скласти карту-схему ланцюгу постачань і виявити основні зони ризику, з огляду на конкретні географічні, галузеві, продуктові або підприємницькі чинники.

Проте, якщо до відома підприємства доведено (зокрема, через звіти, взаємодію зі стейкхолдерами, механізм опрацювання скарг), що якась лінійка продукції, або складова пов'язані з особливими ризиками, важливо розглянути цю інформацію, порівнюючи її з іншими даними, зібраними під час проведення аналітичного дослідження.

БЛОК 4. НА ЯКИХ ЕТАПАХ ПОПЕРЕДНЬОГО АНАЛІЗУ І ОЦІНКИ ДОРЕЧНЕ КАРТУВАННЯ ЛАНЦЮГУ ПОСТАЧАННЯ?

Під час проведення попереднього аналізу для визначення проблем, які потребують оцінки, підприємству буде важливо скласти карту-схему своєї загальної діяльності і структури ланцюгу постачань, для визначення операцій, географічного розташування, продукції або підприємницької взаємодії підвищеного ризику. Коли підприємство зосередиться на цих зонах підвищеного ризику, воно згодом може провести більш детальне картування ланок своєї фактичної підприємницької взаємодії для визначення серед них конкретних об'єктів для подальшої оцінки (див. на наступній сторінці)

ВИЯВЛЕННЯ І ОЦІНКА ФАКТИЧНОГО І ПОТЕНЦІЙНОГО НЕСПРИЯТЛИВОГО ВПЛИВУ,
ПОВ'ЯЗАНОГО З ДІЯЛЬНІСТЮ, ПРОДУКЦІЄЮ І ПОСЛУГАМИ ПІДПРИЄМСТВА

БЛОК 4. НА ЯКИХ ЕТАПАХ ПОПЕРЕДНЬОГО АНАЛІЗУ І ОЦІНКИ ДОРЕЧНЕ КАРТУВАННЯ ЛАНЦЮГУ ПОСТАЧАННЯ?

Наприклад, автобудівне підприємство може виявити під час проведення аналітичного дослідження, що їхні акумуляторні батареї, напевне, є більш ризикованою складовою, ніж інші, з огляду на відому галузеву інформацію. На цьому етапі несхоже, що підприємство отримає детальну інформацію щодо конкретних субпідрядників і країни походження, щоб розпочати детальну оцінку ланцюгу постачання для цих акумуляторних батарей. Швидше, вони, перш за все, прагнуть зібрати додаткову інформацію щодо того, де саме сьогодні виробляються, склавши карту-схему ланок підвищеного ризику ланцюгу постачання для цього виробу, країн, з яких, ймовірно, постачаються матеріали для виробництва батарей, а також якості і особливостей процедур належної перевірки, виконаної субпідрядниками підвищеного ризику. Тільки тоді підприємство може просуватися далі до складання системи пріоритетів у окремих ділових взаємовідносинах для поглибленої оцінки і подальших конкретних дій.

Наприклад, підприємство, яке працює у взуттєвій галузі, після огляду свого асортименту, може виявити істотні ризики, які виникають під час виготовлення шкіряного взуття, зокрема, ризики для довкілля і робітників, пов'язані з процесом вичинки шкіри. Тоді підприємство може скласти карту конкретних партнерів (зокрема, гарбарень), пов'язаних з виготовленням цих шкіряних виробів, для визначення пріоритету за окремими постачальниками, які діють у географічних регіонах підвищеного ризику, щодо їх включення в подальшому у проведення оцінки.

Q20. Що мається на увазі під ризиками галузевого, виробничого, географічного і корпоративного рівнів? ▶ див. Розділ II, пункт 2.1

Врахування чинників галузевих, продуктових, географічних і корпоративних ризиків може допомогти у визначенні обсягу проблем, які потребують оцінки, як у діяльності власне підприємства, так і його ділових партнерів. Ці чинники ризику визначаються впливом, який здійснювався у минулому, а також і проблемами, які постають.

- Галужевими є ризики, які переважають в конкретній галузі на глобальному рівні, незалежно від країни перебування, внаслідок характерних властивостей галузі, її функціонування, продукції, яка виробляється нею, і виробничих процесів. Наприклад, видобувна галузь найчастіше призводить до виникнення ризиків, пов'язаних із значними екологічними наслідками і негативним впливом на місцеві громади. Галузь з виробництва одягу і взуття переважно спричиняє, поміж іншими, такі ризики, як нехтування профспілкових прав, вимог гігієни і охорони праці, а також низький рівень заробітної плати.¹¹

¹¹ Див. ОЕСР (2017а) для отримання додаткової інформації щодо ризиків в галузі виробництва одягу і взуття; див. ОЕСР (2016с) для отримання додаткової інформації щодо ризиків, пов'язаних з видобувною галуззю

ВИЯВЛЕННЯ І ОЦІНКА ФАКТИЧНОГО І ПОТЕНЦІЙНОГО НЕСПРИЯТЛИВОГО ВПЛИВУ,
ПОВ'ЯЗАНОГО З ДІЯЛЬНІСТЮ, ПРОДУКЦІЄЮ І ПОСЛУГАМИ ПІДПРИЄМСТВА

- Продуктові ризики постають у зв'язку з вхідними ресурсами або процесами виробництва, які використовуються у процесі розробки, або із застосуванням певного виду продукції. Наприклад, швейні вироби, оздоблені вишивкою або бісером, можуть призвести до підвищення ризику неофіційного працевлаштування і нестабільної зайнятості, а телефони і комп'ютерна техніка можуть містити складові, з високим ризиком виготовлення із сировини, видобутої у регіонах, охоплених конфліктом.
- Географічні ризики являють собою специфічні умови у конкретній країні, які спроможні підвищити ймовірність виникнення галузевих ризиків. До чинників географічного ризику, загалом, може бути віднесена нормативно-правова база (зокрема, її гармонізація з міжнародними конвенціями), управління (наприклад, велика кількість контролюючих інстанцій, верховенство права, рівень корупції), соціально-економічні умови (серед яких рівень бідності і освіти, уразливість і дискримінація певних груп населення) і політичний контекст (наприклад, наявність конфліктної ситуації).
- Корпоративні ризики виникають внаслідок специфічних умов окремого підприємства – зокрема, внаслідок слабкості керівництва, невдала історія ділової поведінки стосовно дотримання прав людини, прав у сфері праці, антикорупційних стандартів, екологічних норм або відсутність культури ВББ у своїй діяльності.

Q21. Які приклади інформаційних джерел для здійснення кабінетних досліджень можна навести? ▶ див. Розділ II, пункт 2.1

Більшість галузевих і продуктових ризиків, а також ситуацій в конкретних країнах добре знайомі або зрозумілі з інформації, наявної у відкритому доступі. Наприклад, небезпечні для довкілля і здоров'я людини наслідки застосування технічних методів і виробленої продукції, зазвичай, досить добре відомі підприємствам галузі.

У звітах міжнародних організацій, громадянської спільноти, національних правозахисних інституцій (NHRI), державних органів, профспілок, професійних і бізнес-асоціацій може бути знайдена цінна інформація для всього процесу належної перевірки, надто для етапу підготовчого дослідження обсягу проблем, які потребують оцінки. Публікації у ЗМІ також можуть допомогти усвідомити місцеву, регіональну та загальнодержавну соціально-політичну ситуацію.

▶ див. перелік інформаційних ресурсів на базі документальних джерел у Таблиці 6

Для підприємств важливо оцінювати точність і надійність інформаційних ресурсів, на які воно покладається у пошуку інформації щодо ризиків. Це особливо актуально для позиченої сторонньої інформації, на зразок базових оцінок і досліджень, виконаних будь-ким з ділових партнерів, придбаним підприємством або аналогічними підприємствами, з інших вторинних джерел тощо. Оцінка може бути здійснена за допомогою триангуляції інформації, порівнюючи її з інформацією з інших джерел, зважаючи на характер і джерело інформації, дату публікації і проконсультувавшись з третьою стороною, на зразок організацій громадянського суспільства з приводу сумнівних моментів. Втім, інформація, яка міститься в звітах для зовнішньої аудиторії, не вимагає перевірки у повному обсязі, в разі її використання підприємством в якості вихідних даних для подальшого пошуку.

ВИЯВЛЕННЯ І ОЦІНКА ФАКТИЧНОГО І ПОТЕНЦІЙНОГО НЕСПРИЯТЛИВОГО ВПЛИВУ,
ПОВ'ЯЗАНОГО З ДІЯЛЬНІСТЮ, ПРОДУКЦІЄЮ І ПОСЛУГАМИ ПІДПРИЄМСТВА

**ТАБЛИЦЯ 5. ПРИКЛАДИ ПІДРОЗДІЛІВ І ФУНКЦІОНАЛЬНИХ НАПРЯМКІВ,
ЯКИХ ПОТЕНЦІЙНО МОЖЕ СТОСУВАТИСЬ НАЛЕЖНА ПЕРЕВІРКА**

Першоджерела	<ul style="list-style-type: none">● Контракти, ліцензії, причетна нормативно-правова база і законодавство, правила підприємства щодо системи правового і нормативного регулювання, яка може бути застосована до проекту або виду діяльності.● Базові дослідження/оцінка впливу, виконані і передані третіми сторонами або впродовж попередніх етапів проекту.● Дані державних органів щодо рівня зайнятості, бідності, стандартів охорони здоров'я і освіти, заробітної плати, умов праці, гігієни і охорони праці і т.ін.● Дані перепису населення, дані щодо рівня доходів і бідності (можуть бути ненадійними в умовах деяких країн, що розвиваються).● Топографічні карти, інша інформація, яка стосується проекту або виду діяльності.● Основні показники, зібрані за допомогою карт геоінформаційних систем та інших джерел.● Інші наявні у підприємства матеріали або позичена в разі поглинання іншого підприємства інформація (якщо її можна отримати).● Скарги місцевої громади і облік попиту.
Вторинні джерела	<ul style="list-style-type: none">● Дослідження і показники, виконані науково-дослідницькою спільнотою, національними правозахисними інституціями, урядовими агентствами і галузевими організаціями.● Дослідження і звіти, виконані міжурядовими організаціями, структурами двохстороннього і багатостороннього розвитку.● Дослідження і показники, розроблені неурядовими організаціями і галузевими профспілковими організаціями загальнодержавного і міжнародного рівня.● Інформація про програми інвестицій і розвитку місцевих громад стосовно інших галузевих проектів в регіоні або на території● Дослідження, виконані громадами, наприклад, корінного населення або їхніх представницьких організацій з ключових питань, які можуть бути дотичними до розробки проекту.● Наявні звіти, складені іншими підприємствами, які працюють у даній місцевості або в тому ж регіоні.

ВИЯВЛЕННЯ І ОЦІНКА ФАКТИЧНОГО І ПОТЕНЦІЙНОГО НЕСПРИЯТЛИВОГО ВПЛИВУ,
ПОВ'ЯЗАНОГО З ДІЯЛЬНІСТЮ, ПРОДУКЦІЄЮ І ПОСЛУГАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Q22. Як можна вирішити проблему нестачі інформації? ► див. Розділ II, пункт 2.1 – 2.2

Певні стратегії можуть стати у пригоді у вирішенні проблеми нестачі інформації щодо ризиків, пов'язаних з власною діяльністю підприємства та його ділових партнерів, з огляду на відповідні обставини і реальні обмеження.

➔ **НАПРИКЛАД**

- Механізми опрацювання скарг та інші моніторингові платформи, (зокрема, національні моніторингові комітети) можуть бути запроваджені для попередження підприємств про причинний або потенційно можливий несприятливий вплив, який вони самі не виявили раніше. ► див. Q54 у Додатку
- Інформацію або претензії щодо фактичного або потенційно можливого в перспективі несприятливого впливу, які є приводом до виконання подальшої оцінки, не потрібно перевіряти в повному обсязі.
- Підприємства можуть взаємодіяти з ключовими стейкхолдерами і експертами, щоб краще розуміти галузеві, продуктові або географічні ризики, зокрема, влаштовуючи круглі столи.

Розпочавши зі згаданого вище визначення ланок із загрозою виникнення найбільш вагомих ризиків, проводити періодично повторювані і з кожним разом більш поглиблені оцінки напрямків діяльності підприємств, постачальників та інших ланок підприємницької взаємодії у порядку визначеної пріоритетності, для виявлення і оцінки конкретного несприятливого впливу на ВВБ – фактично здійснюваного і потенційно можливого. ► (Розділ II, пункт 2.2)

Q23. Як підприємство може оцінити ризики несприятливого впливу у власній діяльності? ► див. Розділ II, пункт 2.2

В багатьох випадках підприємства вже проводять оцінку власної діяльності або замовляє проведення зовнішніх аудиторських перевірок за основними ризиками в своїй галузі, а в деяких умовах, необхідність проведення таких оцінок визначено національним законодавством. Прикладами оцінки загального ризику, до яких підприємство вже могло долучитися раніше, або щодо яких воно вже могло розпочати співпрацювати з відповідними владними структурами, є такі, як перевірка умов праці, екологічне інспектування, яке вимагається для отримання ліцензій, експертизи екологічного впливу, управлінські системи контролю відповідності антикорупційному законодавству, процедури ідентифікації свого контрагента (KYC), фінансові аудити, експертизи впливу на права людини, а також процедури, потрібні для ліцензування продукції. Компанії можуть модифікувати або доповнювати чинні оцінки для відображення міжнародних стандартів та рекомендацій щодо ВВБ.

На додаток до стандартних оцінок, якими підприємство вже могло скористатися, для визначення потенційно можливого або фактичного несприятливого впливу з огляду на власну діяльність підприємства, щоб забезпечити відповідність очікуванням від ВВБ, викладеним у Керівних принципах ОЕСР для МНК, можуть знадобитись проведення додаткових внутрішніх оцінок.

➔ **НАПРИКЛАД**, підприємство може замовити проведення зовнішньої експертизи виконання правил щодо попередження дискримінації та сексуальних домагань.

➔ **НАПРИКЛАД**, дочірня структура підприємства може виконати власне оцінювання екологічного впливу від діяльності підприємства і використовувати його результати спільно з головною компанією.

ВИЯВЛЕННЯ І ОЦІНКА ФАКТИЧНОГО І ПОТЕНЦІЙНОГО НЕСПРИЯТЛИВОГО ВПЛИВУ,
ПОВ'ЯЗАНОГО З ДІЯЛЬНІСТЮ, ПРОДУКЦІЄЮ І ПОСЛУГАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Q24. Як підприємство може визначити, якому виду діяльності або ділової взаємодії віддати пріоритет у здійсненні оцінки в першу чергу?

► див. Розділ II, пункт 2.2

Для багатьох підприємств, зокрема великих, оцінити реальний або потенційно можливий у перспективі вплив на всіх ділянках виробництва і ділової взаємодії буде неможливо. Підприємства можуть визначити пріоритетні підрозділи або ділових партнерів для проведення оцінки там, де ризик несприятливого впливу є найбільш вагомим. ► див. Розділ II, пункт 2.4 і Q3 для отримання додаткових рекомендацій щодо здійснюваного вагомим впливу.

Деякі з таких міркувань наведені нижче:

- Власна діяльність підприємства чи діяльність ділового партнера здійснюються в країні, з якою пов'язані підвищені ризики (зокрема, наявність конфлікту, наявність уразливих груп населення, слабе дотримання принципу верховенства права, високий рівень корупції і т.ін.).
- Власна діяльність підприємства чи діяльність ділового партнера передбачає заходи або виробничі процеси, пов'язані з підвищеним ризиком (якому притаманні високий рівень неофіційного працевлаштування, використання небезпечних хімічних речовин, використання важких механізмів і т.ін.).
- Ризики були виявлені при проведенні попередніх оцінок.

Важливо зауважити, що ділові взаємовідносини долучаються до категорії «високоризикованих», яким віддається пріоритет у здійсненні подальшої оцінки, з огляду на параметри ризику, а не на міцність зв'язку з підприємством.

➔ **НАПРИКЛАД**, підприємство електронної галузі може позначити підприємства-постачальники сировини, яка видобувається у регіонах високого ризику і охоплених конфліктом як «високоризиковані», незважаючи на той факт, що електронні підприємства не пов'язані прямим контрактними відносинами з цими діловими партнерами.

Час від часу трапляється, що саме серед ланок підприємницької взаємодії підвищеного ризику комусь потрібно віддати пріоритет. У такому разі, прагнучи оцінити всі наявні ланки, підприємство може все ж віддати пріоритет взаємодії, яка має вагомші показники відносно відсотку продукції, яка виробляється з використанням поставленої ними сировини (або країнам, звідки надходить більший відсоток сировинних ресурсів).

Q25. Як підприємство може здійснити оцінку підприємницької взаємодії, віднесеної до пріоритетних, при проведенні попереднього визначення обсягу проблем, які потребують оцінки (scoping exercise)?

► див. Розділ II, пункт 2.2

Під час проведення попереднього визначення обсягу проблем, які потребують оцінки, підприємство виявляє загальні групи ризиків, пов'язаних з його діловими взаємовідносинами. Подальші оцінки являють собою більш деталізований аналіз ризиків, яким було віддано пріоритет за результатами попереднього визначення проблем. Прикладами з-поміж інших різновидів оцінок можуть бути такі, як самооцінка постачальників, візні перевірки, аудити тощо. Вибір типу оцінки, яку підприємство використовує, відповідатиме характеру ризику.

ВИЯВЛЕННЯ І ОЦІНКА ФАКТИЧНОГО І ПОТЕНЦІЙНОГО НЕСПРИЯТЛИВОГО ВПЛИВУ,
ПОВ'ЯЗАНОГО З ДІЯЛЬНІСТЮ, ПРОДУКЦІЄЮ І ПОСЛУГАМИ ПІДПРИЄМСТВА

➔ НАПРИКЛАД

- Візні інспекції можуть бути доречними для оцінки ризиків, пов'язаних з гігієною і охороною праці, безпекою продукту та екологічних характеристик (поміж інших ризиків).
- Документальний аналіз може бути доречним для огляду відповідності підприємства стандартам фінансової звітності.
- Опитування робітників і обговорення в фокус-групах можуть бути доречними у проведенні оцінювання ризиків, які стосуються умов праці і прав людини, зокрема, таких, які є болючими і, зазвичай, документально не оформленими. На визнання того факту, що робітники можуть відчувати себе некомфортно, надаючи відверті відповіді керівництву, опитування і обговорення в фокус-групах можуть у деяких випадках вимагати проведення авторитетною незалежною стороною.
- Взаємодія зі стейкхолдерами і консультації з відповідними організаціями громадянського суспільства можуть бути доречними для проведення оцінки несприятливого впливу діяльності підприємства на місцеві громади.

Q26. Що може охоплювати оцінка підприємницької взаємодії, і хто має здійснювати таке оцінювання? ► див. Розділ II, пункт 2.2

Для більшості видів ризиків оцінка охоплюватиме наступне:

- Фактичний несприятливий вплив або ризики впливу, який підприємство спричинило або до якого долучилося внаслідок підприємницької взаємодії (зокрема, небезпечне поводження з хімічними речовинами, передача хабарів посадовцям), поміж ними, такі, які стосуються майбутньої діяльності або наступних проєктів.
- Спроможність і готовність ділових партнерів виконувати належну перевірку.
- Відповідність виконаної належної перевірки, зокрема заходів, які вживає підприємство або його ділові партнери для попередження і пом'якшення наслідків несприятливого впливу (наприклад, політики, системи управління відповідністю, оцінка субпідрядників з постачання, модернізація об'єктів, надання доступу до механізмів опрацювання скарг)

Корисно, щоб особи, яких залучають до проведення оцінки, демонстрували наступні професійні якості:

- Досвід з відповідних ризиків, які підприємство оцінює (наприклад, права людини, гігієна і охорона праці, корупція), поміж ними, розуміння, яка з методик буде найкращою для виявлення фактичного і потенційно можливого несприятливого впливу в місцевому контексті.
- Знання міжнародних і національних стандартів, які стосуються несприятливого впливу.
- Спроможність проводити оцінювання у місцевому контексті (з огляду на володіння мовами).

Навряд чи одна людина зможе мати зазначені професійні знання і якості у межах всіх територій підвищеного ризику і в умовах різних країн. З огляду на це, оцінювання може здійснювати командами фахівців, які усі разом, забезпечать бажану кваліфікацію.

ВИЯВЛЕННЯ І ОЦІНКА ФАКТИЧНОГО І ПОТЕНЦІЙНОГО НЕСПРИЯТЛИВОГО ВПЛИВУ,
ПОВ'ЯЗАНОГО З ДІЯЛЬНІСТЮ, ПРОДУКЦІЄЮ І ПОСЛУГАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Q27. Коли оцінювати ділових партнерів? ▶ див. Розділ II, пункт 2.2

Вітається виконання підприємствами оцінок:

- Чинної підприємницької взаємодії підвищеного ризику (тобто, пов'язаної з географічним положенням, продукцією або галуззю, визначених такими, що становлять високий ризик несприятливого впливу), стосовно яких оцінка ще не здійснювалась.
- Перед започаткуванням взаємодії з новими діловими партнерами першого рівня, яка може бути віднесеною до високоризикованої. ▶ див. Q18 у Додатку
- Коли є підстави вважати, що змінились умови, в яких відбувається взаємодія з діловими партнерами, яких віднесено до високо ризикованих.

В деяких випадках ризику несприятливого впливу настільки переважають в певному регіоні, що оцінка окремих ланок підприємницької взаємодії не надасть будь-якої нової інформації. В такому разі підприємство може зосередитись, власне, на попередженні і пом'якшенні несприятливого впливу.

➔ **НАПРИКЛАД,** підприємству може стати відомо, що в т.зв. Зоні експортного виробництва (EPZ) поширені сексуальні домагання. Визнаючи, наскільки важко виявити конкретні випадки сексуальних домагань, підприємство може віддати перевагу заохоченню своїх постачальників до проведення заходів з їх попередження (зокрема, за допомогою навчання менеджерів), замість проведення спочатку оцінки ситуації.

В деяких випадках, надійні результати оцінювання підприємницької взаємодії можуть вже існувати. У разі їх наявності, вітається їх використання підприємством для подальшого зосередження зусиль на попередженні або пом'якшенні виявленого несприятливого впливу і моніторингу прогресу в цьому напрямку.

Q28. Як підприємство може оцінити ділові взаємозв'язки, які не оформлені контрактними угодами? ▶ див. Розділ II, пункт 2.2

Для здійснення оцінки підприємницької взаємодії, які не оформлені угодами, але визнані високо ризикованими, існують різноманітні засоби і підходи, які допоможуть подолати проблеми відсутності важелів впливу і прозорості.

➔ **НАПРИКЛАД,** для збільшення прозорості підприємство може:

- Забачати від ділового партнера розкрити інформацію, потрібну підприємству для здійснення оцінки ризиків, які стосуються постачальників і ділових партнерів, на зразок інформації щодо субпідрядників з постачань і субконтрагентів або щодо країни походження. Підприємства можуть створити і використовувати в межах галузі спільно узгоджений формат звітування для зменшення надмірного навантаження на ділових партнерів ▶ див. Q12 у Додатку
- Скористатись чинною схемою відстеження або т.зв. ланцюга передачі відповідальності¹² для забезпечення прозорості своїх підприємницької взаємодії далі вгору за ланцюгом постачання. Це найбільш доречно в умовах підприємств, орієнтованих на кінцевий продукт, де ланцюги постачань фізично існують.

12. Відстежуваність – це процес, завдяки якому підприємства можуть відслідковувати рух матеріалів і виробів у ланцюгу постачань

ВИЯВЛЕННЯ І ОЦІНКА ФАКТИЧНОГО І ПОТЕНЦІЙНОГО НЕСПРИЯТЛИВОГО ВПЛИВУ,
ПОВ'ЯЗАНОГО З ДІЯЛЬНІСТЮ, ПРОДУКЦІЄЮ І ПОСЛУГАМИ ПІДПРИЄМСТВА

В разі можливості, для здійснення оцінки несприятливого впливу підприємницької взаємодії підприємства далі вгору за ланцюгом постачань, підприємства можуть:

- Скористатись чинними авторитетними висновками оцінки підприємницької взаємодії далі вгору за ланцюгом постачань, здійснених, наприклад, в рамках програм співпраці для подальшого спільного використання, або отриманих з верхніх рівнів управління внаслідок низхідного розкриття інформації (cascading disclosure), чи положень (flow-down provisions)¹³, які автоматично вносяться в письмові угоди або контракти.
- Якщо в наявності немає гідних довіри даних оцінювання, які могли б надійти за допомогою низхідної звітності, автоматично внесених положень або процесу відстеження, можуть бути визначені спільні з іншими підприємствами галузі ділові взаємозв'язки з метою здійснення або замовлення їхньої оцінки.
- Оцінити процедуру належної перевірки у своїх ділових партнерів, які працюють в контрольних точках ланцюгу постачання. ▶ див. Блок 5

БЛОК 5. ВЗАЄМОДІЯ З ДІЛОВИМИ ПАРТНЕРАМИ, ЯКІ ПРАЦЮЮТЬ В КОНТРОЛЬНИХ ТОЧКАХ ЛАНЦЮГУ ПОСТАЧАННЯ

Підприємства можуть визначити контрольні точки (іноді згадуються як «вузькі місця»), взявши до уваги:

- Ключові точки перетворень в ланцюгу постачань, де відстежуваність або ланцюг передачі відповідальності може скупчуватись або втрачатись.
- Кількість учасників галузі, наприклад, коли відносно невелика кількість підприємств, які переробляють або працюють з більшістю вхідних ресурсів, які потім передаються далі нижче ланцюгом постачань.
- Точка максимального докладання зусиль підприємством наприкінці ланцюгу постачання
- Точки, для яких вже є в наявності процедури і програми аудиту для задіяння цих систем і уникнути дублювання

«Підприємства у контрольних точках», вочевидь, матимуть більшу помітність і/або важелі впливу на своїх власних постачальників і ділові взаємозв'язки далі вгору ланцюга постачань, ніж підприємства, як в ланцюгу, розташовані ближче до кінцевих споживачів або кінцевих користувачів. Проведення процедур належної перевірки на підприємствах у контрольних очках для визначення, чи відповідає здійснювана ними належна перевірка цій Настанові, забезпечує відчуття впевненості у тому, що ризики несприятливого впливу, пов'язані безпосередньо з постачальниками, були виявлені, попереджені і пом'якшені. Визначення контрольних точок і взаємодія з підприємствами у контрольних точках може відбуватися через: внесення у контракти з постачальниками і діловими партнерами вимоги визначення контрольних точок (з дотриманням конфіденційності); а також, звернення до постачальників/ділових партнерів із закликом використовувати в якості джерела постачань підприємства у критичних точках, які відповідають очікуванням, викладеним у цій Настанові, використовуючи системи обміну конфіденційною інформацією щодо постачальників і/або через широкі галузеві плани розвитку для розкриття учасників далі вгору ланцюга постачання.

13. Низхідне розкриття інформації (cascading disclosure) стосується випадків, коли підприємство розкриває інформацію безпосередньо для підрозділу закупівель, який згодом передає її на нижчі ланки ланцюгу постачань для подальшого здійснення закупівель; Положення (flow-down provisions), які автоматично вносяться в угоду – це положення, які входять до генеральної угоди і вносяться у всі інші субпідрядні договори.

Виявлення і оцінка фактичного і потенційного несприятливого впливу, пов'язаного з діяльністю, продукцією і послугами підприємства

Оцінити ступінь залучення підприємства до фактично здійснюваного або ймовірного у перспективі несприятливого впливу, який було виявлено, з метою визначення необхідних заходів у відповідь. Зокрема, оцінити, чи був (буде) несприятливий вплив спричинений підприємством; або підприємство долучилося (долучиться) до вже здійснюваного з несприятливими наслідками впливу; чи поєднаний (буде поєднаний) цей вплив безпосередньо з виробничим процесом, продукцією та послугами, внаслідок ділової взаємодії» див. Розділ II, пункт 2.3

Q29. Що мається на увазі під несприятливим впливом, який «вчинений», дії якого «сприяло» підприємство або який «безпосередньо пов'язаний» з виробничою діяльністю, продукцією або послугами внаслідок ділової взаємодії?» див. Розділ II, пункт 2.3

Спричиняє: Підприємство «вчиняє» несприятливий вплив, якщо його власної діяльності 14до-сить, щоб призвести до несприятливого впливу.

→ **НАПРИКЛАД,** якщо підприємство вдається до дискримінації жінок або расових меншин в процесі приймання на роботу або якщо підприємство дає хабар іноземному посадовцю.

«Сприяє»: Підприємство «сприяє» дії впливу, якщо його діяльність, у поєднанні з діяльністю інших суб'єктів спричиняє вплив або діяльність підприємства змушує, полегшує або стимулює іншого суб'єкта спричинити несприятливий вплив. Частка підприємства у загальному обсязі впливу має бути істотною, тобто незначний або нікчемний внесок підприємства не враховується.

Істотний характер участі і усвідомлення, на якому етапі дії підприємства могли змусити, полегшити або стимулювати інший суб'єкт спричинити несприятливий вплив, може передбачати врахування низки чинників. При цьому, до уваги можуть братись наступні чинники:

- Обсяг, в якому підприємство могло заохотити або вмотивувати здійснення іншим суб'єктом несприятливого впливу, тобто в якій мірі його діяльність підсилила ризик виникнення впливу
- Обсяг, в якому підприємством могло або мало знати про несприятливий вплив або його потенційну можливість цього впливу, тобто ступінь передбачуваності.
- В якій мірі будь-який захід, вжитий підприємством фактично пом'якшив дію несприятливого впливу або знизив ризик виникнення впливу.

Просте існування ділової взаємодії або діяльності, яка створює загальні умови, в яких можливо виникнення несприятливого впливу, необов'язково має розглядатись як сприяння підприємства. Згадана діяльність має істотно збільшувати ризик несприятливого впливу.

→ **НАПРИКЛАД,** розглянемо роздрібне торговельне підприємство, яке встановлює дуже короткий термін для поставки продукту, знаючи з свого минулого досвіду з аналогічним продуктом, що вкластися у встановлений для виробництва цього продукту час неможливо, а також обмежуючи використання субпідрядних угод за попередньою згодою.

14. ОЕСР (2011), Глава IV, Параграф 42 встановлює, що «Діяльність може охоплювати як дії, так і бездіяльність»

Виявлення і оцінка фактичного і потенційного несприятливого впливу, пов'язаного з діяльністю, продукцією і послугами підприємства

- Дія з встановлення коротшого за потрібний терміну поставки і обмеження у використанні субпідрядників збільшила ризик надмірного понаднормового роботи на етапі виробництва.
- Ступінь передбачуваності впливу може бути високим, оскільки роздрібне підприємство усвідомлювало, що термін поставки аналогічного продукту у минулому не міг бути дотриманий, як і те, що скорочення терміну зазвичай призводить до понаднормової роботи в галузі.
- Якщо пом'якшувальні кроки не були здійснені для зниження ризику виникнення впливу, роздрібне підприємство долучиться до понаднормової роботи на етапі виробництва.

- **НАПРИКЛАД,** розглянемо приватного інвестора, який інвестує в акціонерний капітал у металургійний завод. Інвестор входить до складу Ради директорів металургійного заводу і систематично взаємодіє з його управлінським персоналом. Інвестор голосує проти встановлення дорогого обладнання для очищення відходів виробництва. Внаслідок відсутності очищення відходів, місцева громада має забруднену відходами питну воду.
- Підтримка рішення керівництва проекту не запроваджувати технологію, яка здатна попередити або пом'якшити екологічний вплив на водні джерела, збільшує ризик несприятливого впливу.
 - Ступінь передбачуваності виникнення впливу може бути досить високим, якщо фахівцям з охорони довкілля в металургійній галузі загально відомо, що для уникнення забруднення питної води потрібно водоочисне обладнання.
 - Якщо б інвестор запровадив належну перевірку і підтримав альтернативний план очищення відходів виробництва, ризик забруднення водних ресурсів і передбачуваність такого впливу були б нижчими, що звільнило б інвестора від співучасті у здійсненні несприятливого впливу.

Безпосередньо пов'язаний: «Пов'язаність» визначається зв'язком, який існує між несприятливим впливом і продукцією, послугами або виробничою діяльністю підприємства через іншого суб'єкта (тобто ділового партнера). «Безпосередня пов'язаність» не визначається прямими договірними відносинами, на зразок «прямих закупівель».

→ **НАПРИКЛАД,** якщо підприємство закуповує кобальт, який видобувається із застосування дитячої праці, а потім надходить у виробництво продукції підприємства, воно може бути безпосередньо поєднане з несприятливим впливом (тобто дитячою працею). В цьому випадку підприємство не спричинило і не долучилося власне до здійснення несприятливого впливу, але прямий зв'язок між продукцією підприємства і несприятливим впливом все ж таки можливий через ділову взаємодію з суб'єктами, які залучені до закупівлі цього кобальту (тобто, з металургійним підприємством, трейдером з продажу мінеральної сировини і видобувним підприємством, яке використовує дитячу працю).

Відношення підприємства до здійснення несприятливого впливу не є статичним. Воно може змінюватись, наприклад з розвитком ситуації і залежно від ступеню зниження ризику виникнення несприятливого впливу завдяки здійсненню належної перевірки і певних кроків у відповідь на виявлені ризики та здійснюваний вплив.

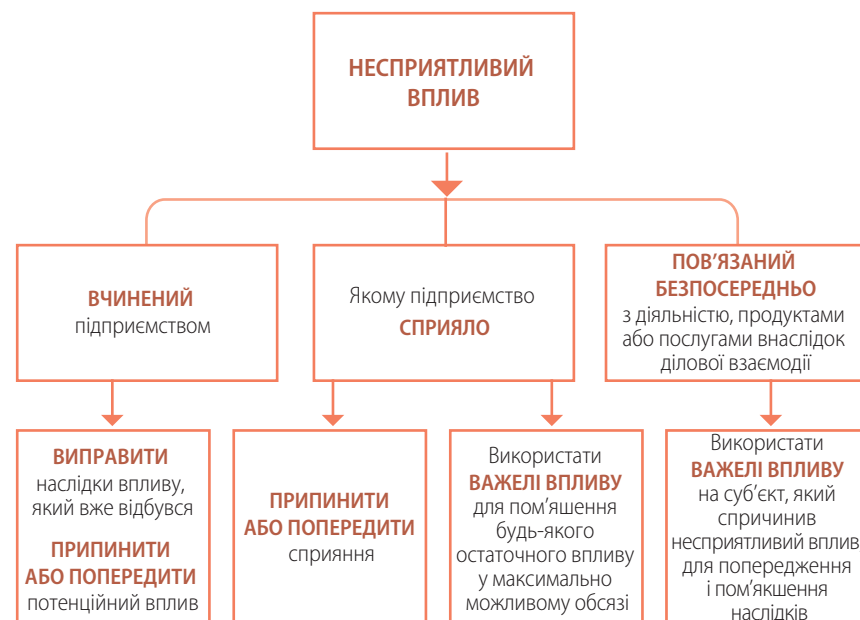
Загалом, підприємство найімовірніше спричиняє несприятливий вплив в умовах здійснення власної діяльності, при цьому підприємство з високим ступенем ймовірності буде безпосередньо пов'язане з несприятливим впливом, який був спричинений його діловим партнером. Долучення до несприятливого впливу може статися як в контексті власної діяльності, так і через партнерів у діловій взаємодії.

Згадані вище характерні властивості не призначені для того, щоб знехтувати будь-які питання юридичної відповідальності. Національне законодавство країни перебування може застосовувати особливі підходи або правила для визначення різновиду відношення підприємства до здійснюваного несприятливого впливу, з метою надання точної інформації щодо юридичної відповідальності. Наприклад, підприємства, визнані винними у злочинних діях, пов'язаних з хабарництвом, ймовірно будуть розглядатись як такі, що спричинили або долучились до впливу згідно з антикорупційним законодавством країни.

Q30. Чому має значення, яким саме способом підприємство пов'язане з дією несприятливого впливу? ▶ див. Розділ II, пункт 2.3

Характер відношення підприємства до здійснюваного несприятливого впливу (тобто, визначення, чи воно його спричинило, долучилося або пов'язане з ним безпосередньо через ділову взаємодію) є важливим чинником, оскільки від цього залежить як воно має реагувати на вплив, а також чи покладено на нього індивідуальну відповідальність за відшкодування або воно має брати участь у колективних заходах з відшкодування. ▶ див. Малюнок 2.

МАЛЮНОК 2. Заходи реагування на несприятливий вплив

Примітка: Більше конкретних рекомендацій щодо реагування на несприятливий вплив у сфері прав людини наведено в Главі IV ОЕСР (2011).

Спираючись на отриману інформацію щодо фактично здійснюваного і ймовірного в перспективі несприятливого впливу, в разі необхідності, встановити пріоритет найбільш вагомих ризиків і наслідків у практиці ВВБ, для вжиття заходів, відповідно до ступеню важкості та ймовірності настання наслідків. Після того, як найбільш вагомий вплив виявлено, і робота з ним розпочалась, підприємство має перейти до опрацювання впливу меншого значення і т.ін. ▶ див. Розділ II, пункт 2.4

Q31. Як підприємство може побудувати систему пріоритетів щодо заходів, які воно планує вжити, для попередження і пом'якшення наслідків несприятливого впливу у всіх видах діяльності і ділової взаємодії?

▶ див. Розділ I, Властивості належної перевірки – ризик-орієнтована система пріоритетів; Розділ II пункт 2.4

В упорядкуванні за пріоритетом заходів у відповідь, найважливішим чинником є фактично заподіяна або потенційно можлива шкода.¹⁵ Разом з тим, варто визнати, що підприємство може опинитися під дією низки різновидів істотного впливу, тож неминучість настання шкоди може розглядатись у другу чергу.

➔ **НАПРИКЛАД**, якщо встановлено, що на фабриці постійно існує загроза займання через небезпечний стан системи електропостачання, пріоритет може бути віддано забезпеченню оздоблення будівлі безпечними матеріалами, а також навчанню персоналу діям в умовах займання пожежі, перш ніж реагувати на ризик забруднення води, який потенційно матиме однаково важкі наслідки, але за очікуваннями, не виникне протягом найближчих 5 років.

¹⁵ У випадку визначення пріоритету в сфері прав людини, важкість потенційного несприятливого впливу переважатиме над ймовірністю виникнення

ПРИПИНЕННЯ, ПОПЕРЕДЖЕННЯ І ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕСПРИЯТЛИВОГО ВПЛИВУ

Зупиніть дії, які спричиняють або долучають підприємство до здійснення несприятливого впливу на ВВБ. Розробіть і впровадьте плани, придатні забезпечити досягнення поставленої мети з попередження і пом'якшення несприятливого впливу, який можливий в майбутньому. ► див. Розділ II, пункт 3.1.

Q32. Яка різниця існує між попередженням несприятливого впливу і його пом'якшенням? ► див. Розділ II, пункт 3.1.

Попередження стосується діяльності, яка спрямована на уникнення від самого початку несприятливого впливу, який здійснюється (тобто, яка зменшує ризик виникнення несприятливого впливу); в той час, як **пом'якшення** стосується діяльності з зменшення впливу, коли несприятливий вплив вже відбувся. Саме попередження є першочерговою метою належної перевірки.

→ НАПРИКЛАД

- З огляду на гігієну і охорону праці усунення джерела небезпеки визнано найкращим засобом попередження ушкоджень і захворювань, перш за все.
- Впровадження процедури очищення води може пом'якшити вплив, пов'язаний із забрудненням водних ресурсів, зменшуючи рівень рідких відходів у воді

→ НАПРИКЛАД

- Участь у колективних заходах з навчання місцевих структур у регіонах підвищеного ризику протидії вимагання хабарів і зміцнення здатності місцевого уряду здійснювати моніторинг і виконання е антикорупційного законодавства, може допомогти попередити хабарництво в майбутньому.
- Співпраця у кримінальному переслідуванні хабарництва і належне подання до громадського відома випадків вимагання хабарів посадовцями, може пом'якшити вплив, здійснюваний хабарництвом.

Q33. Як варто підприємству попереджувати та пом'якшувати фактично здійснюваний або потенційно можливий вплив, який воно спричинило або до якого долучилося? ► див. Розділ II, пункт 3.1.

Перше і найголовніше полягає в тому, що підприємства мають зупинити будь-яку діяльність, яка спричиняє або сприяє фактичному здійсненню несприятливого впливу.

Існує ціла низка заходів, якими підприємство може скористатись у власній операційній діяльності для попередження або пом'якшення ймовірного в майбутньому несприятливого впливу.

→ НАПРИКЛАД

- **Заходи з удосконалення/модифікації:** Час від часу деяким аспектам операційної діяльності, продукції або послугам підприємства потрібне удосконалення або модифікація, для того, щоб належним чином попереджувати або пом'якшувати різноманітні види впливу, на зразок зміни траси укладення нафтопроводу для уникнення потенційних ризиків для здоров'я мешканців місцевої громади, або змін у технологічних процесах для уникнення використання токсичних речовин.
- **Оновлення об'єктів:** Деякі види впливу можуть бути попереджені лише через інвестування в покращення споруд і устаткування. Серед таких покращень можна згадати: освітлення, вентиляцію, облаштування аварійних виходів, нове механічне обладнання, технології контролю за дією несприятливого впливу і т.ін.
- **Стратегії і правила:** Розробка стратегій і правил підприємства, разом з порядком їх впровадження, як таке, може бути засобом попередження виникнення впливу. Наприклад, правило підприємства щодо недопущення дискримінації у процесі прийому на роботу і супровідних заходів може допомогти у попередженні дискримінації. ► див. Розділ II, пункт 1.1-1.2
- **Навчання:** Дієве навчання робітників, працівників і керівного складу може допомогти у попередженні виникнення різноманітних видів несприятливого впливу. Навчання може охоплювати коло проблем, поміж яких варто зазначити, не обмежуючись тільки ними, стратегії і регламенти, законодавство і зобов'язання, безпечне поводження з механічним устаткуванням, хімічними речовинами і т.ін., а також підвищення рівня інформованості щодо методів виявлення ризиків. ► див. Розділ II, пункт 1.2 (f), 1.3 (d)
- **Системи попередження:** Це передбачає визначення т.зв. «червоних прапорців», тобто індикаторів ризиків, і розробку порядку дій підприємства, якщо виявлені ризики спричинення або долучення підприємства до здійснення несприятливого впливу.
- **Вирішення системних проблем:** Підприємства утримують відповідальність за реагування на несприятливий вплив, який воно спричинило, або до здійснення якого долучилося, навіть, коли йому доводиться працювати в умовах, в яких переважають проблеми системного характеру. Хоча вирішення системних проблем на рівні суспільства не входить до сфери відповідальності підприємств, вони можуть вважати, що відповідаючи на такі виклики, підприємство може досягти відчутних результатів у попередженні або пом'якшенні несприятливого впливу. ► див. Блок 6 для отримання додаткової інформації щодо опрацювання системних ризиків

БЛОК 6. ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ СИСТЕМНОГО ХАРАКТЕРУ

Системними вважаються проблеми або виклики, які переважають в певних умовах, і головні причини яких знаходяться поза межами безпосереднього контролю підприємства, проте збільшуючи ризик виникнення несприятливого впливу всередині власної операційної діяльності і ланцюгу постачання підприємства. Системні ризики можуть бути викликані помилками влади, нездатністю уряду виконати свої обов'язки щодо забезпечення виконання законодавства і захисту прав людини. Серед прикладів системних проблем можна зазначити обмежений доступ до шкільного навчання, високий рівень бідності, які можуть підвищити ризик застосування дитячої праці, поширення хабарництва і корупції серед урядовців, системна дискримінація меншин і поширення у суспільстві домагань і сексуальної експлуатації жінок і дівчат. Незважаючи на те що підприємства не несуть відповідальності за помилки уряду, прийняття рішення щодо здійснення діяльності за наявності системних ризиків вплине на характер і обсяг належної перевірки.

Існує певна кількість засобів, за допомогою яких підприємство може впоратись із ризиками, пов'язаними з проблемами системного характеру. Наприклад, підприємство може:

- **Вдатися до міжгалузевої співпраці** – системні ризики часто в конкретному контексті стосуються багатьох галузей одночасно. Таки чином, підприємства можуть віддати перевагу координації дій і співпраці між підприємствами декількох галузей, для подальшого відтворення у своїй галузі відпрацьованих дієвих заходів з попередження і пом'якшення. Це не дозволить певній проблемі просто мігрувати з однієї галузі до іншої.*
- **Залучити уряд** – Визначив наявність певних обмежень правового і практичного характеру, в умовах, коли уряд не виконує своїх функцій із захисту, підприємство може використати свої важелі впливу на уряд (чи то місцевий, чи то загальнодержавний) для підтримання його дій, спрямованих на зміни, наприклад, за допомогою кращого виконання законів та інших правових актів або сприяння ВББ. Залучення може відбуватись у вигляді таких заходів, як відкриті листи уряду, взаємодія через багатосторонні програми, участь у діалозі, і т.ін. Підприємства також можуть співпрацювати з національними урядами у підтримці їхніх дій з поширення практики ВББ.
- **Виявити дієві програми, які вже здійснюються** – Стосовно спільних для галузі ризиків, підприємства можуть скористатись рекомендованими підходами до їх попередження і пом'якшення, які вже розроблені урядом, галузевими асоціаціями, багатосторонніми програмами або аналогічними підприємствами галузі. Визначення проектів, що здійснюються, і їхніх завдань допоможе підприємству зрозуміти, як використати чинні стратегії для попередження і пом'якшення системних ризиків. Наприклад, підприємство може покластися на механізми опрацювання скарг, які використовуює місцева громада.

На здійснення зусиль з вирішення проблем системного характеру може бути витрачено багато часу, перш ніж з'являться відчутні результати, але це не повинно зашкодити або завадити діям у напрямку вирішення системних проблем. При цьому, варто зазначити, що підприємства, працюючи в умовах системних проблем, які призводять до виникнення несприятливого впливу в їхній операційній діяльності і ланцюгу постачання, мають бути готовими до прозорих рішень і обґрунтування необхідності залишитись, а також до розгляду своєї здатності продовжити відповідальну діяльність або придбання сировини в такому середовищі впродовж будь-якого з вищеназваних заходів. В багатьох випадках вимагатиметься збільшення зусиль для моніторингу і попередження несприятливого впливу в їхній власній операційній діяльності або в ланцюгу постачання, водночас намагаючись подолати системні проблеми.

*Наприклад, в умовах, коли застосування дитячої праці є системним ризиком, усунення цього явища в одній галузі може просто підштовхнути дітей влаштуватись на роботу в іншій. Отже, міжгалузеві підходи до вирішення таких проблем вітаються.

Спираючись на список пріоритетів, складений підприємством, розробити і впровадити плани, з метою попередження або пом'якшення фактично здійснюваного або ймовірного у перспективі несприятливого впливу з питань РБС, які безпосередньо пов'язані з їх підприємницькою діяльністю, товарами і послугами внаслідок наявності ділових стосунків. ▶ див. Розділ II, пункт 3.2

Q34. Як підприємство може попередити або пом'якшити фактично здійснюваний або потенційний вплив, безпосередньо пов'язаний з операційною діяльністю, продукцією або послугами підприємства внаслідок його ділової взаємодії? ▶ див. Розділ II, пункт 3.2

Очікування від підприємства дій з попередження або пом'якшення несприятливого впливу, безпосередньо пов'язаного з його діяльністю, продукцією або послугами внаслідок ділової взаємодії, не означає перекладення відповідальності з суб'єкта, який спричинив або долучився до здійснення несприятливого впливу, на інше підприємство, з яким його пов'язує ділове партнерство.¹⁶ Відповідальність за здійснення несприятливого впливу залишається на суб'єкті або суб'єктах, які спричинили або долучилися до здійснення впливу.¹⁷ Разом з тим, оскільки підприємство не в змозі впоратись з впливом власними силами, воно має шукати можливості вплинути на бізнес-партнерів у питанні попередження або пом'якшення несприятливого впливу. > див. Розділ I, Властивості належної перевірки – вона не перекладає відповідальність.

Зважаючи на це, дії, які можуть бути здійснені для попередження і пом'якшення несприятливого впливу, пов'язаного з діловою взаємодією, охоплюють:

- Модифікація ділових операцій або ділової діяльності, з метою попередження і пом'якшення несприятливого впливу, пов'язаного з діловою взаємодією. ▶ див. Q35 у Додатку
- Використання важелів впливу для спонукання, до максимально можливих змін у практичній діяльності суб'єкту, який спричинив несприятливий вплив(и). ▶ див. Q36-37 у Додатку
- Сприяти бізнес-партнерам у діях з попередження і пом'якшення несприятливого впливу(ів). ▶ див. Q38 у Додатку
- Вихід з угоди про ділову взаємодію. ▶ див. Q39 у Додатку
- Вирішення проблем системного характеру ▶ див. Блок 6

Q35. Як підприємство може модифікувати свою діяльність або заходи з попередження і пом'якшення несприятливого впливу, пов'язаного з його діловою взаємодією? ▶ див. Розділ II, пункт 3.2

Чимало з систем управління, які підприємство впроваджує, відповідно до пункту 1.1 Розділу I цієї Настанови, працюють напрямку попередження і пом'якшення впливу на ланцюг постачання – як через зменшення ймовірності встановлення ділової взаємодії підвищеного ризику, в першу чергу, так і через підсилення важелів впливу на нових постачальників/ділових партнерів. Вони можуть охоплювати заходи з включення очікувань щодо ВББ взаємодію з діловими партнерами, на зразок запровадження критеріїв для попереднього конкурсного відбору або тендерних закупівель, спираючись на стандарти ВББ.

¹⁶ ОЕСР (2011), Глава II, Параграф 12
¹⁷ Також

Серед додаткових заходів, які підприємство може вжити для попередження і пом'якшення несприятливого впливу, пов'язаного з діловою взаємодією, варто зазначити удосконалення або модифікацію певних аспектів операційної діяльності, продукції або послуг.

Наприклад, запровадження розгляду міркувань належної перевірки в процесі проектування продукту через вивчення потенційних ризиків продукту з огляду на ВББ, разом з іншими характеристиками, на зразок здійсненості, вартості і попиту, а також визначення, чи варто передавати спроектований продукт у процес виробництва може допомогти уникнути ризиків у майбутньому.

Q36. Як підприємство може використати свої важелі впливу?

► *див. Розділ II, пункт 3.2 (c)-(e)*

Вважається, що важіль впливу існує там «де підприємство має можливість спонукати суб'єкт, який спричиняє шкоду, змінити хибну практику».¹⁸ Те, який підхід до використання важелів впливу буде доречним, залежить від здійснюваного впливу, який розглядається, ступеню управління важелем, яким володіє підприємство разом з діловими партнерами, інших характеристик, які притаманні галузі і/або характеру ділової взаємодії. Підприємства також можуть застосовувати поєднання різноманітних підходів до застосування важелів впливу.

→ **НАПРИКЛАД**, використання важелів впливу може охоплювати, в разі відповідності до умов галузі і конкретній ситуації:

- Взаємодія з діловими партнерами для їхнього спонукання до дій з попередження і/або пом'якшення впливу через написання листів, спілкування електронною поштою, телефоном, або через особисті зустрічі з діловими партнерами на рівні операційних менеджерів, вищого керівництва і членів Ради директорів для висловлення позицій щодо практики ВББ.
- Внесення очікувань щодо практики ВББ і, зокрема, процедур належної перевірки у комерційні угоди.
- Поєднання стимулюючих ділову активність програм – на зразок довгострокових контрактів і ф'ючерсних замовлень – з показниками ВББ.
- Для інвесторів, присутність і виступи на Щорічних Зборах акціонерів для висловлення погляду на практику ВББ і використання для цього свого права голосу, запитування інформації і взаємодія з компаніями, з його пайовою участю для отримання належної інформації і чітке роз'яснення своїх очікувань.
- Взаємодія з керівництвом країн і регуляторними органами з практики ВББ, стосовно спонукання суб'єктів, які спричиняють шкоду, внести зміни у свою хибну практику.
- Повідомлення про можливість виходу із угоди про ділову взаємодію, в разі, якщо очікування стосовно ВББ не будуть виправдані (наприклад, через умови контракту, стратегії і правила підприємства, зустрічі з керівним складом партнерів з ділової взаємодії).

Подекуди, підприємство може зазнати певних обмежень у використанні важелів впливу або взагалі не мати власних важелів впливу. ► *див. Q37 у Додатку*

¹⁸ ОЕСР (2011), Коментар до глави «Загальна політика», параграф 19

Q37. Що робити, якщо важелів впливу не вистачає?

У разі, якщо важелів впливу на ділових партнерів у підприємства не вистачає, воно може, наскільки можливо, намагатись їх збільшити.

→ → **НАПРИКЛАД:**

- Внести свої очікування щодо ВББ і належної перевірки в комерційні угоди.
- Пов'язати стимулюючі ділову активність програми з дотриманням критеріїв ВББ
- Запровадити довгострокову взаємодію з постачальниками або діловими партнерами.

Підприємства, які не мають важелів впливу на ділових партнерів, можуть збільшити свій вплив, з огляду на практичні можливості, повідомивши про свої спільні очікування і здійснюючи спільні заходи.

→ → **НАПРИКЛАД,**

- Підприємства, які забезпечуються сировиною від одного постачальника, можуть спільно розробити сукупність вимог ВББ до постачальника, для подальшого спільного використання. Так само, підприємства, які забезпечуються сировиною від одного постачальника, можуть скористатися об'єднаним важелем для заохочення спільних постачальників впровадити дієві корегуючі заходи з належним дотриманням антимонопольного законодавства. ► *див. Q13 у Додатку.*
- Підприємства галузі можуть поширити роботу на загальногалузовий або регіональний рівень для виявлення і взаємодії з постачальниками, які діють в спільних точках контролю галузевого ланцюгу постачання.
- Підприємства можуть приєднатися до ініційованих за географічним або тематичним принципом програм, призначених для попередження і пом'якшення несприятливого впливу у визначених напрямках (на зразок круглих столів з проблем певної країни, певної категорії товарів або певної галузі, багатосторонніх проектів, і програм місцевого рівня)
- Міноритарні інвестори можуть звернутись з спільним листом до компанії, в яку вони інвестують, повідомивши в ньому про свої очікування стосовно ВББ і заохочуючи її дії попередження/пом'якшення впливу відповідним чином.

Керівні принципи ОЕСР для МНК також визнають, що «існують практичні обмеження здатності підприємств спонукати постачальників до змін в їхній діловій поведінці».¹⁹ До того ж, законодавство з питань корпоративного управління може в деяких випадках обмежити здатність підприємства контролювати або впливати на поведінку, зокрема, між акціонерами і акціонерними компаніями, радою директорів і керівним складом, головним підприємством і дочірніми структурами, і/або спільними підприємствами. Для усвідомлення того, що підприємство може зробити для переконання ділового партнера, який спричиняють несприятливий вплив, корисно розглядати ступінь його впливу на такий суб'єкт, втім підприємства несуть відповідальність за проведення належної перевірки і дієве застосування будь-яких важелів, які є у нього в наявності.

¹⁹ ОЕСР (2011), Коментар до глави «Загальна політика», параграф 21

Q38. Як підприємство може підтримати ділового партнера у попередженні або пом'якшенні несприятливого впливу? ▶ див. Розділ II, пункт 3.2 (b) і 3.2(g)

Підприємство може підтримати свого бізнес-партнера у впровадженні заходів, зазначених у пункті 3.2 Розділу II цієї Настанови.

→ НАПРИКЛАД, підприємство може:

- Налагодити співпрацю з постачальниками/діловими партнерами у розробці і реалізації планів коригуючих заходів – чітко обумовлених у часі і орієнтованих на конкретні результати.
- Надати технічні настанови постачальникам/діловим партнерам – зокрема, у вигляді навчання, удосконалення управлінських систем і т.ін.
- Сприяти участі постачальників/ділових партнерів у розширених загальногалузевих програмах або регіональних проектах з попередження різноманітних видів впливу.
- Допомогати постачальникам/діловим партнерам у налагодженні зв'язку з місцевими сервісними компаніями.
- Допомогти постачальникам/бізнес-партнерам у пошуку джерел фінансування, потрібного для реалізації плану коригуючих заходів, зокрема, за допомогою прямого фінансування, пільгових позик, гарантованих довготривалих угод на закупівлю сировини, а також сприяння в отриманні фінансування.

Q39. Як підприємство може підготувати свій вихід із взаємодії з діловими партнерами? ▶ див. Розділ II, пункт 3.2 (h)

Як зазначено в цій Настанові, вихід з ділової взаємодії може бути доречним в якості крайнього заходу після невдалих спроб попередити або пом'якшити дію важкого за наслідками впливу; коли несприятливий вплив виявився не виправним; коли немає прийнятної перспективи змін; коли важкий за наслідками несприятливий вплив або ризик був виявлений, а суб'єкт, що спричинив його, не вживає негайних заходів для його попередження або пом'якшення. Наявність реальної можливості виходу із взаємодії потрібна в багатьох випадках, коли важелі впливу підприємства мають бути результативно задіяні. В цих ситуаціях підприємства також мають зважати на потенційний вплив його рішення про вихід із взаємодії і діяти відповідно. Якщо підприємство вирішує, що вихід є найбільш доречним заходом, існує низка дій, до яких воно може вдатися для забезпечення виходу з дотриманням відповідального підходу.

→ НАПРИКЛАД, підприємство:

- має дотримуватись національного законодавства, міжнародних стандартів праці і умов колективних угод.
- може заздалегідь сформулювати, які заходи сприятимуть загостренню аж до виходу із взаємодії з діловим партнером.
- може надати керівному складу і профспілці – там, де вона існує, докладну інформацію, яка обґрунтовує рішення про вихід із взаємодії.
- в разі можливості, вживаючи заздалегідь надати попередження про вихід із взаємодії діловому партнеру.²⁰

²⁰ У випадках, коли був виявлений важкий за наслідками несприятливий вплив або коли підприємство не вважає за необхідне вживати заходів з максимально можливого попередження або пом'якшення несприятливого впливу, підприємство не має змоги забезпечити вчасне попередження партнера з ділової взаємодії.

За деяких обставин для підприємства припинення ділової взаємодії може бути неможливим або нездійсненним.

→ НАПРИКЛАД

- Коли термін ділової взаємодії обумовлений контрактом або практичними міркуваннями (наприклад, коли інвестиції є частиною об'єднаного з іншими учасниками портфелю; коли клієнти інвестиційного менеджера не вважають вилучення інвестицій доречним, у випадку, якщо угода укладена на умовах фіксованого терміну).
- Коли постачальник є вирішальним для діяльності підприємства діловим партнером²¹ (наприклад, рідкісноземельні копальні, які мають вирішальне значення для базової продукції підприємства, можуть надходити лише від невеликої групи постачальників, які працюють в умовах підвищеного ризику).

В цих випадках рекомендується, щоб підприємства забезпечили внутрішню звітність про ситуацію, продовжили моніторинг ділової взаємодії, наприклад, за допомогою супроводження бази знань, і переглядали своє рішення щодо продовження ділової взаємодії кожного разу, коли змінюються обставини, або в якості складової частини довготривалої стратегії підприємства щодо систематичного реагування на несприятливий вплив. В інтересах підприємства також може бути пояснення свого рішення не зупинити ділову взаємодію, а також того, яким чином це рішення відповідає правилам і пріоритетам, які заходи вживаються у намаганні застосувати важелі впливу для пом'якшення впливу і як продовжуватиметься моніторинг в майбутньому.

Q40. Як підприємство може домогтися попередження і пом'якшення несприятливого впливу, пов'язаного з діловою взаємодією, яка не оформлена контрактом? ▶ див. Розділ II, пункт 3.2

У розпорядженні підприємства є чимало способів для того, щоб домогтися попередження і пом'якшення несприятливого впливу від ділового партнера, взаємодія з яким не оформлена контрактом.

→ НАПРИКЛАД, підприємство може:

- Забачати оформлення ділової взаємодії контрактом, для спрямування своєї діяльності на партнерів, які були відібрані за конкурсом.
- Спрямувати ресурсне забезпечення та інші напрямки ділової діяльності на партнерів, які діють в контрольних точках ланцюгу постачань і здійснили переконливу процедуру ДД щодо власних постачальників (у контексті ланцюгів постачань). ▶ див. Блок 5 у Додатку
- Виявити і безпосередньо працювати з партнерами у діловій взаємодії підвищеного ризику, не оформленої контрактом, з попередження і пом'якшення впливу, таким чином, як це зазначено вище у Q34.

²¹ Взаємодія може вважатися вирішальною, якщо вона є джерелом постачання продукту чи послуги, яка має принципове значення для бізнесу, і прийнятної альтернативи якої не існує.

ВІДСТЕЖЕННЯ ПЕРЕБІГУ І РЕЗУЛЬТАТІВ ВИКОНАННЯ

Відстежувати впровадження і результативність діяльності підприємства з проведення належної перевірки тобто заходів з виявлення, попередження, пом'якшення наслідків і, в разі доцільності, надання підтримки в усуненні впливу, в тому числі, викликаного партнерськими зв'язками. В свою чергу, використання отриманого впродовж відстеження досвіду для покращення процедури в майбутньому.

► див. Розділ II, пункт 4.1

Q41. Яка інформація відстежується в процесі виконання належної перевірки?

► див. Розділ II, пункт 4.1

Перше і найголовніше, що передбачає відстеження, стосується дієвості заходів у відповідь на несприятливий вплив. На додаток до виконання плану заходів у відповідь на виявлений несприятливий вплив, підприємства можуть в ширшому контексті перевіряти свої процедури ДД або відповідні багатосторонні і внутрішньогалузеві програми, щоб забезпечити більшу результативність. Це може відбуватись періодично або ініціюватись, коли система відстеження виявляє, що дії, запроваджені стосовно значного несприятливого впливу не були результативними.

У процесі відстеження може стати в пригоді запровадження певних контрольних показників.

→ **НАПРИКЛАД**, відповідними індикаторами можуть бути:

- Відсоток стейкхолдерів, уражених дією несприятливого впливу, які вважають дії підприємства стосовно нього співмірними;
- Відсоток/кількість позицій узгодженого плану заходів, які були реалізовані згідно з графіком.
- Відсоток стейкхолдерів, уражених дією несприятливого впливу, які вважають що встановлені канали опрацювання скарг доступні, неупереджені і результативні.
- Частота повторного виникнення проблем, які стосуються виявленого несприятливого впливу.

Склад індикаторів може залежати від конкретного контексту і варіювати, в залежності від заходів і заходів, пов'язаних з виконанням процедур належної перевірки на підприємстві.

Q42. Як підприємство може відстежувати виконання і результати?

► див. Розділ II, пункт 4.1

Те, як підприємство відстежує перебіг виконання і результати, зокрема, чи були вжиті від повідні заходи реагування на здійснений вплив, буде різнитися в залежності від умов, в яких працює підприємство, його розміру і ризиків, які воно зазнає в зв'язку як з власною діяльністю, так і діяльністю ділових партнерів. В багатьох випадках підприємству знадобиться переглянути низку інформаційних ресурсів, зокрема, даних оцінки, даних, які надійшли з системи опрацювання скарг, а також даних зворотного зв'язку від стейкхолдерів, щоб скласти повне уявлення щодо того, чи вживаються відповідні заходи стосовно несприятливого впливу.

→ **НАПРИКЛАД**, якщо підприємство намагається визначити, наскільки добре воно вирішує проблему дитячої праці, яка пов'язана з його безпосередніми постачальниками в низці країн, воно може розглянути наступні можливості:

- На рівні виробничих об'єктів підприємство може:
 - Відстежити прогрес окремого постачальника відносно узгодженого плану коригуючи заходів щодо відмови від використання дитячої праці.
 - Зібрати відгуки робітників, представників трудящих і профспілок щодо результативності заходів, вжитих на кожній з виробничих об'єктів, стосовно відмови від використання дитячої праці.
 - Відстежувати виявлені випадки використання дитячої праці, і дій, пов'язаних з цим (зокрема, яким способом ситуацію було виправлено).
- На глобальному рівні підприємство може оглянути дані здійснених оцінок, опрацьованих скарг і звітів, гідних довіри, які воно щорічно отримує від усіх постачальників з підвищеним рівнем ризику, або з регіонів підвищеного ризику для визначення тенденцій і просунення у напрямку попередження і вирішення проблеми використання дитячої праці.

Як часто підприємство вдаватиметься до відстеження прогресу, таким же чином залежить від характеру і ступеню важкості реального або потенційно можливого впливу, який воно спостерігає. Наприклад, більшої невідкладності вимагає визначення результативності виправлення більш важких за наслідками видів впливу.

В багатьох випадках заходи з відстеження виконання і результатів можуть бути інтегровані у прийнятні існуючі процедури внутрішнього моніторингу і звітності.

Q43. Хто на підприємстві залучається до відстеження виконання і результатів?

► див. Розділ II, пункт 4.1

Відповідальність за відстеження виконання і результатів, за необхідністю, може бути покладена на певну кількість осіб з різних оперативних підрозділів та управлінь в межах підприємства.

→ **НАПРИКЛАД**

- На управління ресурсного забезпечення в межах підприємства може бути покладена основна відповідальність за відстеження виконання оцінки постачальників і вжиття відповідних коригуючих дій.
- Департамент підприємства із закупівель може бути призначений основним відповідальним за відстеження ставок, за якими відбувається виконання замовлень, які надійшли із затримкою, були змінені або скасовані в процесі виконання – в усіх ситуаціях, які можуть сприяти виникненню ризиків погіршення умов праці у їхніх постачальників.
- Персонал оперативного рівня може бути задіяний в отриманні відгуків від уражених дією впливу стейкхолдерів і правноосіб стосовно того, чи були вжиті заходи з виправлення ситуації (зокрема, контактуючи з місцевими громадами, отримуючи зворотний зв'язок від осіб, які відвідують зустрічі і форуми, а також занотовуючи проблем, які вирішувались за допомогою коригуючих заходів).

Нагляд топ-менеджменту за прогресом підприємства з огляду на виконання і результати може надати більш вичерпне уявлення про досягнення по всій організації в цілому.

Наприклад, системи, за допомогою яких збирається інформація на місцевому рівні (на зразок даних оцінки постачальника), яка згодом підсумовується на рівні централізованого підрозділу (наприклад, в штаб-квартирі або регіональному представництві компанії) можуть допомогти у визначенні загальних тенденцій, що стане у пригоді як основа для поширення здобутого досвіду в усіх підрозділах підприємства.

Q44. Якою може бути реакція підприємства на результати відстеження?

► див. Розділ II, пункт 4.1 (e)-(f)

Відстеження сприяє усвідомленню, чи є запроваджена на підприємстві система досить дієвою, щоб забезпечити можливість запобігти і відреагувати на несприятливий вплив, який спричиняє його власна діяльність, а також діяльність у ланцюгу постачання і чи потрібні зміни у системі, щоб підвищити її результативність.

→ НАПРИКЛАД

- Якщо оцінка постачальника підприємства не виявила будь-яких ризиків у системі протипожежної безпеки, а згодом у постачальника виникає пожежа, підприємство може відреагувати переглянувши процедуру оцінки протипожежної безпеки у своїх постачальників.
- Якщо підприємство запровадило внутрішнє навчання та інші заходи контролю за хабарництвом в процесі отримання ліцензій, і підприємству стає відомо, що практику надання хабарів за отримання ліцензій все ще не подолано, воно може внести зміни у внутрішню систему контролю для кращого попередження і пом'якшення проблеми у майбутньому.

У випадках, коли належна перевірка або підхід до неї підприємства не має належного ефекту, може стати в пригоді внутрішня оцінка, для усвідомлення причин. Допомогти в цьому має проведення консультацій з власними працівниками, залученими до проведення належної перевірки, а також сторонніх причетних стейкхолдерів. Запровадження нагляду за відстеженням з боку топ-менеджменту підприємства також допомагає забезпечити урахування здобутого досвіду і безперервного удосконалення системи проведення належної перевірки.

Q45. Як визначати пріоритети у заходах з відстеження? ► див. Розділ II, пункт 4.1

Визначення пріоритетів у заходах з відстеження має відбуватись узгоджено з рішеннями щодо пріоритетів, прийнятими в контексті попередження і пом'якшення. Іншими словами, підприємства мають визначати пріоритетними до відстеження ті види несприятливого впливу, які вони оцінили як найбільш значні і стосовно яких вжили заходи з попередження і пом'якшення. Розширена оцінка процедур належної перевірки має здійснюватись періодично або ініціюватись у випадку, коли відповідь на значні за наслідками види впливу не забезпечує належного результату.

► див. Q3 і Q31 у Додатку

ПОШИРЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ЗАХОДИ ЩОДО ПОДОЛАННЯ НЕСПРИЯТЛИВОГО ВПЛИВУ

Поширювати поза межами підприємства відповідну інформацію про стратегію, процедуру і заходи належної перевірки, спрямовані на виявлення і протидію здійснюваному фактично і ймовірному в перспективі несприятливому впливу, з наданням, зокрема, і інформації щодо висновків і здобутків у цій діяльності

► див. Розділ II, пункт 5.1

Q46. В яких формах доречно публічно поширювати інформацію і надавати її ураженим дією несприятливого впливу стейкхолдерам?

► Див. Розділ II, пункт 5.1

Як викладено в пункті 5.1. Розділу II цієї Настанови, існує певна гнучкість у виборі форми публічного поширення інформації, за умови, що до неї забезпечений безперешкодний доступ загалом. До того ж, в деяких країнах або на фондових біржах можуть бути встановлені особливі вимоги стосовно звітності щодо проведення належної перевірки.

У разі вчинення самим підприємством або за його сприяння несприятливого впливу, порушуючого права людини, йому належить вчасно, у поважливий до культурного середовища і доступний спосіб, надати відповідну інформацію ураженим фактично або потенційно правопосіям. Доступність інформації означає не тільки те, що вона досяжна фізично, але й зрозуміла і розкрита одночасно в повному обсязі, а також викладена у такій формі, такою мовою і в такому місці, які якнайкраще сприяють особам, для яких вона призначена, помітити і використати її з найліпшим ефектом. Ця інформація має бути «достатньою для демонстрації доречності дій підприємства у відповідь на конкретний вплив, порушуючий права людини, який розглядається» і «в свою чергу, не становить ризиків для уражених стейкхолдерів, персоналу або для правомірних вимог щодо комерційної таємниці».²²

Форма спілкування також має бути доступною для цільової аудиторії.

→ **НАПРИКЛАД**, підприємства можуть обирати серед наступних форм спілкування:

- особисті зустрічі;
- інтерактивний діалог в мережі Інтернет;
- проведення консультацій з фактично або потенційно ураженими правопосіями;
- офіційні публічні звіти;²³
- повідомлення висновків аудиту або оцінки з профспілками;
- через відповідного посередника.

Визначаючи прийнятну форму спілкування з стейкхолдерами, варто відповісти на такі питання, як:

- Що являє собою цільова аудиторія?
- Як аудиторія дістане доступ до інформації?
- Які перешкоди у доступі можуть існувати для певних уразливих і соціально-відчужених груп населення?

²² ООН (2011), Принципи 21, Коментар

²³ Той же

- Яка здатність у аудиторії (мова, писемність, місце проживання, наявність часу, можливість присутності, технічна компетентність)?
- Чи існують проблеми безпеки або конфіденційності?
- Що уражені фактично або потенційно стейкхолдери і правноосії зазначили важливим для них і корисним з огляду на інформаційний контент і методи інформаційного обміну?

Підприємства також можуть бажати спілкування з ураженими або потенційно вразливими стейкхолдерами і право носіями, в разі значного за наслідками несприятливого впливу, який підприємство вчинило або сприяло внаслідок своєї підприємницької взаємодії.

Доречні форми спілкування в таких ситуаціях можуть, зокрема, охоплювати:

- Інформаційний обмін результатами аудиту або оцінки дотримання прав людини, прав, пов'язаних з трудовою діяльністю, або екологічних показників діяльності з ураженими і потенційно вразливими правноосіями, не порушуючи вимог конфіденційності.
- Підтримання комунікації з ураженими або потенційно вразливими правноосіями за участі відповідних ділових партнерів.
- Підтримання комунікації з ураженими або потенційно вразливими право носіями через багатосторонні або загальногалузеві програми, які можуть забезпечити щільніший контакт з правноосіями.

Q47. У який спосіб оприлюднити відповідну інформацію, якщо вона становить комерційну таємницю? ▶ див. Розділ II, пункт 5.1

Комунікації мають відбуватися з належним дотриманням вимог стосовно комерційної таємниці та інших міркувань щодо безпеки і захисту конкуренції.

→ НАПРИКЛАД

- Національне законодавство інколи може запобігати розголошенню певної інформації або окреслити сферу захищеної законом комерційної інформації.
- Контракти між підприємством і його діловими партнерами можуть містити положення, попереджуючі розкриття певної інформації (зокрема, особисті дані клієнтів).
- Розголошення певної інформації (зокрема, інформації про ціни, про взаємодію з постачальниками) можна запобігти через міркування стосовно захисту комерційної таємниці.
- За наявності потенційного ризику для стейкхолдерів або персоналу (зокрема і розголошення особистої інформації), варіант її повного розкриття може не розглядатися.

Втім, за деяких обставин, розкриття інформації може мати вирішальне значення для реалізації принципу корпоративної відповідальності у питаннях, пов'язаних з правами людини.

→ НАПРИКЛАД

- Інформування робітників про знаходження в зоні впливу небезпечних речовин.
- Розкриття інформації щодо результатів проведення тестування продукції або екологічної експертизи, потрібних для забезпечення дієвого захисту права на життя і здоров'я
- Розкриття інформації про небезпечні речовини, потрібної для забезпечення ефективного лікування постраждалих від техногенного лиха.

Певні підходи до поширення, у межах можливого, інформації з дотриманням вимог щодо конфіденційності можуть виявитись корисними.

→ НАПРИКЛАД

- обмеження доступу до інформації з обмеженим доступом колом осіб, яких затвердив постачальник інформації.
- знеособлення джерела інформації.
- надання, в межах можливого, мотивоване пояснення або обґрунтування причин, через які інформацію не було поширено.
- використання третьої сторони або інноваційних технологій, які дозволяють розкриття важливої інформації, з дотриманням вимог захисту комерційної таємниці, наприклад розкриття певної інформації у сукупності або без зазначення конкретного ділового партнера.
- відкладення звіту доки не мине ризик для конкретних осіб, зокрема, в разі подання скарги, або доки не будуть здійснені відповідні заходи з подолання наслідків.
- забезпечення гарантій у інший спосіб, на зразок запрошення незалежної третьої сторони для аналізу процедур належної перевірки, яка здійснюється підприємством, і публічного розкриття інформації щодо зроблених висновків або їх надання у розпорядження програм співпраці, яких це стосується.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У ДОРЕЧНИХ ВИПАДКАХ УСУНЕННЯ НАСЛІДКІВ ВЛАСНИМИ СИЛАМИ АБО У ВЗАЄМОДІЇ

Q48. Яким чином усунення наслідків стосується належної перевірки?

► див. Розділ II, пункт 6

Забезпечення усунення наслідків є не складовою частиною належної перевірки, а окремою важливою процедурою, проведення якої належна перевірка має підготувати і забезпечити. Процедура опрацювання скарг і усунення наслідків доповнюють одна одну і, врешті-решт, сприяють виконанню належної оцінки, забезпечуючи канали, якими підприємство може отримати інформацію і відреагувати на вплив, здійснюваний на ВББ. Вхідна інформація і зворотний зв'язок щодо перебігу процедури усунення наслідків може допомогти зміцнити усвідомлення реального і потенційно можливого несприятливого впливу, акцентуючи увагу на проблемах, яким досі не було приділено належної уваги, а також надаючи уявлення щодо здійснення заходів у відповідь на несприятливий вплив. Втім, наступні приклади і пояснення не призначені для того, щоб забезпечити всебічний огляд засобів виправлення ситуації.

За обставин, коли підприємство виявляє, що вчинило або сприяло вчиненню фактичного несприятливого впливу, вжити заходів подолання такого впливу, забезпечивши усунення наслідків власними силами або у взаємодії з партнерами.

► див. Розділ II, пункт 6.1

Q49. Що розуміється під термінами «усунення наслідків» (remediation) і «засіб виправлення» (remedy)?

► див. Розділ II, пункт 6.1 і 6.2

Зазначені терміни стосуються як процедури забезпечення виправлення дії несприятливого впливу, так і її істотних результатів (власне, засобів), які здатні протидіяти або, навіть, «подолати» дію несприятливого впливу.

Q50. Як підприємство може визначити доречні форми засобів виправлення?

► див. Розділ II, пункт 6.1

Доречність засобу виправлення або сукупності таких засобів залежатиме від характеру і масштабів несприятливого впливу ► див. Розділ II, пункт 6.1 (b). Відповідні форми усунення наслідків сформульовані в пункті 6.1 (b) цієї Настанови, втім наступні рекомендації також можуть допомогти у визначенні найбільш прийнятних засобів:

- Чинні стандарти – В деяких випадках існують національні і міжнародні стандарти або закони, які становлять основу вибору належних засобів виправлення.
- Прецедент – У випадках, якщо наявних національних і міжнародних стандартів і законів немає, підприємство має прагнути узгодити свої дії з тими, які вчинялись у подібних випадках.
- Вподобання стейкхолдерів – Бачення тих, хто зазнав ураження, щодо доречних засобів виправлення, дуже важливе у випадку здійснення впливу на права людини.

В разі доречності, забезпечити власними силами або у взаємодії з іншими сторонами запровадження структури законного відновлення прав для того, через які стейкхолдери та суб'єкти правовідносин, які зазнали несприятливого впливу, могли б скаржитись і прагнути розв'язати спільно з підприємством. ► див. Розділ II, пункт 6.2

Q51. Що являють собою «правомочні механізми усунення наслідків»?

► див. Розділ II, пункт 6.2

Правомочні механізми усунення наслідків можуть охоплювати державні і недержавні процеси, за допомогою яких надходять скарги на несприятливий вплив, до якого причетне підприємство, і відбувається пошук засобів виправлення.²⁴

→ НАПРИКЛАД

- Юридичні процедури на зразок порушення кримінального провадження, судових позовів і арбітражу становлять типові приклади процедур державного рівня, які сприяють усуненню наслідків.
- Позасудові державні механізми на зразок профільних урядових органів, агентств із захисту прав споживачів, регулятивно-наглядових органів, агентств із захисту довкілля.
- Національні контактні пункти за Керівними принципами ОЕСР для МНК є позасудовим механізмом державного рівня, за допомогою яких можуть підніматись питання щодо впровадження Керівних принципів ОЕСР для МНК в конкретних випадках. ► див. Блок 8
- Механізми оперативного рівня для опрацювання скарг, які відповідають базовим критеріям легітимності, доступності, передбачуваності, рівності, сумісності з Керівними принципами ОЕСР для МНК, прозорості і побудови на принципах діалогу.
- Глобальні рамкові угоди між компаніями і міжнародними профспілковими організаціями, багатосторонні механізми подання і розгляду скарг, колективні договори, механізми розгляду скарг у ланцюгу постачань – всі вони є прикладами недержавних процедур на підтримку усунення наслідків.

БЛОК 7. РОЛЬ ДЕРЖАВИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ДОСТУПУ ДО ДІЄВИХ ЗАСОБІВ ВИПРАВЛЕННЯ

Маючи захист проти порушень прав людини, вчинених підприємствами, в якості складової частини своїх обов'язків, держава має здійснити належні кроки для забезпечення за допомогою юридичних, адміністративних або інших легітимних засобів, для правопосіів, які постраждали, доступу до ефективних засобів виправлення, коли такі зловживання відбуваються на території і під юрисдикцією цих держав. Керівні принципи ОЕСР для МНК не мають на меті створення правових засад стосовно притягнення до відповідальності, зокрема і серед підприємств. Національні суди застосуватимуть свої власні засади і системи перевірки для розгляду питань щодо відповідальності за вчинену шкоду і засобів її виправлення. Втім, якщо підприємство вирішує працювати у країнах, де Держава не виконує свого Обов'язку щодо Захисту, це не звільняє підприємство від відповідальності за забезпечення засобів виправлення у випадках, коли воно вчинило або сприяло вчиненню несприятливого впливу.

БЛОК 8. НАЦІОНАЛЬНІ КОНТАКТНІ ПУНКТИ, ЗАПРОВАДЖЕНІ ЗГІДНО З КЕРІВНИМИ ПРИНЦИПАМИ ОЕСР ДЛЯ МНК

Керівні принципи ОЕСР для МНК передбачають вбудовані позасудові механізми подання і розгляду скарг за допомогою Національних контактних пунктів (НКП). НКП впроваджуються країнами, які долучилися до складу підписантів Декларації ОЕСР про міжнародні інвестиції. НКП мають повноваження сприяти дієвості керівних принципів ОЕСР для МНК через: запровадження рекламних заходів, опрацювання запитів і сприяння вирішенню проблемних питань, які постають у зв'язку із застосуванням Керівних принципів ОЕСР для МНК у конкретних випадках.* Будь-яка особа або організація може звернутись до НКП стосовно конкретної ситуації з підприємством, яке зареєстрованим або діючим на території країни з приводу його діяльності, як в країні, так і будь-де в світі, за її межами. НКП сприяє доступу до узгоджувальних процедур неконфронтаційного характеру на зразок примирення або посередництва, надаючи сторонам допомогу у врегулюванні спірних питань. НКП зобов'язаний видавати підсумкові доповіді з викладенням висновків по кожному конкретному випадку, який був розглянутий. НКП також має надавати рекомендації, з огляду на обставини конкретного випадку.

*Конкретні випадки це термін, який використовується в керівних принципах для опису практичних проблем, які можуть виникнути в процесі застосування Керівних принципів

Q52. Що розуміється під терміном «кооперація з легітимними механізмами ліквідації наслідків»? ▶ див. Розділ II, пункт 6.2

Якщо підприємство вчинило або сприяло вчиненню несприятливого впливу, воно може налагодити взаємодію з будь-якою з різноманітних систем, зазначених у пункті 6.2 (а)-(с) Розділу II Керівних принципів, для визначення, чи був несприятливий вплив вчинений підприємством, або був здійснений за його сприяння, а також, хто має забезпечити надання засобів виправлення ситуації за цих обставин.

Водночас, якщо підприємство не спричиняло і не долучалось до здійснення несприятливого впливу, але безпосередньо по'язане з ним, воно може взяти на себе ліквідацію його наслідків, незважаючи на те, що не передбачало забезпечувати засіб виправлення власними силами. Наприклад, підприємство може скористатись важелями впливу, в межах можливого, для залучення свого ділового партнера взяти участь в процедурі забезпечення засобів виправлення. В разі доречності, підприємство також може надати інформацію, яка здатна полегшити проведення розслідування або діалогу.

Q53. За яких обставин доцільне застосування різноманітних процедур для забезпечення ліквідації наслідків? ▶ див. Розділ II, пункт 6.2

Конкретна процедура забезпечення ліквідації наслідків залежатиме від кількох чинників, поміж якими правові зобов'язання, уподобання стейкхолдерів, наявність механізмів, характер несприятливого впливу, а також місце, в якому вплив відбувається (тобто, на об'єктах власне підприємства чи в ланцюгу постачань).

→ НАПРИКЛАД

- В деяких випадках підприємство може мати зобов'язання брати участь у судовому механізмі розгляду скарг на рівні держави або може підлягати кримінальному переслідуванню
- В межах власної діяльності підприємства механізм подання і розгляду скарг на оперативному рівні може бути дієвим засобом забезпечення ліквідації наслідків з умови їх відповідності таким базовим критеріям, як легітимність, доступність передбачуваність, рівність, сумісність з Керівними принципами ОЕСР для МНК, а також прозорість і побудова на принципах діалогу і взаємодії, спрямованих на пошук узгоджених рішень.²⁴
- Наявні в умовах практичної діяльності варіанти розгляду скарг що виникли стосовно ланцюгу постачання підприємства (швидше ніж власне його діяльності), можуть бути дещо обмежені. Підприємства можуть започаткувати або взяти участь у процедурах, які практично здійсненні і доречні в конкретних обставинах, чи то встановивши власний механізм розгляду скарг стосовно ланцюгу постачання, чи то взявши участь у багатосторонньому механізмі розгляду скарг, чи то приєднавшись до глобальної рамкової угоди тощо.

Q54. В чому полягає різниця між системою раннього попередження і процедурою забезпечення ліквідації наслідків? ▶ див. Розділ II, пункт 6.2

Завдання системи раннього попередження полягає у виявленні ризиків (або фактично здійснюваного впливу) стосовно власної діяльності підприємства або його ділових партнерів.

→ **НАПРИКЛАД**, підприємство може встановити «гарячу лінію» для робітників для надання їм можливості піднімати проблеми порушення їхніх прав, зокрема, стосовно гігієни праці і техніки безпеки.

Завданням же процедури забезпечення ліквідації наслідків є надання т.зв. засобу виправлення (remedy) особам, які зазнали шкоди.

→ **НАПРИКЛАД**, робітник може поскаржитись на керівників з приводу несправедливого звільнення. Робітник і підприємство разом визначають співмірне відшкодування (на зразок поновлення на робочому місці, компенсаційних виплат і т.ін.)

Така єдина система – як механізм подання і розгляду скарг – може одночасно виконувати функцію системи раннього попередження, з одного боку, і забезпечувати процеси, які дозволяють ліквідувати наслідки, з іншого.

РЕКОМЕНДАЦІЯ РАДИ ЩОДО НАСТАНОВИ СТОСОВНО ПРОЦЕДУР НАЛЕЖНОЇ ПЕРЕВІРКИ В ПРАКТИЦІ ВІДПОВІДАЛЬНОГО ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ

Ухвалена 30 травня 2018 року

РАДА,

з огляду на Статтю 5 b) Конвенції Організації з економічного співробітництва і розвитку від 14 грудня 1960 року;

з огляду на Декларацію про міжнародні інвестиції і багатонаціональні підприємства [C(76)99/FINAL], Рішення Ради щодо Керівних принципів ОЕСР для багатонаціональних компаній [C(2000)96/FINAL] (надалі, Рішення Ради щодо Керівних принципів), Конвенцію про боротьбу з хабарництвом іноземних посадових осіб у міжнародних ділових операціях, Рекомендацію Ради щодо Настанов стосовно належної перевірки для відповідальних ланцюгів постачання корисних копалин з регіонів, що охоплені конфліктом, та регіонів підвищеного ризику [C/MIN(2011)12/FINAL], Рекомендацію Ради щодо Рамкової політики інвестування [C(2015)56/REV1], Рекомендацію Ради щодо Керівних принципів ОЕСР–ФАО стосовно відповідального ланцюгу постачань в агробізнесі [C(2016)83], Рекомендацію Ради щодо Настанов стосовно належної перевірки конструктивної взаємодії з зацікавленими сторонами у видобувній галузі [C(2016)100], а також Рекомендацію ради щодо Настанов стосовно належної перевірки для відповідальних ланцюгів постачання в галузі виробництва одягу і взуття [C(2017)63];

МАЮЧИ НА УВАЗІ, що Рада міністрів ОЕСР підтримала ОЕСР у питанні розробки комплексу настанов стосовно виконання належної перевірки (due diligence), які можуть бути застосовані до будь-якої галузі [C/MIN(2017)9/FINAL];

НАГАДУЮЧИ, що спільною метою держав, які рекомендують дотримуватись Керівних принципів для багатонаціональних компаній (надалі, Керівних принципів) є сприяння відповідальному веденню бізнесу;

Нагадуючи також, що Рішення щодо Керівних принципів передбачає що Інвестиційний комітет, разом з Національними контактними пунктами, дотримуватиметься проактивного порядку денного у співробітництві із зацікавленими сторонами для підтримки дієвого застосування підприємствами принципів і стандартів, які містяться в Керівних принципах з огляду на конкретну продукцію, регіони, напрямки і галузі.

МАЮЧИ НА УВАЗІ зусилля міжнародної спільноти з підтримки відповідального ведення бізнесу на глобальному рівні, з метою зміцнення і гармонізації впровадження стандартів щодо прав людини, умов праці, довкілля і протидії корупції, а також підтримати рівні «правила гри» для бізнесу, зважає на вплив, який він здійснює на суспільство і довкілля;

ВИЗНАЮЧИ, що відповідальне ведення бізнесу в усіх галузях має вирішальне значення для сталого розвитку;

ЗАУВАЖУЮЧИ, що згідно з рекомендаціями у Керівних принципах, підприємство мають

проводити засновану на оцінці ризиків комплексну оцінку «дью ділідженс» для виявлення, попередження і пом'якшення фактично здійснюваного і потенційно можливого в перспективі несприятливого впливу стосовно розкриття інформації, прав людини, працевлаштування і виробничих стосунків, довкілля, хабарництва і корупції, а також інтересів споживачів у власній операційній діяльності, ланцюгу постачань та в інших ланках ділової взаємодії;

ВИЗНАЮЧИ, що державні органи, підприємства, профспілки, організації громадянського суспільства і міжнародні організації можуть, спираючись на свою відповідну кваліфікацію і функції, сприяти і підтримувати відповідальне ведення бізнесу, зокрема і в ланцюгах постачань;

з огляду на Настанову ОЕСР стосовно процедур належної перевірки у практиці відповідального ведення бізнесу [C(2018)42/ADD1] (надалі, Настанова), яка може бути належним чином модифікована Інвестиційним комітетом, зокрема, зважаючи на розвиток практики належної перевірки і набуття більшої дієвості у запобіганні і вирішенні проблем несприятливого впливу на суспільство і довкілля;

з огляду на Керівні принципи підприємницької діяльності в аспекті прав людини Організації Об'єднаних Націй, а також Тресторонню Декларацію принципів Міжнародної організації праці (МОП) стосовно багатонаціональних підприємств і соціальної політики, які містять рекомендації із застосування процедур належної перевірки, з якими має узгоджуватись Настанова;

ВИЗНАЮЧИ цінність співпраці між ОЕСР і відповідними міжурядовими організаціями у розробці і майбутньому впровадженні Настанови;

ЗАУВАЖУЮЧИ, що належна перевірка має безстроковий і гнучкий характер, охоплює чимало процедур і завдань, спрямована на попередження несприятливого впливу на суспільство і довкілля, в першу чергу, а також заснована на оцінці ризику, відповідає конкретним умовам підприємства, пристосована до обмежень щодо взаємодії з діловими партнерами і отримує належну інформацію завдяки взаємодії з причетними стейкхолдерами;

Відповідно до пропозиції Інвестиційного комітету;

- I. РЕКОМЕНДУЄ**, щоб як країни-члени, так і не члени ОЕСР, які приєднуються до цієї Рекомендації (надалі, Прибінні країни), а також, у разі доречності, Національні контактні пункти, запроваджені, згідно з Керівними принципами (надалі НКП), активно підтримували використання Настанови підприємствами, які здійснюють діяльність на (або з) території їхніх країн, з метою забезпечення дотримання ними узгоджених на міжнародному рівні стандартів щодо відповідального ведення бізнесу для попередження несприятливого впливу від їхньої діяльності і сприяння сталому розвитку;

II. РЕКОМЕНДУЄ, зокрема, щоб Прибичні країни вживали заходів з активної підтримки і моніторингу впровадження загальних принципів належної перевірки, викладених в Настанові, згідно з якими підприємства, які здійснюють діяльність на (або з) території їхніх країн, мають:

1. інтегрувати принцип відповідального ведення бізнесу в стратегії і управлінські системи;
2. виявити і оцінити фактичний і потенційний несприятливий вплив, пов'язаний з їхнім функціонуванням, продукцією або послугами;
3. зупинити, попередити і пом'якшити дію несприятливого впливу;
4. відстежувати перебіг і результати виконання;
5. поширювати інформацію щодо вжитих заходів; і
6. забезпечити власними силами або у взаємодії з партнерами ліквідацію наслідків, в разі, якщо є можливість

III. РЕКОМЕНДУЄ, щоб Прибичні країни і, в разі доречності, Національні контактні пункти ОЕСР в цих країнах, за підтримки Секретаріату ОЕСР, забезпечили максимально широке ознайомлення підприємств з цією Настановою і її подальше активне використання в якості інформаційного джерела такими зацікавленими сторонами, як галузеві асоціації, профспілки, організації громадянського суспільства, багатосторонні ініціативи, зокрема і галузеві, і регулярно звітували комітету з Інвестицій ОЕСР стосовно діяльності з питань моніторингу, ознайомлення і виконання;

IV. ЗАПРОШУЄ Прибичні країни і Генерального секретаря розповсюдити цю Рекомендацію;

V. ЗАПРОШУЄ країни, які не приєдналися, взяти до уваги цю Рекомендацію і долучитися до складу її прибічників;

VI. НАКАЗУЄ Комітету з інвестицій запровадити моніторинг виконання Рекомендації, про результати якого доповісти Раді не пізніше п'яти років від впровадження, а в разі необхідності, і надалі.

Carobianco, Gillard and Bijelic (2015), Антимонопольне законодавство і відповідальне ведення бізнесу (Competition law and responsible business conduct), Інформаційна довідка до Глобального Форуму з відповідального ведення бізнесу 2015 року, ОЕСР, Париж, <https://mneguidelines.oecd.org/global-forum/2015GFRBC-Competition-background-note.pdf>

ILO (2017), Тристороння Декларація принципів Міжнародної організації праці (МОП) стосовно багатонаціональних підприємств і соціальної політики, 5-те видання (ILO Tripartite Declaration of Principles concerning Multinational Enterprises and Social Policy, 5th Edition), www.ilo.org/empent/areas/mne-declaration/lang--en/index.htm

ILO (1998), Декларація Міжнародної організації праці (МОП) основних принципів та прав у світі праці (ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work), www.ilo.org/declaration/lang--en/index.htm

ILO (1981), Конвенція міжнародної організації праці (МОП) про безпеку та гігієну праці (Occupational Safety and Health Convention), www.ilo.org/dyn/normlex/en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_ILO_CODE:C155

OECD (2017a), Настанови ОЕСР стосовно належної перевірки для відповідальних ланцюгів постачання в галузі виробництва одягу і взуття (OECD Due Diligence Guidance for Responsible Supply Chains in the Garment and Footwear Sector), <https://mneguidelines.oecd.org/responsible-supply-chains-textile-garment-sector.htm>

OECD (2017b), Відповідальне ведення бізнесу для інституційних інвесторів: Важливі міркування стосовно належної перевірки «Дью Ділідженс» відповідно до Керівних принципів ОЕСР для багатонаціональних підприємств (Responsible business conduct for institutional investors: Key considerations for due diligence under the OECD Guidelines for Multinational Enterprises, <http://mneguidelines.oecd.org/rbc-financial-sector.htm>

OECD (2016a), Настанови ОЕСР стосовно належної перевірки для відповідальних ланцюгів постачання корисних копалин з регіонів, що охоплені конфліктом, та регіонів підвищеного ризику OECD Due Diligence Guidance for Responsible Supply Chains of Minerals from Conflict-Affected and High-Risk Areas, <https://mneguidelines.oecd.org/mining.htm>

OECD (2016b), Керівні принципи ОЕСР – ФАО стосовно відповідального ланцюгу постачань в агробізнесі (OECD-FAO Guidance for Responsible Agricultural Supply Chains), <https://mneguidelines.oecd.org/rbc-agriculture-supply-chains.htm>

OECD (2016c), Настанови ОЕСР стосовно належної перевірки конструктивної взаємодії з зацікавленими сторонами у видобувній галузі, (OECD Due Diligence Guidance for Meaningful Stakeholder Engagement in the Extractive Sector), <http://mneguidelines.oecd.org/stakeholder-engagement-extractive-industries.htm>

OECD (2016d), Рекомендація Ради ОЕСР стосовно Єдиних підходів до експортних кредитів з офіційною підтримкою і належної перевірки «Дью Ділідженс» екологічних і соціальних наслідків (Recommendation of the Council on Common Approaches for Officially Supported Export Credits and Environmental and Social Due Diligence), www.oecd.org/tad/xcred/environmental-social-due-diligence.htm

OECD (2015a), Принципи корпоративного управління G20/OECD (G20/OECD Principles of Corporate Governance), Видавництво «OECD Publishing», Париж, www.oecd.org/corporate/principles-corporate-governance.htm

OECD (2015b), Керівні принципи корпоративного управління для підприємств з державною участю (OECD Guidelines on Corporate Governance of State-Owned Enterprises), Видання 2015 р., Видавництво «OECD Publishing», Париж www.oecd.org/corporate/guidelines-corporate-governance-soes.htm

OECD (2015c), Концептуальні основи інвестиційної політики (Policy Framework for Investment), Видання 2015 р., Видавництво «OECD Publishing», Париж www.oecd.org/investment/pf.htm

OECD (2015e), Рекомендація Ради ОЕСР щодо державних закупівель (OECD Recommendation of the Council on Public Procurement), www.oecd.org/gov/public-procurement/recommendation/

OECD (2011), Керівні принципи ОЕСР для багатонаціональних підприємств (OECD Guidelines for Multinational Enterprises), <https://mneguidelines.oecd.org/guidelines/>

OECD (2009), Рекомендація Ради ОЕСР щодо подальшої протидії хабарництву іноземних публічних посадових осіб у міжнародних ділових операціях (2009) (OECD Recommendation of the Council for Further Combating Bribery of Foreign Public Officials in International Business Transactions (2009), www.oecd.org/daf/anti-bribery/oecdantibriberyrecommendation2009.htm.

UN (2011), Керівні принципи підприємницької діяльності в аспекті прав людини Організації Об'єднаних Націй (UN Guiding Principles on Business and Human Rights), <https://business-humanrights.org/en/un-guiding-principles>

НАСТАНОВА ОЕСР СТОСОВНО ПРОЦЕДУР НАЛЕЖНОЇ ПЕРЕВІРКИ У ПРАКТИЦІ ВІДПОВІДАЛЬНОГО ВЕДЕННЯ БІЗНЕСУ

Керівні принципи ОЕСР для міжнаціональних підприємств віддають належне і подалі заохочують позитивний вплив бізнесу на економічний, екологічний і соціальний розвиток, але в той же час визнають той несприятливий вплив, який може спричинити підприємницька діяльність на права людини, в тому числі, права найманих працівників у їх стосунках з адміністрацією, а також на стан довкілля, інтереси споживачів, корпоративне управління, протидію хабарництву і корупції. Настанова має допомогти бізнес-структурам зрозуміти і впровадити процедури належної перевірки в практиці відповідального ведення бізнесу. Також, ця Настанова сприятиме спільному розумінню владою і зацікавленими сторонами сутності застосування належної перевірки у практиці відповідального ведення бізнесу.

<https://mneguidelines.oecd.org/>

